

ПРИКАЗ

07.11.2023

БОЕРЫК

№ 500-осн

Казан ш.

Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгының 2019 елның 12 февралендәге 80-осн номерлы боерыгы белән расланган Әлки урманчылыгы урман хужалыгы регламентына үзгәреш кертү турында

Россия Федерациясе Урман кодексының 83 статьясының 1 өлешендәге 9 пункты, «Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясының 3 өлешендәге 1 пункты нигезендә боерык бирәм:

1. Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгының «Әлки урманчылыгының урман хужалыгы регламентын раслау турында» 2019 елның 12 февралендәге 80-осн номерлы боерыгы (Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгының 12.04.2019 №318-осн, 14.02.2020 №120-осн, 01.12.2020 №804-осн, 13.01.2022 №6-осн боерыклары нигезендә кертелгән үзгәрешләре белән) белән расланган Әлки урманчылыгы урман хужалыгы регламентына үзгәреш кертеп, аны кушымтада бирелә торган яңа редакциядә баян итәргә.

2. Юридик бүлек житәкчесенә (Т.А.Барсукова) боерык имзаланган көннән башлап эш көннәрендә исәпләнгән өч көнлек чорда аны, дәүләт теркәвенә алу өчен, Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына жибәргә.

3. Әлеге боерык үтәлешен контрольдә тотуны урман хужалыгы министрының беренче урынбасары И.Н.Зариповка йөкләргә.

Министр

Р.Ә. Кузюров

Татарстан Республикасы
Урман хужалыгы министрлыгының
2019 елның 12 февралендәге 80-осн
номерлы боерыгы белән расланды
(Татарстан Республикасы Урман
хужалыгы министрлыгының 2023
елның 7 ноябрэндәге 500-осн
номерлы боерыгы редакциясендә)

ӘЛКИ УРМАНЧЫЛЫГЫНЫҢ УРМАН ХУЖАЛЫГЫ РЕГЛАМЕНТЫ

(2023 елның 1 гыйнварына булган торышында)

Казан шәһәре – 2023

Эчтэлөк

КЕРЕШ	6
1 БҮЛЕК. ГОМУМИ МӨГЪЛҮМАТЛАР	18
1.1. Урманчылыкка кыскача сыйфатлама	18
1.1.1. Урманчылыкның аталышы һәм урнашкан урыны	18
1.1.2. Урманчылыкның, кишәрлек урманчылыкларының гомуми майданы, урманчылык территориясенең районнар буенча бүленеше	18
1.1.3. Урманчылык урманнарының урман үсү зоналарына, урманлы районнарга һәм урман яклау зоналарына һәм урман-орлык районнарына бүленеше	21
1.1.4. Урманчылык урманнарының кварталлар яисә аларның өлешләре буенча максатчан билгеләнеше һәм саклагыч урман категорияләре буенча бүленеше, шулай ук саклагыч, эксплуатация һәм резерв урманнарын бүлеп чыгару нигезләре	23
1.1.5. Урманчылык территориясендә урман фонды жирләре составыннан урманлы һәм урмансыз жирләргә сыйфатлама	26
1.1.6. Гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланучы табигый территорияләргә һәм объектларга, аларны оештыру, экологик челтәрләрен үстерү, биотөрлөлөгөн саклау планнарына сыйфатлама	27
1.1.7. Илкүләм мирас буенча проектлана торган урманнарга сыйфатлама	28
1.1.8. Диләнке эшләрен гамәлгә ашырганда сакланырга тиешле биологик күптөрлөлөк төрләрен һәм буфер зоналары зурлыклары исемлеге	28
1.1.9. Гамәлдәге урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларына, урман инфраструктурасы ясауга бәйле булмаган объектларга, элеге объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү чараларына территориаль планлаштыру документларында каралган сыйфатлама	33
1.2. Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	36
2 БҮЛЕК. УРМАННАРДАН РӨХСӘТЛЕ ФАЙДАЛАНУ НОРМАТИВЛАРЫ, ПАРАМЕТРЛАРЫ ҺӘМ ЧОРЛАРЫ, УРМАННАРНЫ САКЛАУ, ЯКЛАУ ҺӘМ ЯҢАДАН ҮРЧЕТҮ НОРМАТИВЛАРЫ	41
2.1. Урманнардан агач материалы эзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	41
2.1.1. Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме	42
2.1.2. Урманнарны тәрбияләгәндә урта яшьле, өлгереп килүче, өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)	53
2.1.3. Барлык төр кисүләрдә файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)	98
2.1.4. Кисентеләрнең яше	101
2.1.5. Агачлыкларның тулылыгын һәм составын, диләнкеләрнең күләмнәрен, диләнкеләрнең тоташу чорларын, киртекләр санын, кисүләренң кабатлану чорларын исәпкә алып, агач материалын сайлау проценты (ешлыгы)	102
2.1.6. Урман торгызу методлары	104

2.1.7. Урманнардан ұзагач эзерләү өчен файдалану вакытлары һәм башка мәгълүматлар	104
2.2. Урманнардан чәер эзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	106
2.3. Урманнардан агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	108
2.3.1. Урманнардан агач булмаган урман ресурсларын төрләре буенча эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары.....	109
2.3.2. Урманнардан агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыю өчен файдалану чорлары	109
2.4. Урманнардан азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	109
2.4.1. Урманнардан азык-төлек урман ресурсларын һәм дару үләннәрен төрләре буенча эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары.....	110
2.4.2. Эзерләү һәм жыеп алу вакытлары	111
2.4.3. Агач сутлары эзерләгәндә нормативлар һәм параметрлар.....	111
2.4.4. Абага-кара абага эзерләү	112
2.4.5. Урманнардан азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу өчен файдалану чорлары	112
2.5. Урманнардан аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм сроклары	112
2.5.1. Аучылык инфраструктурасы объектларын урнаштыру өчен рөхсәт ителгән биотехник чаралар уздыру исемлеге һәм нормалары.....	113
2.6. Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	114
2.6.1. Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары	114
2.7. Балыкчылыкны гамәлгә ашыру, һәвәскәрләрчә балык тотудан тыш	115
2.8. Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген һәм мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	115
2.9. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	116
2.9.1. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары.....	116
2.9.2. Рекреация эшчәнлеге зонасына караган, шул исәптән физик-культура, спорт һәм спорт-техник корылмалар торгызу рөхсәт ителә торган, кварталларның һәм (яисә) аларның өлешләренең исемлеге.....	116
2.9.3. Рекреация эшчәнлегенә караган зона территориясен функциональ зоналарга бүлү.....	116
2.9.4. Урман кишәрлекләрендә вакытлыча төзелгән корылмалар исемлеге һәм аларны төзекләндерү нормативлары.....	117
2.9.5. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану параметрлары һәм чорлары	117

2.10. Урманнардан урман плантацияләре ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	119
2.11. Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен һәм дару үләннәрен үстерү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	119
2.12. Урманнардан урман питомниклары ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	120
2.13. Жир асты байлыкларын геологик өйрәнүне, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	121
2.14. Урманнардан сусаклагычлар һәм башка ясалма су объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, дингез һәм елга портлары булдыру һәм аларны киңәйтү, гидротехник корылмалар төзү, реконструкцияләү һәм эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	122
2.15. Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	123
2.16. Урманнардан урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	127
2.17. Урманнардан дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	128
2.18. Урманнарны саклауга, яклауга һәм торгызуга карата таләпләр	128
2.18.1. Урманнарда янгын куркынычсызлыгы чараларына, урманнарны радиоактив матдәләр белән пычранудан һәм тискәре башка йогынтыдан саклауга карата таләпләр.....	128
2.18.2. Урманнарны яклауга карата таләпләр (санитар-савыктыру чараларының, урманнарны яклау буенча профилактика чараларының, зарарлы организмнарның чыганакларын ликвидацияләү чараларының, шулай ук вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы билгеләгән башка чараларның нормативлары һәм параметрлары).....	131
2.18.3. Урманнарны яңадан үрчетүгә карата таләпләр (урманнарны торгызу, урман үстерү, урманнарны карау чараларын үткөрү нормативлары, параметрлары, чорлары).....	140
2.19. Урман үсү зоналары һәм урманлы районнар буенча урманнардан файдалануга карата таләпләрнең үзенчәлекләре.....	154
3 БҮЛЕК. Урманнардан файдалануда чикләмәләр	155
3.1. Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре буенча чикләмәләр	155
3.2. Махсус сакланучы урман кишәрлеге төрләре буенча чикләмәләр	157
3.3. Урманнардан файдалану төрләре буенча чикләмәләр.....	159

КЕРЕШ

Әлеге урман хужалыгы регламенты Әлки урманчылыгы чикләрендә урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау һәм торгызу нигезе булып тора.

Урман хужалыгы регламенты Россия Федерациясе Урман кодексының 87 статьясының 7 өлеше, Россия Федерациясе Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман хужалыгы регламентларының составын, аларны эшләү тәртибен, аларның гамәлдә булу срокларын һәм аларга үзгәрешләр кертү тәртибен раслау турында» 2017 елның 27 февралендәге 72 номерлы боерыгы нигезендә эзерләнде.

Урман хужалыгы регламентының гамәлдә булу чоры 2029 елның 1 апреленә кадәр.

Урман хужалыгы регламентын эшләгәндә дәүләт урман реестры материаллары файдаланылды.

Регламентны эшләүче:

Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгы.

Почта адресы: Ямашев проспекты, 37А йорт, Казан шәһәре, 420124.

E-mail: Minleshov@tatar.ru.

Сайт: Minleshov.tatarstan.ru.

Тел. (843) 221-37-01.

Факс (843) 221-37-37.

Россия Федерациясе закон актлары

Россия Федерациясе Урман кодексы (алга таба – РФ Урман кодексы).

Россия Федерациясе Су кодексы (алга таба – РФ Су кодексы).

Россия Федерациясе Жир кодексы (алга таба – РФ Жир кодексы).

Россия Федерациясе Гражданлык кодексы (алга таба – РФ Гражданлык кодексы).

«Янғын куркынычсызлыгы турында» 1994 елның 21 декабрдәге 69-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – «Янғын куркынычсызлыгы турында» ФЗ).

«Махсус сакланыла торган табигать территорияләре турында» 1995 елның 14 мартындагы 33-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 33-ФЗ номерлы федераль закон).

«Хайваннар дөнъясы турында» 1995 елның 24 апрелдәге 52-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 52-ФЗ номерлы федераль закон).

«Геодезия, картография һәм киңлек мәгълүматлары турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 30 декабрдәге 431-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 431-ФЗ номерлы федераль закон).

«Пестицидлар һәм агрохимикатлар белән имин эш итү турында» 1997 елның 19 июлдәге 109-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 109-ФЗ номерлы федераль закон).

«Намус иреге турында һәм дини берләшмәләр турында» 1997 елның 26 сентябрдәге 125-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 125-ФЗ номерлы федераль закон).

«Кадастр эшчәнлеге турында» 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 221-ФЗ номерлы федераль закон).

«Россия Федерациясендә газ белән тәэмин итү турында» 1999 елның 31 мартындагы 69-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 69-ФЗ номерлы федераль закон).

«Жир корылышы турында» 2001 елның 18 июнендәге 78-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 78-ФЗ номерлы федераль закон).

«Әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 7-ФЗ номерлы федераль закон).

«Электр энергетикасы турында» 2003 елның 26 мартындагы 35-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 35-ФЗ номерлы федераль закон).

«Элемтә турында» 2003 елның 07 июлендәге 126-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 126-ФЗ номерлы федераль закон).

«Россия Федерациясе Урман кодексын гамәлгә кертү турында» 2006 елның 04 декабрдәге 201-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 201-ФЗ номерлы федераль закон).

«Орлыкчылык турында» 2021 елның 30 декабрдәге 454-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 454-ФЗ номерлы федераль закон).

«Ау һәм аучылык ресурсларын саклау һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2009 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 209-ФЗ номерлы федераль закон).

«Үсемлекләр карантини турында» 2014 елның 21 июлендәге 206-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 206-ФЗ номерлы федераль закон).

«Жир кишәрлекләрен бер категориядән икенче категориягә күчерү турында» 2004 елның 21 декабрдәге 172-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 172-ФЗ номерлы федераль закон).

РФ Урман кодексында каралган хокукый мөнәсәбәтләрне жайга салучы норматив хокукый актлар (2023 елның 01 гыйнварына)

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
Россия Федерациясе Хөкүмәте актлары		
91 статьяның 7 өлеше	Дәүләт реестрыннан өзәмтәләр биргән өчен түләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Дәүләт урман реестрыннан өзәмтәләр биргән өчен түләү күләме һәм аны алу тәртибе турында» 2007 елның 3 мартындагы 138 номерлы карары
100 статья	Урманнарга һәм алардагы табигать объектларына	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Урман законнарын бозу нәтижәсендә урманнарга һәм

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	китерелгән зыянны каплау	аларда булган табигать объектларына китерелгән зыянны каплау үзенчәлекләрен раслау турында» 2018 елның 29 декабрдәге 1730 номерлы карары
96 статья	Федераль дәүләт урман контроле (күзәтчелеге)	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Федераль дәүләт урман контроле (күзәтчелеге) турында» 2021 елның 30 июндәге 1098 номерлы карары
50 статьяның 3 өлеше	Зат, затлар төркеме тарафыннан эзрләнәргә тиешле агач материалының максималь күләмен билгеләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Зат, затлар төркеме тарафыннан эзрләнәргә тиешле агач материалының иң зур күләмен билгеләү турында» 2007 елның 22 июндәге 395 номерлы карары
73 статьяның 4 өлеше	Федераль мөлкәткә урман ресурслары берәмлеге өчен түләү ставкалары һәм урман кишәрлеген арендау өчен урман кишәрлеге мәйданы берәмлеге өчен түләү ставкалары билгеләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Федераль миләктәге урман кишәрлеген түләү нигездә файдалануга алу буенча урман ресурслары күләме берәмлеге өчен түләү дәрәжәләре һәм урман кишәрлеге мәйданы берәмлеге өчен түләү дәрәжәләре турында» 2007 елның 22 маендагы 310 номерлы карары
44 статья	Урманнарда сусаклагычлар һәм башка ясалма су объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, диңгез һәм елга портлары территорияләрен булдыру һәм киңәйтү, гидротехник корымнар төзү, реконструкцияләү һәм эксплуатацияләү өчен файдалану	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Су объектларын файдалануга бирү турында карар эзрләү һәм кабул итү турында» 2022 елның 19 гыйнварындагы 18 номерлы карары
45 статья	Урманнарда линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Россия Федерациясе элемент чыбыкларын һәм корымналарын саклау кагыйдәләрен раслау турында» 1995 елның 9 июндәге 578 номерлы карары
76 статьяның 3 өлеше	Урман утыртмаларын сату-алу шартнамәләре буенча түләү. Федераль мөлкәткә, шулай ук Россия Федерациясе субъектлары мөлкәтендә һәм муниципаль мөлкәткә торучы жирләрдә эзрләнә торган агач материалы берәмлеге өчен түләү ставкаларын билгеләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Федераль миләктәге урман кишәрлеген түләү нигездә файдалануга алу буенча урман ресурслары күләме берәмлеге өчен түләү дәрәжәләре һәм урман кишәрлеге мәйданы берәмлеге өчен түләү дәрәжәләре турында» 2007 елның 22 маендагы 310 номерлы карары
23 ¹ статьяның 3 өлеше, 60 ³ статья	Урманнарда санитар куркынычсызлык. Урман утыртмаларын кисү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Урманнарда санитария куркынычсызлыгы кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	тәртибе	декабрдәгә 2047 номерлы карары
23 ¹ статьяның 3 өлеше, 53 статья	Урманнарда янгын куркынычсызлыгы.	Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Урманнарда янгын куркынычсызлыгы кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 7 октябрдәгә 1614 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Урманнарны янгына каршы кору чаралары турында» 2011 елның 16 апрелдәгә 281 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Урман янгыннары аркасында урманнарда барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен федераль башкарма хакимият органнары көчләрен һәм чараларын жәлеп итү турында» 2017 елның 2 декабрдәгә 1464 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Урман янгыннары нәтижәсендә барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләр турында» 2011 елның 17 маендагы 376 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Урман янгыннарын сүндерү планын төзү һәм аны һәм аның рәвешен раслау кагыйдәләрен раслау турында» 2011 елның 17 маендагы 377 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Урманнарда һәм урман янгыннарында янгын куркынычы турындагы мәгълүматларның дәрәҗәсиз контрольдә тоту кагыйдәләрен раслау турында» 2011 елның 18 августындагы 687 номерлы карары
22 статьяның 3 өлеше	Урманнарны үзләштерү өлкәсендә инвестиция эшчәнлеге. Урманнарны үзләштерү өлкәсендә өстенлекле инвестиция проектлары исемлеген әзерләү һәм раслау	Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Урманнарны үзләштерү турында өстенлекле инвестиция проектлары турында һәм Россия Федерациясе Хөкүмәтенә кайбер актларын көчен югалткан дип тану турында» 2018 елның 23 февралдәгә 190 номерлы карары
114 статьяның 6 өлеше	Урман паркы зоналарында урнашкан урманнарның функциональ зоналары	Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Россия Федерациясе Урман кодексының 114 статьясындагы 1 өлешенә 3 һәм 4 пунктларында күрсәтелгән урманнар булган жирләрнең чикләрен үзгәртү һәм урман парк зоналарында урнашкан урманнарда функциональ зоналарны билгеләү кагыйдәләрен раслау турында» 2019 елның 21 декабрдәгә 1755 номерлы карары

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
13 статья	Урман инфраструктурасы	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Саклагыч урманнар, файдаланыла торган урманнар һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы объектлары исемлеген раслау турында» 2012 елның 17 июлендәге 1283-р номерлы күрсәтмәсе
21 статья	Урман инфраструктурасын булдыруга бәйле булмаган капитал төзелеш объектларын төзү һәм эксплуатацияләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Саклагыч урманнар, эксплуатация урманнары һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектлар исемлеген раслау турында» 2022 елның 30 апрелендәге 1084-р номерлы күрсәтмәсе
21 ¹ статья	Урман инфраструктурасын булдыруга бәйле булмаган капитал булмаган төзелмәләр, корылмалар төзү һәм эксплуатацияләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Саклагыч урманнар, эксплуатация урманнары, резерв урманнары өчен урман инфраструктурасын булдыруга бәйле булмаган капитал булмаган төзелмәләр, корылмалар төзү һәм эксплуатацияләү» 2022 елның 23 апрелендәге 999-р номерлы күрсәтмәсе
45 статья	Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Электр челтәрләре хужалыгы объектларының саклык зоналарын һәм мондый зоналар чикләрендә урнашкан жир кишәрлекләреннән файдалануның махсус шартларын билгеләү тәртибе турында» 2009 елның 24 февралендәге 160 номерлы карары
73 ¹ статьяның 6 өлеше	Дәүләти яисә муниципаль мөлкәткәге урман кишәрлегенең аренда шартнамәсен төзү Дәүләт мөлкәтендә яисә муниципаль мөлкәткәге урман кишәрлегенең аренда шартнамәсен эзерләү һәм төзү тәртибе	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Агач материалы эзерләү өчен дәүләт милкендәге яисә муниципаль милеккәге жир кишәрлеген арендага алу шартнамәсен төзү хокукына конкурста катнашучыларның конкурс тәкъдимнәрен бәяләү кагыйдәләрен һәм тәкъдим ителгән шартларны бәяләү һәм агач материалы эзерләү өчен дәүләт милкендәге яисә муниципаль милеккәге жир кишәрлеген арендага алу шартнамәсен төзү хокукына конкурста жиңүчене билгеләүгә нигез булган билгеләрне раслау турында» 2019 елның 7 мартындагы 241 номерлы карары
Россия Федерациясе Табигать ресурслары һәм экология министрлыгы (алга таба – Россия Табигать министрлыгы) норматив актлары		
62 статьяның 7 өлеше	Урман торгызу. Урман торгызу кагыйдәләре	«Урманнарны торгызу кагыйдәләрен, урманнарны торгызу проектының формасын, составын, аны килештерү тәртибен, аны килештерүдән баш тарту нигезләрен, шулай ук урманнарны торгызу проектының электрон рәвештәге форматына карата таләпләр раслау

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
		турында» 2021 елның 29 декабрдәгә 1024 номерлы боерык
73 ¹ статьясындагы 7 өлеше	Урман кишәрлегенең типик аренда шартнамәсе	«Урман кишәрлекләрен түләүле нигездә файдалануга тапшыруның бер төрле шартнамәләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәгә 542 номерлы боерык
77 статьяның 7 өлеше	Урман утыртмаларын сату-алу турында типик шартнамә	«Урман утыртмаларын сату-алунуң бер төрле шартнамәсен раслау турында» 2020 елның 27 июлендәгә 488 номерлы боерык
60 ¹⁵ статья	Сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны, лианаларны, бүтән урман үсемлекләрен саклау үзенчәлекләре	«Россия Федерациясе Кызыл китабына яисә Россия Федерациясе субъектлары кызыл китапларына кертелгән, сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны, лианаларны, бүтән урман үсемлекләрен саклау үзенчәлекләрен раслау турында» 2017 елның 29 маендагы 264 номерлы боерык
23 ¹ статьяның 3 өлеше, 64 статьяның 3 өлеше	Урманнарны тәрбия кылу. Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләре. Урман утыртмаларын кисү тәртибе	«Урманнарны карау кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәгә 534 номерлы боерык
112 статьяның 5 өлеше	Махсус сакланучы табигать территорияләрендә урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау, янадан үрчетү үзенчәлекләре	«Махсус сакланыла торган табигать территорияләрендә урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау, янадан үрчетү үзенчәлекләрен раслау турында» 2021 елның 12 августындагы 558 номерлы боерык
53 ¹ статья	Урман янгыннарын кисәтү	«Урман янгыннарын кисәтү һәм сүндерү чаралары төрләрен, урманнардан файдаланучы затларның әлеге чаралар белән тәэмин ителү нормативларын, урманнардан файдаланганда булырга тиешле урман янгыннарын кисәтү һәм сүндерү чаралары нормаларын раслау турында» 2014 елның 28 мартындагы 161 номерлы боерык
53 ¹ статья	Урманнарда янгын чыгу куркынычын һәм урман янгыннарын мониторинглау	«Урманнарда янгын куркынычын һәм урман янгыннарын күзәтүне гамәлгә ашыру тәртибен раслау турында» 2014 елның 23 июнендәгә 276 номерлы боерык
15 статьяның 3 өлеше	Урман үсә торган зоналар һәм урманлы районнар	«Россия Федерациясенә урман үсү зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясенә урманлы районнары исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боерык
87 статьяның 7 өлеше	Урман хужалыгы регламентларының составы, аларны эшләү тәртибе, аларның	«Урман хужалыгы регламентлары составын, аларны эшләү тәртибен, аларның гамәлдә булу вакытын һәм аларга үзгәрешләр керту

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	гамәлдә булу вакыты һәм аларга үзгәрешләр кертү тәртибе	«Тәртибен раслау турында» 2017 елның 27 февралендәге 72 номерлы боерык
60 ⁵ статья	Урман патологиясе буенча дәүләт мониторингы	«Урман авырулары буенча дәүләт мониторингын гамәлгә ашыру тәртибен раслау турында» 2017 елның 5 апрелендәге 156 номерлы боерык
60 ⁷ статья	Зарарлы организмнар таралуны кисәтү	«Зарарлы организмнар таралуны кисәтү чараларын гамәлгә ашыру кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрэндәге 912 номерлы боерык
60 ⁶ статьяның 4 өлеше	Урман патологиясе буенча тикшеренүләр. Урман патологиясе буенча тикшеренүләрне уздыру тәртибе	«Урман авыруларына бәйле тикшеренүләрне уздыру тәртибен һәм урман авыруларына бәйле тикшеренү актының рәвешен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрэндәге 910 номерлы боерык
23 ² статьяның 10 өлеше, 29 статьяның 11 өлеше, 23 ¹ статьяның 3 өлеше	Диләнке эшләр. Агач материалы эзерләү. Агач материалы эзерләү кагыйдәләре. Урман утыртмаларын кисү тәртибе	«Агач материалы эзерләү кагыйдәләрен һәм Россия Федерациясе Урман кодексының 23 статьясында күрсәтелгән урманчылыктарда агач материалы эзерләү үзенчәлекләрен раслау турында» 2020 елның 1 декабрэндәге 993 номерлы боерык «Диләнке эшләр төрләрен, аларны башкару тәртибен һәм эзлеклелеген, диләнке эшләренә технологик картасы формасын, урман бүлемтеген актыккы тикшерү акты формасын һәм урман бүлемтеген актыккы карап чыгу тәртибен раслау турында» 2022 елның 17 гыйнварындагы 23 номерлы боерык, «Урман бүлемтегенә таксация тасвирламасына кертелә торган мәгълүматлар составын, урман бүлемтегенә таксация тасвирламасын төзү тәртибен, аның электрон форматындагы форматына карата таләпләрне, урман бүлемтегенә таксация тасвирламасының урман бүлемтегенә хакыйкый торышы турындагы мәгълүматка туры килмәвен билгеләү тәртибен, урман бүлемтегенә таксация тасвирламасы формасын раслау турында» 2022 елның 14 октябрэндәге 687 номерлы боерык
60 ⁴ статья	Урманнарны яклау буенча районнарга бүленеш	«Урманнарда жинелчә, уртача һәм көчле урман патологиясе булган зоналарны билгеләү тәртибен раслау турында» 2017 елның 9 гыйнварындагы 1 номерлы боерык
91 статья	Дәүләт урман реестры	«Дәүләт урман реестрына документлаштырылган мәгълүматлар кертүгә

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
		<p>һәм аны үзгәртүгә нигез булган документларның исемлеген, аларның формаларын һәм аларны эзерләү тәртибен раслау турында» 2013 елның 11 ноябрена 496 номерлы боерык,</p> <p>«Дәүләт урман реестрында булган, зарури тәртиптә бирелә торган мәгълүматлар төрләре исемлеген һәм аны бирү шартларын раслау турында» 2013 елның 30 октябренә 464 номерлы боерык,</p> <p>«Дәүләт урман реестрын алып бару формаларын раслау турында» 2021 елның 24 декабренә 1007 номерлы боерык</p>
70 ¹ статьяның 12 өлеше	Урман кишәрлекләрен проектлау	«Урман кишәрлегенә проект документациясе составына һәм эчтәлегенә таләпләрне раслау турында» 2017 елның 3 февраленә 54 номерлы боерык
60 ¹³ статья	Урманнарны радиоактив пычранудан саклау үзенчәлекләре	«Урманнарның радиоактив пычрану зоналарында профилактика һәм тернәкләндерү чараларын гамәлгә ашыру үзенчәлекләрен раслау турында» 2017 елның 8 июненә 283 номерлы боерык
65 статьяның 5 өлеше	Урман орлыкчылыгы	«Урман орлыкчылыгы объектларын (урман орлыклары кишәрлекләрен) төзү һәм аерып чыгару кагыйдәләрен раслау турында» 2015 елның 20 октябренә 438 номерлы боерык, «Урманның төп агач токымнарының үстерү районнарына бүленгән урман үсемлекләре орлыкларын куллану тәртибен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрена 909 номерлы боерык
46 статьяның 4 өлеше	Урманнарда агач эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен файдалану	«Урманнарда агач эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2022 елның 31 гыйнварындагы 54 номерлы боерык
38 статья	Урманнарда авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану	«Урманнарда авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдәләрен һәм Урман кишәрлеген бирмичә, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә генә урманнарда авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 2 июленә 408 номерлы боерык
49 статьяның 4 өлеше	Урманнарда файдалану турында хисап. Урманнарда файдалану	«Урманнарда файдалану турында хисап кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарда файдалану турында хисап

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	турында хисап тапшыру тәртибе	тапшыру формасын һәм тәртибен, шулай ук урманнардан файдалану турында электрон рәвештә хисап формасына карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 21 августындагы 451 номерлы боерык
66 статьяның 2 өлеше	Урманнарны яңадан үрчетү һәм урман үстерү турында хисап. Урманнардан файдалану һәм урман үстерү турында хисап тапшыру тәртибе	«Урманнарны яңадан үрчетү һәм урман үстерү турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны яңадан үрчетү һәм урман үстерү турында хисап формасын һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урманнарны яңадан үрчетү һәм урман үстерү турында электрон рәвештәге хисап форматына карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 21 августындагы 452 номерлы боерык
89 статья	Урманнарны үзләштерү проектына дәүләти һәм муниципаль экспертиза. Урманнарны үзләштерү проектына дәүләти һәм муниципаль экспертиза тәртибе	«Урманнарны үзләштерү проектына дәүләт экспертизасы һәм муниципаль экспертиза тәртибен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 513 номерлы боерык
26 статьяның 3 өлеше	Урман декларациясе. Урман декларациясен тутыру һәм тапшыру тәртибе	«Урман декларациясе формасын, аны тутыру һәм тапшыру тәртибен, электрон рәвештә урман декларациясе форматына таләпләр раслау турында» 2021 елның 29 апрелендәге 303 номерлы боерык
60 статьяның 3 өлеше, 60 ¹¹ статьяның 3 өлеше	Урманнарны янгыннардан саклау турында хисап. Урманнарны янгыннардан саклау турында хисап тапшыру тәртибе.	«Урманнарны янгыннардан саклау турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны янгыннардан саклау турында хисап формасын һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урманнарны янгыннардан саклау турында электрон рәвештә хисап тапшыру форматына карата таләпләр, урманнарны яклау турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны яклау турында хисап формасын һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урманнарны яклау турында электрон рәвештә хисап форматына карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 09 мартындагы 78 номерлы боерык
60 ⁸ статьяның 5 өлеше	Зыянлы организмнарның чыганаclarын юк итү	«Зыянлы организмнарның чыганаclarын юк итү кагыйдәларен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 913 номерлы боерык
53 ⁴ статья	Урман янгыннарын сүндерү	«Урман янгыннарын сүндерү кагыйдәларен раслау турында» 2022 елның 1 апрелендәге 244 номерлы боерык
98 ² статья	Урман сагы	«Урман сагын гамәлгә ашыру тәртибен һәм

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
		нормативларын раслау турында» 2021 елның 15 декабрдәгә 955 номерлы боерык
64 ¹ статьяның 2 өлеше	Урманнарны торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман урнашкан жирләргә кертү	Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнарны торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман урнашкан жирләргә кертү тәртибен һәм тиешле акт рәвешләрэн раслау турында» 2019 елның 11 мартындагы 150 номерлы боерыгы
86 статьяның 5 өлеше	Россия Федерациясе субъектының урман планы. Россия Федерациясе субъектының урман планы составы һәм аны эзерләү тәртибе	«Россия Федерациясе субъекты урман планының бер төрле рәвешен һәм составын, аны эзерләү һәм аңа үзгәрешләр кертү тәртибен раслау турында» 2017 елның 20 декабрдәгә 692 номерлы боерык
32 статья	Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу	«Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу турында» 2020 елның 28 июлендәгә 496 номерлы боерык
67 статья, 68 статья	Урман корылышы турында гомуми нигезләмәләр Урман корылышының эчтәлегә	«Урман корылышы буенча файдалану күрсәтмәсен раслау турында» 2022 елның 5 августындагы 510 номерлы боерык
63 статьяның 3 өлеше	Урман үстерү. Урман үстерү кагыйдәләре	«Урман үстерү кагыйдәләрен, урман үстерү проектының формасын, составын, аны килештерү тәртибен, аны килештерүдән баш тарту нигезләрен, шулай ук урман үстерү проектының электрон рәвештәгә форматына карата таләпләр раслау турында» 2021 елның 20 декабрдәгә 978 номерлы боерык
88 статьяның 2 өлеше	Урманнарны үзләштерү проекты.	Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнарны үзләштерү проектының составын, аны эшләү һәм аңа үзгәрешләр кертү тәртибен, электрон документ рәвешендә урманнарны үзләштерү проекты форматына карата таләпләр раслау турында» 2021 елның 16 ноябрдәгә 864 номерлы боерыгы
39 ¹ статья	Урман питомникларын булдыру һәм аларны эксплуатацияләү	«Урман питомникларын төзү һәм аларны эксплуатацияләү кагыйдәләрен раслау турында» 2021 елның 12 октябрдәгә 737 номерлы боерык
45 статья	Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану	«Урманнардан линияле объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану кагыйдәләрен һәм, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә, урман кишәрлеген бирмичә урманнардан линияле объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2020 елның 10

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
		июлендәге 434 номерлы боерык
43 статья	Жир астын геологик өйрәнүне, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану кагыйдәләре	«Урманнардан жир астын геологик өйрәнү, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару өчен файдалану кагыйдәләрен һәм, жир кишәрлеге бирмичә, сервитут билгеләп яки билгеләмичә, урманнардан жир астын геологик өйрәнү, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару өчен файдалану очрактары исемлеген раслау турында» 2020 елның 7 июлендәге 417 номерлы боерык
31 статья	Чәер эзерләү	«Чәер эзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 911 номерлы боерык
38 ¹ статья	Урманнардан балыкчылыкны гамәлгә ашыру өчен файдалану	«Урманнардан балыкчылыкны гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2021 елның 13 октябрәндәге 742 номерлы боерык
39 статья	Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү	«Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 497 номерлы боерык
34 статья	Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю	«Азык-төлек урман ресурсларын һәм дару үләннәрен эзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 494 номерлы боерык
40 статья	Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану	«Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 27 июлендәге 487 номерлы боерык
41 статья	Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану	«Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 908 номерлы боерык
Федераль урман хужалыгы агентлыгы (алга таба – Рослесхоз) норматив актлары		
29 статьяның 6 өлеше	Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару тәртибе	«Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару тәртибен раслау турында» 2011 елның 27 маендагы 191 номерлы боерык «Кисентеләрнең яшен билгеләү турында» 2015 елның 9 апрелдәге 105 номерлы боерык
29 статьяның 7 өлеше, 81 статьяның 3 пункты	Агач материалы эзерләү. Агач материалын эзерләү рөхсәт ителми торган агачларның һәм куаклыкларның төрләре	«Агач материалын эзерләү рөхсәт ителми торган агачларның һәм куаклыкларның төрләре (токимнары) исемлеген раслау турында» 2011 елның 5 декабрәндәге 513 номерлы боерык

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	(токимнары) исемлеге	
53 статьяның 4 өлеше, 53 ¹ статья	Урманнарда янгын куркынычсызлыгы. Урман янгыннарын кисәтү	«Урманнарны янгынга каршы кору нормативларын раслау турында» 2012 елның 27 апрелдәге 174 номерлы боерык, «Урманнарның табигый янгын куркынычы классификациясен һәм, һава торышына карап, урманнарда табигый янгын куркынычы классификациясен раслау турында» 2011 елның 5 июлдәге 287 номерлы боерык
65 статьяның 5 өлеше	Урман орлыкчылыгы	«Урман орлыкларын үстерү районнарын билгеләү турында» 2022 елның 19 декабрдәге 1032 номерлы боерык
Россия Федерациясе субъекты норматив актлары		
82, 83 статьялар	Урман мөнәсәбәтләре өлкәсендә Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләре. Урман мөнәсәбәтләре өлкәсендә Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарының аерым вәкаләтләрән Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнарына тапшыру	«Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Президентының «Татарстан Республикасы Урман планын раслау турында» 2018 елның 24 декабрдәге ПУ-880 номерлы Указы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасының урман хужалыгын үстерү» дәүләт программасын раслау турында» 2013 елның 30 июлдәге 531 номерлы карары, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасының региональ яки муниципальара әһәмиятендәге гомуми файдалану автомобиль юллары исемлеген раслау турында» 2022 елның 13 октябрдәге 1099 номерлы карары
82 статьяның 7 өлеше	Татарстан Республикасында гражданнарга үз ихтыяжлары өчен урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсе буенча түләү ставкаларын билгеләү	Татарстан Республикасы Тарифлар буенча дәүләт комитетының «Татарстан Республикасында гражданнарга үз ихтыяжлары өчен урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсе буенча түләү ставкаларын билгеләү турында» 2020 елның 7 октябрдәге 107-2/нпс-2020 номерлы карары

1 БҮЛЕК. ГОМУМИ МӘГЪЛҮМАТЛАР

1.1. Урманчылыкка кыскача сыйфатлама

1.1.1. Урманчылыкның аталышы һәм урнашкан урыны

Әлки урманчылыгы Татарстан Республикасының көньяк-көнчыгыш өлешендә Әлки, Спас районнары территориясендә һәм Алексеевск, Нурлат районнарының бер өлешендә урнашкан.

Әлки урманчылыгы (алга таба – урманчылык) көньяктан һәм көньяк-көнбатыштан Ульянов өлкәсе, төньяк-көнбатышта – Болгар, төньяк-көнчыгышта Биләр һәм көньяк-көнчыгышта Нурлат урманчылыгы белән чиктәш булып тора.

Урманчылык территориясенә төньяктан көньякка кадәрге озынлыгы – 61 километр (алга таба – км), көнчыгыштан көнбатышка кадәр – 52 км (иң зур күрсәткечләр).

Урманчылык конторасы (үзәк утары) Базарлы Матак авылында, ул республика башкаласы Казан шәһәреннән 158 км ераклыкта, иң якин Нурлат тимер юл станциясеннән 80 һәм Болгар елга портыннан 60 км ераклыкта урнашкан.

Урманчылыкның почта адресы: 422870, Татарстан Республикасы, Әлки районы, Базарлы Матак авылы, Крайнов урамы, 169 йорт.

Тел. 8-(84346) 21-3-11, 21-3-13.

E-mail: Alkeevskoe.Gku@tatar.ru.

1.1.2. Урманчылыкның, кишәрлек урманчылыкларының гомуми мәйданы, урманчылык территориясенә районнар буенча бүленеше

Урманчылык территориясенә муниципаль берәмлекләр буенча бүленеше 1 нче таблицада китерелә.

1 нче таблица

Урманчылык төзелеше

Т/с	Урманчылыкның аталышы	Кишәрлек урманчылыкларының аталышы	Урман кварталларының саны	Административ район (муниципаль берәмлек)	Мәйданы, гектар
1	2	3	4		5
1	Әлки	Базарлы Матак	1-109	Әлки	6275
				Алексеевск	3
		Жәмгысе			6278
2	Черноречье	1-102	Әлки	6935	
			Спас	1415	
		Жәмгысе			8350
3		Чуаш Кичүе	1-107	Әлки	12129
4		Юхмачы	1-15, 73-162	Әлки	7942
				Спас	2611
				Нурлат	380

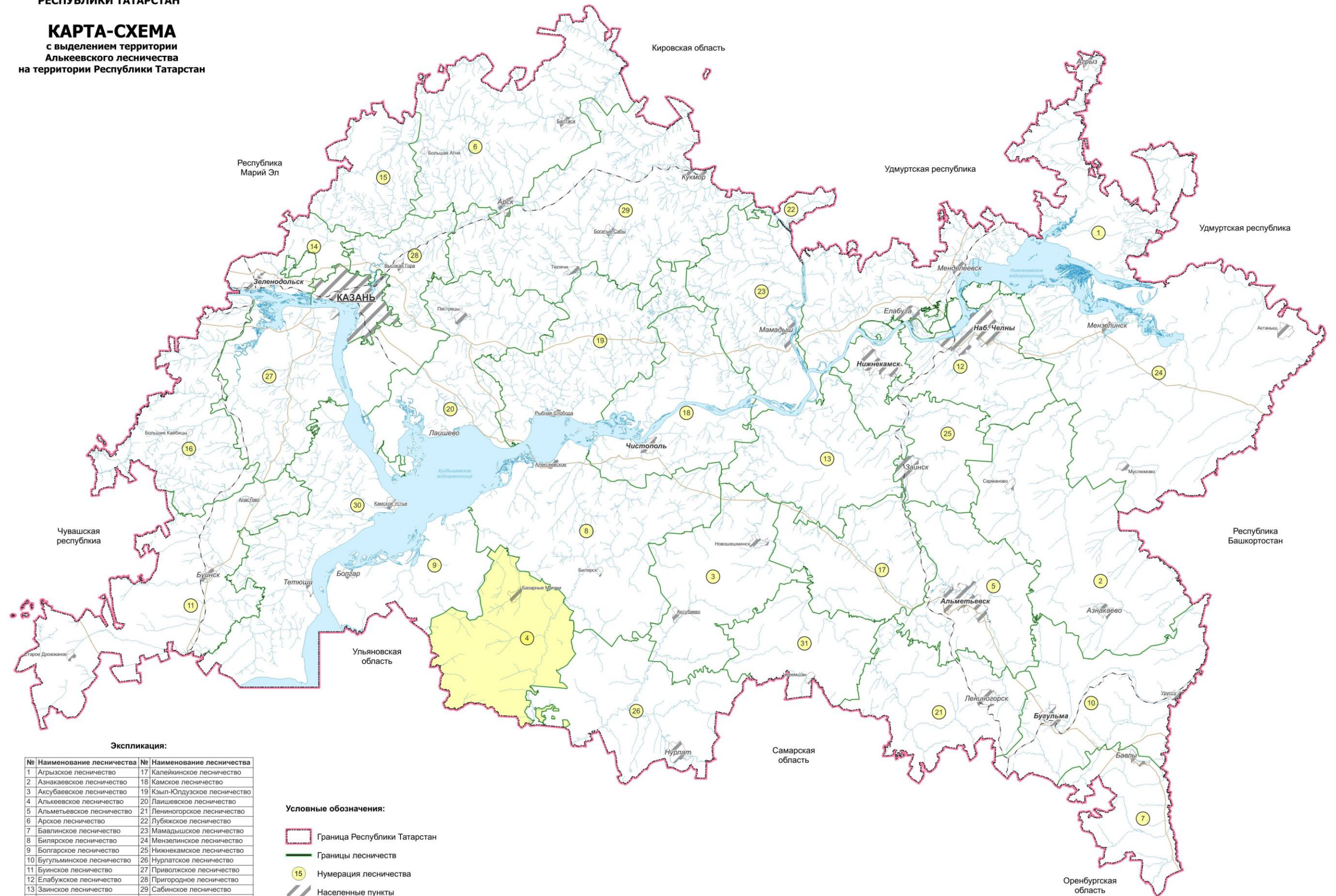
	Жәмгысе	10933
Урманчылык буенча барлыгы		37690

Урманчылык республиканың аз урманлы өлешендә урнашкан. Территориясендә урман фонды урнашкан районнарның урман белән каплану дәрәжәсе 13 проценттан (Спас районы) 23 процентка кадәр (Әлки районы), уртача 21 процент тәшкил итә. Урманчылык территориясе бүлөп күрсәтелгән Татарстан Республикасы 1 номерлы карта-схемада күрсәтелде.

1 нче карта-схема

РОССИЙСКАЯ ФЕДЕРАЦИЯ
МИНИСТЕРСТВО ЛЕСНОГО ХОЗЯЙСТВА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

КАРТА-СХЕМА
с выделением территории
Алькеевского лесничества
на территории Республики Татарстан

Экспликация:

№	Наименование лесничества	№	Наименование лесничества
1	Агрызское лесничество	17	Калейкинское лесничество
2	Азнакаевское лесничество	18	Камское лесничество
3	Аксубаевское лесничество	19	Кзыл-Юлдузское лесничество
4	Алькеевское лесничество	20	Лаишевское лесничество
5	Альметьевское лесничество	21	Ленинское лесничество
6	Арское лесничество	22	Лубяжское лесничество
7	Бавлинское лесничество	23	Мамадышское лесничество
8	Биллярское лесничество	24	Мензелинское лесничество
9	Болгарское лесничество	25	Нижнекамское лесничество
10	Бугульминское лесничество	26	Нурлатское лесничество
11	Буинское лесничество	27	Приволжское лесничество
12	Елабужское лесничество	28	Пригородное лесничество
13	Зайнское лесничество	29	Сабинское лесничество
14	Зеленодольское лесничество	30	Тетюшское лесничество
15	Исleyenское лесничество	31	Черемшанское лесничество
16	Кайбицкое лесничество		

Условные обозначения:

- Граница Республики Татарстан
- Границы лесничеств
- 15 Нумерация лесничества
- Населенные пункты
- Алькеевское лесничество

Масштаб 1 : 2 500 000

1.1.3. Урманчылык урманнарының урман үсү зоналарына, урманлы районнарға һәм урман яклау зоналарына һәм урман-орлык районнарына бүленеше

Россия Табигать ресурслары министрлығының «Россия Федерациясенең урман үсү зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясенең урманлы районнары исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боерыгы белән расланган урман үсү районнарына бүленеш нигезендә урманчылык территориясе Россия Федерациясенең Европа өлешендәге урман-дала районына кертелгән (2 нче таблица).

2 нче таблица

Урманчылык урманнарының урман үсү зоналарына һәм урманлы районнарға бүленеше

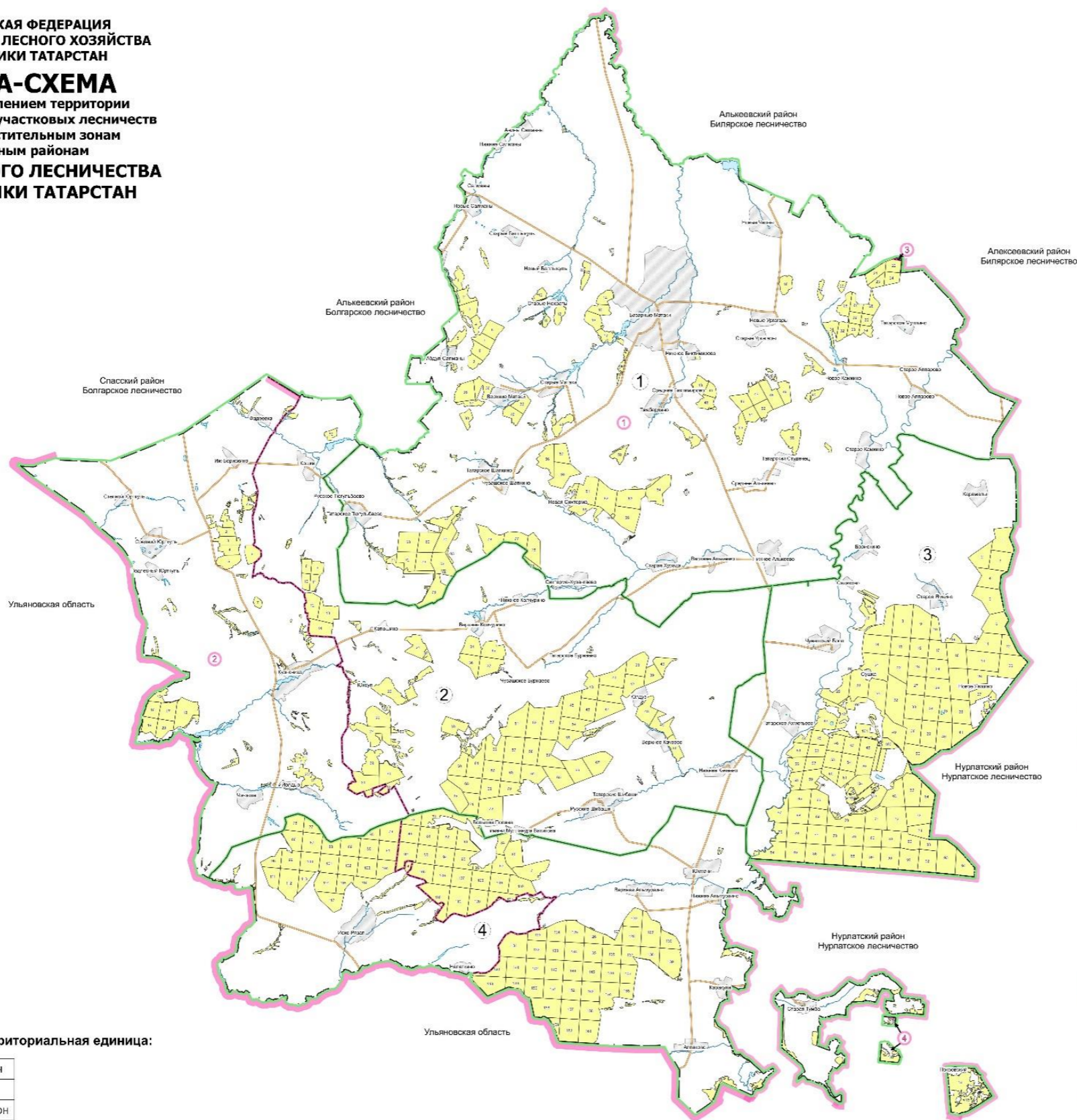
№	Кишәрлек урманчылыкларының аталышы	Урман үсә торган зоналар	Урманлы район	Урман яклау районнарына бүленеш зонасы	Урман-орлык буенча районнарға бүленеш зонасы	Урман кварталлары исемлеге	Мәйданы, гектар
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Базарлы Матак	Урман-дала зонасы	Россия Федерациясенең Европа өлешендәге урман-дала районы	Урман патологиясе буенча уртача куркыныч	Нарат өчен – 3, чыршы – 4, имән – 2	1-109	6278
2.	Черноречье					1-102	8350
3.	Чуаш Кичүе					1-107	12129
4.	Юхмачы					1-15, 73-162	10933
Барлығы							37690

Урманчылык территориясенең һәм кишәрлек урманчылыкларының урман үсү районнарына һәм урманлы районнарға бүленеше 2 номерлы карта-схемада күрсәтелде.

2 нче карта-схема

РОССИЙСКАЯ ФЕДЕРАЦИЯ
МИНИСТЕРСТВО ЛЕСНОГО ХОЗЯЙСТВА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
КАРТА-СХЕМА
с распределением территории
лесничества и участковых лесничеств
по лесорастительным зонам
и лесным районам
**АЛЬКЕЕВСКОГО ЛЕСНИЧЕСТВА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

№	Участковое лесничество	Площадь, га
1	Базарно-Матаковское	6278
2	Чернореченское	8350
3	Чув.Бродское	12129
4	Юхманчинское	10933
Итого		37690

Условные обозначения:

- Граница лесничества
- Границы участковых лесничеств
- Граница Республики Татарстан
- Границы административно-территориальных единиц
- Границы административно-территориальных единиц
- Границы кварталов
- 1 Номера участковых лесничеств
- 1 Номера административно-территориальных единиц
- 10 Номера кварталов
- Автомобильные дороги
- Реки, озера, водохранилища
- Реки, ручьи
- Населенные пункты

Административно-территориальная единица:

1	Алькеевский район
2	Спасский район
3	Алекеевский район
4	Нурлатский район

Лесорастительная зона и лесной район:
 Лесостепная зона:
 - Лесостепной район европейской части Российской Федерации

Масштаб 1 : 400 000

1.1.4. Урманчылык урманнарының кварталлар яисә аларның өлешләрә буенча максатчан билгеләнеше һәм саклагыч урман категорияләрә буенча бүленеше, шулай ук саклаучы, эксплуатация һәм резерв урманнарын бүлеп чыгару нигезләрә

3 нче таблица

Урманнарның максатчан билгеләнеше һәм салагыч урман категорияләрә буенча бүленеше

Т/с	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләрәненң номерлары	Мәйданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләрә
1	2	3	4	5	6
1.	Барлыгы урманнар			37690	
2.	1. Саклагыч урманнар, барлыгы:			10145	
3.	шул исәптән:				
4.	1.1. махсус сакланучы табигать территорияләрәндә урнашкан урманнар	Барлыгы		15	РФ Урман кодексы, РФ Су кодексы «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле, эксплуатация урманнарына кергү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман корылышы буенча файдалану күрсәтмәсен раслау турында» 2022 елның 5 августындагы 510 номерлы боерыгы
		Базарлы Матак			
		Черноречье			
		Чуаш Кичүе	43 квартал өлеше	15	
5.	1.2. су саклау зоналарында урнашкан урманнар	Барлыгы		1270	
		Базарлы Матак		232	
		Черноречье		309	
		Чуаш Кичүе		554	
		Юхмачы		175	
			-		
			квартал: 82, әлеге квартал өлешләрә: 5, 10, 11, 17, 31, 39, 40, 50, 54, 60, 71, 72, 79-81, 84, 86-89, 92, 93, 96, 98-101, 104, 105, 107		
			әлеге квартал өлешләрә: 20, 22, 24, 27-29, 31, 33, 34, 48-51, 54, 55, 60, 64, 71, 72, 74, 75, 77, 79, 84, 85, 86, 88, 91, 96, 97, 98, 100, 101, 102		
			Әлеге квартал өлешләрә: 6, 11, 13, 20, 21, 25, 27-30, 32-36, 42-45, 51, 53-63, 65, 67, 70-72, 75, 84, 88, 89, 93, 97, 104-107		
			әлеге квартал өлешләрә: 2-6, 8-10, 14, 75, 85, 118, 156, 159, 160		

Т/с	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләренең номерлары	Мәйданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5	6
5.	1.2. табигый һәм башка объектларны саклау вазыйфасын үтәүче урманнар, шул исәптән, барлыгы:			248	
6.	1.2.1. саклагыч урман полосаларында урнашкан урманнар	Барлыгы		248	РФ Урман кодексы, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле, эксплуатация урманнарына кергү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман корылышы буенча файдалану күрсәтмәсен раслау турында» 2022 елның 5 августындагы 510 номерлы боерыгы
		Базарлы Матак	әлеге квартал өлешләре: 9, 13, 18, 36, 41, 56, 58, 60, 80, 84, 92, 93, 96, 98, 99, 100, 102	98	
		Черноречье	әлеге квартал өлешләре: 3,5, 35, 75, 79, 82, 91, 92, 97,100	38	
		Чуаш Кичүе	әлеге квартал өлешләре: 7, 13, 14,21,99	101	
		Юхмачы	әлеге квартал өлешләре: 2, 9, 122, 129	11	
9.	1.3. кыйммәтле урманнар, барлыгы:			8612	
10.	шул исәптән:				
11.	1.3.1. эрозиягә каршы урманнар (жирләрне эрозиядән саклау өчен билгеләнгән урманнар)	Барлыгы		58	РФ Урман кодексы, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле, эксплуатация урманнарына кергү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы
		Базарлы Матак	19 квартал	25	
		Черноречье	әлеге квартал өлешләре: 22, 28	33	
		Чуаш Кичүе	-	-	
		Юхмачы	-	-	
	1.3.2. дала, ярымдала, урман даласы, урман-тундра зоналарында, чүлләрдә,	Барлыгы		8554	РФ Урман кодексы, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле,
		Базарлы Матак	кварталлар 1-4, 6-8, 12, 14-16, 20-25, 35, 37, 38, 42-45, 55, 57, 59, 76-78, 83, 85, 90, 91, 94,	3202	

Т/с	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләренең номерлары	Мәйданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5	6
	тауларда урнашкан урманнар		95, 97, 103, 106, 108, 109, әлеге квартал өлешләре: 5, 9- 11, 13, 17, 18, 31, 36, 39, 40, 41, 50, 54, 56, 58, 79-81, 84, 86-89, 92, 93, 96, 98-102, 104, 105, 107		эксплуатация урманнарына кергү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы,
		Черноречье	кварталлар: 1, 2, 4, 6-15, 21, 23, 25, 26, 30, 32, 36, 37, 73, 76, 78, 80, 81, 83, 84, 87, 89, 90, 93, 94, 95, 99, әлеге квартал өлешләре: 3, 5, 17, 18, 22, 24, 27, 29, 31, 33-35, 48-50, 74, 75, 77, 79, 82, 85, 86, 88, 91, 92, 96-98, 100-102	3597	
		Чуаш Кичүе	кварталлар: 95, 96, 98, 100-103, әлеге квартал өлешләре: 97, 99, 104-107	775	
		Юхмачы	кварталлар: 1, 7, 11, 12, 13, 15, әлеге квартал өлешләре: 2, 3-6, 8-10, 14	980	
15.	эксплуатация урманнары	Барлыгы		27545	РФ Урман кодексы, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле урманнарга, эксплуатация урманнарына кергү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы, Россия Табигать ресурслары һәм экология
		Базарлы Матак	кварталлар: 26-30, 32-34, 46-49, 51-53, 61-70, 73-75, әлеге квартал өлешләре: 60, 71, 72 кварталлар: 16, 19, 38-47, 52, 53, 56-	2721	
		Черноречье	59, 61-63, 65-70, әлеге квартал өлешләре: 17, 18, 20, 51, 54, 55, 60, 64, 71, 72	4373	
		Чуаш Кичүе	кварталлар: 1-5, 8-10, 12, 15-19, 22-24, 26, 31, 37-41, 46-50, 52, 64, 66, 68, 69, 73, 74, 76-	10684	

Т/с	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләренең номерлары	Майданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5	6
			83, 85-87, 90, 91, 92, 94, әлеге квартал өлешләре: 6, 7, 11, 13, 14, 20, 21, 25, 27-30, 32-36, 42-45, 51, 53-63, 65, 67, 70-72, 75, 84, 88, 89, 93		министрлыгының «Урман корылышы буенча файдалану күрсәтмәсен раслау турында» 2022 елның 5 августындагы 510 номерлы боерыгы
		Юхмачы	кварталлар: 73, 74, 76-84, 86-117, 119-121, 123-128, 130-155, 157, 158, 161, әлеге квартал өлешләре: 75, 85, 118, 122, 129, 156, 159, 160	9767	

1.1.5. Урманчылык территориясендә урман фонды жирләре составыннан урманлы һәм урмансыз жирләргә сыйфатлама

4 нче таблица

Урманчылык территориясендә урман фондының урманлы һәм урмансыз жирләренә сыйфатлама

Т/с	Жирләренә категориясе	Урманчылык буенча барлыгы	
		Майданы, гектар	%
1	2	3	4
1.	1. Урманнарның гомуми майданы	37690	100,00
2.	2. Урманлы жирләр, барлыгы	37123	98,50
3.	2.1. Урман үсемлекләре белән капланган жирләр, барлыгы, шул исәптән	36677	97,31
4.	урман культуралары	5660	15,02
5.	2.2. Урман үсемлекләре белән капланмаган жирләр, барлыгы, шул исәптән	446	1,18
6.	тоташмаган урман культуралары	203	0,54
7.	питомниклар һәм урман плантацияләре	8	0,02
8.	аралыклар	-	-
9.	көекләр	-	-
10.	һәлак булган урман утыртмалары	10	0,03
11.	киселгән урыннар	190	0,50
12.	ачык, ташландык урыннар	35	0,09
13.	3. Урман булмаган жирләр, барлыгы, шул исәптән	567	1,50

Т/с	Жирләрнең категориясе	Урманчылык буенча барлыгы	
		Майданы, гектар	%
1	2	3	4
14.	сөрүлекләр	51	0,14
15.	печән чабу урыннары	82	0,22
16.	жәйләүләр	20	0,05
17.	сулар	33	0,09
18.	бакчалар	1	0,00
19.	юллар, ызаннар	314	0,83
20.	утарлар һәм башка объектлар	7	0,02
21.	сазлар	30	0,08
22.	комнар	-	-
23.	башка төрле жирләр	29	0,08

1.1.6. Гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланучы табигый территорияләргә һәм объектларга, аларны оештыру, экологик чөлтәрләр өстөрү, биотөрлелеген саклау планнарына сыйфатлама

Хокукый режим РФ Урман кодексының 112 статьясы белән билгеләнә. Бу жирләр әйләнештән алынган яки әйләнешендә чикләнгән (РФ Жир кодексының 27 статьясы).

Махсус сакланыла торган табигый территорияләрендә тыела яисә рөхсәт ителә, гамәлгә ашырыла торган конкрет эшчәнлек төрләре, шул исәптән урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау яисә яңадан житештерү өлкәсендә, РФ Жир кодексы, РФ Урман кодексы, «Махсус сакланыла торган табигый территорияләре турында» 33-ФЗ номерлы федераль закон, шулай ук аларны үтәү өчен чыгарылган Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

Урманчылык территориясендә гамәлдәге һәм проектлана торган түбәндәге махсус сакланыла торган табигый территорияләре (алга таба – МСТТ) бар.

Махсус сакланучы табигый территорияләр исемлегә

№	Махсус сакланучы табигый территориянең аталышы. Аерып чыгару нигезе	Объектның майданы, гектар	Кишәрлек урманчылыгы, квартал, бүлемтек	МСТТ профиле	Кыскача сыйфатлама һәм хужалык алып бару тәртибе
1	2	3	4	5	6
Гамәлдәге махсус сакланучы табигый территорияләр					
1.	«Татар Әхмәте торф сазлыгы» региональ әһәмияттәге табигый һәйкәле («Табигый объектларны	15	Чуаш Кичүе, 43 квартал, 8-12 нче бүлемтекләр	Комплекслы	Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән сазлык флорасы һәм фаунасына караган

	региональ әһәмияттәге табигать һәйкәлләре дип тану турында» 1985 елның 29 декабрәндәге 683 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары; Татар АССР Министрлар Советының «Табигать объектларын региональ әһәмияттәге табигать һәйкәлләре буларак турында» 1985 елның 29 декабрәндәге 683 номерлы карары				барлык комплексларны үз эченә алган торфлыклы сазлык. Табигать саклау режимы МСТТ паспортында билгеләнгән
Проектлана торган махсус сакланучы табигый территорияләр					
Проектланмый					

1.1.7. Илкүләм мирас буенча проектлана торган урманнарға сыйфатлама

Татарстан Республикасы территориясендә сыйфатламалары буенча илкүләм мирас урманнарына кертү өчен тиешле урманнар юк.

1.1.8. Диләнке эшләрен гамәлгә ашырганда сакланьрга тиешле биологик күптөрлелек төрләрен һәм буфер зоналары зурлыклары исемлеге

Биологик күптөрлелекне саклау – урман хужалыгы эшчәнлеген алып баруда зарури шарт. Ул саклагыч урманнарда, махсус сакланучы урман кишәрлекләрендә генә түгел, ә диләнке эшләре гамәлгә ашырылганда да тәмин ителергә тиеш.

Урман кишәрлекләрендә кисү эшләре уздырылганда тереклек итү тирәлеге шартлары шактый үзгәрә. Үсеш алуның үзгәргән шартларында, яңа шартларга хас булганча, бары тик урман биоценозлары гына яши ала, шуңа күрә тереклек тирәлеген тамырдан үзгәртә торган тоташ кисүләр барышында биотопларны (биоценоз биләгән киңлекләренң абиотик факторлары буенча беришлеләренә карата) максималь саклау мөһим.

Үсемлекләренң һәм хайваннарның урман төрләре тереклек итә торган шартлар төрлелеген саклау өчен диләнкеләрне аерып чыгарганда һәм таксацияләгәндә әһәмиятле биотоплар (әһәмиятле объектлар) – кисү эшләре кагылмый торган һәм биотөрлелекне саклау өчен әһәмиятле булган, зур булмаган жир кишәрлекләре аерып чыгарыла, ә диләнкеләр эшләнгәндә, – саклана.

Аларның булуы билгеле бер дәрәжәдә табиғый жимерелү нәтижәләрен имитацияләргә булыша, киселгән урыннарда урман тирәлеген сакларга һәм торгызырга ярдәм итә. Әлеге объектлар Россия Кызыл китабына һәм/яки төбәкләрдәге Кызыл китапларга кертелгән, сирәк очраучы һәм зәгыйфь тере организм төрләренең потенциалы тереклек итү урыннары булып тора.

Диләнке эшләрен гамәлгә ашырганда сакланырга тиешле биологик күптөрлелек объектларының һәм буфер зоналарының нормативлары һәм параметрлары 20 нче таблицادا чагылдырылды.

20 нче таблица

Диләнке эшләрен гамәлгә ашырганда сакланырга тиешле биологик күптөрлелек объектларының һәм буфер зоналарының нормативлары һәм параметрлары

№	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күләмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
1.	Даими һәм вакытлы су агымнары	Су агымының аерым ачык күренеп тора торган үзәнә. Вакытлы су агымы даими рәвештә су басу эзләре буенча ачыкланырга мөмкин. Коры жәйдә су агымы кибәргә мөмкин	Әгәр нормативларда башкача билгеләнмәсә, даими су агымнары өчен киңлеге кимендә 50 м, вакытлы су агымнары үзәннәре буйлап кимендә 20 м буфер зоналары билгеләнә. Буфер зонасы инде урман баскан тугайлык булырга тиеш түгел һәм су агымы үзәннән башлап яисә урмансыз тугайлыктан башлап һәр ягыннан үлчәнә. Искәрмә: буфер зонасына мәжбүри рәвештә сөзәк таулар һәм тамыр токымнары чыккан урыннар кертелергә тиеш
2.	Кизләүләр (чишмәләр), грунт сулары чыгу урыннары	Төптә кизләүләр аерылып торырга мөмкин, яисә су таудан агучы чишмә рәвешендә агып чыга. Чишмә карст бүрәнкәсеннән агып чыгарга мөмкин	Чишмәләр буйлап (алар чыккан урыннар тирәли) киңлеге кимендә 50 м буфер зоналары аерыла. Дәвалану яисә савыктыру максатларында файдаланыла торган, шулай ук зиярәт кылу объекты булып хезмәт итүче (изгеләр чишмәсе) чишмәләр тирәли буфер зонасы киңәйтелергә мөмкин – аерым тәртиптә билгеләнә.
3.	Сазланган уйсулыклар һәм вакыты-вакыты	Әлеге кишәрлек артыгы белән дымланган: су өслеккә чыккан яисә аяк белән басканда бүселеп чыга. Объект	Су баса торган кишәрлек кырые буйлап су өслектә тора яисә басканда чыга. Рельефта

№	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күләмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
	белән су баса торган урыннар	чикләрендә – артык дымланган урман типларының туфрак катламы. Кырые буйлап, шулай ук объектлар чикләрендә агачлар юк яисә товарлык дәрәжәсе аз булган агачлар гына үсә	түбәнрәк урында, туфрак өсте капламы чигендә, чиге буйлап туфрак өсте катламы һәм агачлыктар сыйфатында.
4.	Күлләрнең, сазларның һәм башка ачык урыннарның ярлары буйлап урман кашаклары, сазлыктарда зур булмаган утраулар	Ачык киңлекләрнең (күлләр, сазлар, болыннар) ярларында урман кашакларын аерып чыгару урман корылышы буенча саклагыч полоса билгеләнмәгән очракта башкарыла	Киңлеге кимендә 50 м урман кашагы күл суыннан алып яисә ачык башка урын киселешеннән башлап үлчәнә. Ләкин, әгәр күлдә утраулык яисә сазланган урын булса, буфер зонасын каты яр кырыеннан яисә сазлык яки ачык территория кырыеннан башлап үлчиләр. Шулай ук сазлык белән әйләндереп алынган зур булмаган (0,5 гектарга кадәр) утраулар да билгеләнә. Искәрмә: әгәр әлеге күл яисә сазлык хайваннарның сезонлы туплану һәм үрчү урыны, сирәк очрый торган һәм нәзберек төрләрнең фактта тереклек итү урыны булып торса, ул очракта буфер зонасы киңәйтелергә тиеш
5.	Чокырлар, су агымнарының тирән үзәнлекләре, башка төрле сөзәклекләр	Су агымнарының тирән кергән үзәнлекләре һәм чокырлар – тауның текәлеге 10° башланып киткәндә. Башка текә таулар (киртләчләр, текә ярлар) – тауның текәлеге кимендә 20° булган очракта	Нормативларда башкача билгеләнмәсә, сөзәк тау өсте һәм асты буйлап киңлеге кимендә 15-20 метрлы буфер зоналары билгеләнә. Сөзәк тауның үзе һәм буфер зонасы әһәмиятле объект булып тора.
6.	Төп токымнарның, урман белән капланган калкулыкның шәрә урыннары, известьлы токым, ачык комлы кишәрлекләр, дюналар, таш чәчелгән урыннар	Куәте аз булган туфрак үсемлекләре белән капланган, төп токымнар шәрәләнә торган урыннар. Таш чәчелгән урыннар – төрле зурлыктагы һәм шомалыктагы ташлар жыелмасы. Тау битләрендә, тау киртләчләрендә, ярларда һәм алар янәшәсендә еш очрый. Ташлы һәм шәрәләнгән урыннар аз куәтле туфрак үсемлекләре белән капланарга мөмкин. Комлы дюналар өлешчә аз куәтле туфрак-үсемлек катламы белән ныгытылырга мөмкин	Объект кишәрлекнең төп токымнары шәрәләнгән чиге буйлап яисә таш чәчелгән урын чиге буйлап билгеләнә. Таш чәчелгән, төп токымнар шәрәләнгән урын, дюна комплексы кырыеннан киңлеге кимендә 20 метрлы буфер зонасы билгеләнә.

№	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күләмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
7.	Аерым зур йомры ташлар һәм кантарлар	Лишайниклар һәм үсемлекләр белән капланган аерым зур йомры ташлар (2 куб.метрдан башлап) һәм кантарлар	Аерым зур йомры ташларны майданлы объектны билгеләмичә генә билгеләргә була, аларның тупланышы майданлы объект буларак билгеләнә
8.	Карст элементлары	Известькатнашмалы токым ятмалары якин яткан урыннарда ярыклар, бүрәнкәләр, юкка чыга торган су агымнары һәм сулыклар, коры үзәнлекле сазлыклар. Калын известьташ катламының су белән юылган куышлыклары. Өслегендә уйсулыклар, жимерек, ярык урыннар күренә. Карст элементлары белән чишмәләр, кизләүле сазлыклар бәйлә булырга мөмкин. Өслегендә шәрәләнгән известьташлар күренергә мөмкин	Объект тирәли уйсулык, куышлык кырыеннан киңлеге кимендә 20 метрлы буфер зонасы билгеләнә.
9.	Ачык һәм ярымачык урыннар	Урман белән капланмаган кишәрлекләр: зур булмаган аланлыклар, сирәклекләр, болынлыклар һ.б. (шул исәптән сазлыкланган). Агачларның тулылыгы 0,4 ким. Запас гектарына 50 куб.метрдан кимрәк	Чиге буйлап агачлар арасында (тулылыгы һәм запасы ким булган кишәрлек)
10.	Таркалу тәрәзәләре чыбык-чабык һәм жил аударган агачлар-туфрак комплекслары белән тупланган.	Төрле токымга караган, төрле таркалу стадияләрендәге аунаклар бар (диаметры 20 сантиметрдан (алга таба – см) башлана). Жил аударган агач-туфрак комплекслары (ВПК) – зур агачларның тамыр системасы һәм туфракның өске катламнары белән бергә аву нәтижәсе	Таркалу тәрәзәләрен табигый яңару төркемнәре, шулай ук башка объектлар белән берлектә билгеләү максатка ярашлы була. Билгеләү эше объект чикләре буенча башкарыла
11.	Коры-сары, биек түмәрләр, куышлы агачлар, берән-сәрән ятучы зур чыбык-чабыклар	Төрле токымнардан зур күләмле (диаметры 20 см башлана торган) коры-сары. Куышлы һәм тукран тукыган эзләре булган коры-сары аеруча кыйммәтле була. 2-5 м биеклегендәге һәм 20 см зуррак диаметрлы табигый эре түмәрләр. Куышлы агачлар. Төрле токымга караган, төрле таркалу стадияләрендәге чыбык-чабыклар (диаметры 20 см башлана)	Диләнке эшләгәндә куркыныч тудырмый торган коры-сарыны саклау максатка ярашлы була. Корыган һәм куышлы тере агачлар зарури сакланьрга тиеш
12.	Күп еллык агачлар һәм аларның чәчәклекләре, жыйнак биологик	Берән-сәрән күп еллык агачлар, аларның чәчәклекләре һәм жыйнак биологик кыйммәтле кишәрлекләр	Күп еллык, янгынга каршы корытылган наратлар, карт усак, кара зирек, кәжә талы аеруча кыйммәтле.

№	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күләмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
	кыйммәтле урыннар		Агачларның ябалдашы яхшы үсеш алган һәм жылга каршы торырга сәләтле булырга тиеш. Күп еллык агачларның чәчәкләкләре һәм жыйнак биологик кыйммәтле өлешләре составында агачларны саклау оптималь булып тора
13.	Төбәк өчен сирәк токым агачлары	Киң яфраклы токымлы агачлар: имән, корычагач, карама, өрәңге, юкә.	Сирәк токым агачларының жыйнак төркемнәрен һәм шушы токымнарға караучы берән-сәрән агачларны үз эченә алган чәчәкләкләр саклана.
14.	Сирәк һәм терлек азыгы булган куаклыклар	Чикләвек куагы, артыш, миләш, гөлжимеш, зелпе куаклары һ.б.	Сөйрәнмәләрдән башка саклана
15.	Яңартылуның гамәлдәге төркемнәре	Киселгән урыннарда үсеш алырга мөмкин булган ышанычлы үренте төркемнәре. Дренажланган урыннарда агач чыбылдыгы тәрәзәләрендә яңартылу төркемнәре, эре аунак өемнәре тупланган урыннарда чыршы шытып чыккан	Үренте чәчәкләкләре яңартылуның югары тыгызланган өлеше чикләре буенча билгеләнә
16.	Сирәк очраучы һәм нәзберек үсемлекләренң һәм гөмбәләренң тереклек итү урыннары	Россия Федерациясә Кызыл китабына һәм/яисә региональ Кызыл китапка кертелгән сирәк очраучы һәм нәзберек үсемлек һәм гөмбә төрләренң яңа ачыкланган даими тереклек итү урыннары.	Төрләренң биологиясә һәм экологик таләпләре нигезендә билгеләнә. Күпчелек сирәк төрләрен билгеләве авыр булганга күрә, сирәк төр һәм аларны саклау өчен зарури чикләр булу-булмавын тәгаенләштерү өчен биология белгеченә мөрәжәгать итәргә киңәш ителә. Әгәр бер нөсхә яисә затларның жыйнак төркеме ачыкланса, алар тирәли киңлегә кимендә 50 метрлы буфер зонасын билгеләргә кирәк
17.	Куышлы агачлар	Берән-сәрән тере яки куышлы коры агачлар	Аерым агачлар яки агач төркемнәре рәвешендә жылга каршы торучанлыкны, бөжәк ашаучы кошларны күчерү урыннарын тәэмин итү өчен, шулай ук башка кыйммәтле объектлар составында саклана

№	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күләмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
18.	Зур оялыктары булган агачлар	Зур оялыктары булган агачлар саклана, диаметрында 1 метрдан зуррак оялар, шулай ук эре оялар тупланган урыннар махсус кыйммәткә ия	1 м һәм аннан зуррак диаметрлы оялар өчен буфер зонасының киңлегенә - 500 м (елның теләсә кайсы вакытында), ә калган оялар өчен 100-300 м кимрәк булырга тиеш (кошларның күздә тотылган төренә карап). Буфер зонасының зурлыгы орнитолог белгеч тарафыннан тикшерү, ояның кемгә каравын һәм статусын билгеләү нәтижеләре буенча тәгаенләштерелергә мөмкин
19.	Зур кырмыска оялары	0.5 м биегрәк булган кырмыска оялары	0.5 м биегрәк булган кырмыска оялары тирәли 20 м радиуста кисүләргә тыелган буфер зонасы аерып чыгарыла

1.1.9. Гамәлдәге урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларына, урман инфраструктурасы ясауга бәйлә булмаган объектларга, әлегә объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү чараларына территориаль планлаштыру документларында каралган сыйфатлама

Россия Федерациясенең Хөкүмәтенен «Яклай торган урманнар, эксплуатация урманнары һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы объектлары исемлеген раслау турында» 2012 елның 17 июлендәге 1283-р номерлы буюы.

РФ Урман кодексының 13 статьясы нигезендә урман юллары урманнардан теләсә нинди файдалану ысулында, шулай ук урманнарны саклау, яклау һәм яңадан үрчәтү максатларында да төзелергә мөмкин.

Гамәлдәге урман юлларына сыйфатлама киләсе таблицада китерелде.

Урман юлларына сыйфатлама

Т/с	Юлларның төрләре	Юллар озынлыгы, км					Гомуми
		Барлыгы	Урман хужалыгы (типләре буенча)			жәмгысе	
			I тип	II тип	III тип		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Юллар, барлыгы	169	1	2	163	166	-
2.	Шул исәптән						
3.	а) автомобиль	169	1	2	163	166	-
4.	алардан:						
5.	каты түшәмәле	1		-	-	-	-
6.	грунт	168	1	2	163	166	-

Т/с	Юлларның төрләрә	Юллар озынлыгы, км					Гомуми
		Бар-лыгы	Урман хужалыгы (типлары буенча)				
			I тип	II тип	III тип	жәмгысе	
1	2	3	4	5	6	7	8
7.	шул исәптән						
8.	ел әйләнәсе кулланыла торган	42	1	1	38	40	-

Урманчылык территориясендә булган гомуми файдаланудагы барлык автомобиль юллары һәм урман хужалыгы юллары агач материалы саты һәм эшкәртү урыннарына чыгару юллары булып хезмәт итә.

Урман эшкәртү инфраструктурасы (әзерләнгән агач материалын эшкәртү объектлары, биоэнергетика объектлары һәм башкалар) агач материалы белән башка төрле урман ресурсларын эшкәртү өчен төзелә. РФ Урман кодексының 14 статьясына ярашлы рәвештә, саклагыч урманнарда, шулай ук РФ Урман кодексында, башка федераль законнарда каралган башка очрақларда урман эшкәртү инфраструктурасын булдыру һәм эксплуатацияләү тыела.

Урманчылык территориясендә урман эшкәртү объектлары юк.

Урман инфраструктурасын булдыруга бәйле булмаган объектларны төзү, реконструкцияләү һәм эксплуатацияләү урман фонды жирләрендә РФ Урман кодексының 21 һәм 21.1 статьяларына ярашлы рәвештә башкарыла.

Территориаль планлаштыру схемасы буенча урманчылык территориясендә өстәмә объектлар планлаштырылмый. Башка категориягә караган, урман урнашкан жирләрдә урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү урманнарның максатчан билгеләнеше буенча башка федераль законнарда каралган очрақларда рөхсәт ителә.

Урман инфраструктурасын булдыруга бәйле булмаган капитал төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләү, капитал ремонтлау яки эксплуатацияләү өчен кулланылган жирләр РФ Урман кодексының 21 статьясының 9 өлеше нигезендә рекультивацияләнергә тиеш.

Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман кишәрлегенә проект документациясе составына һәм эчтәлегенә, аны әзерләү тәртибенә таләпләрне раслау турында» 2022 елның 31 гыйнварындагы 54 номерлы боерыгы белән расланган Урманнарда агач эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен файдалану кагыйдәләренә ярашлы рәвештә, шулай ук Россия Федерациясе Урман кодексында һәм башка федераль законнарда каралган очрақларда, агач эшкәртү инфраструктурасы объектларын саклагыч урманнарда урнаштыру тыела.

Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча, гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланучы табигать территорияләрен, урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын, урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны тамгалап, кварталлар буйлап бүлгәләнеше 3 номерлы карта-схемада күрсәтелде.

3 нче карта-схема

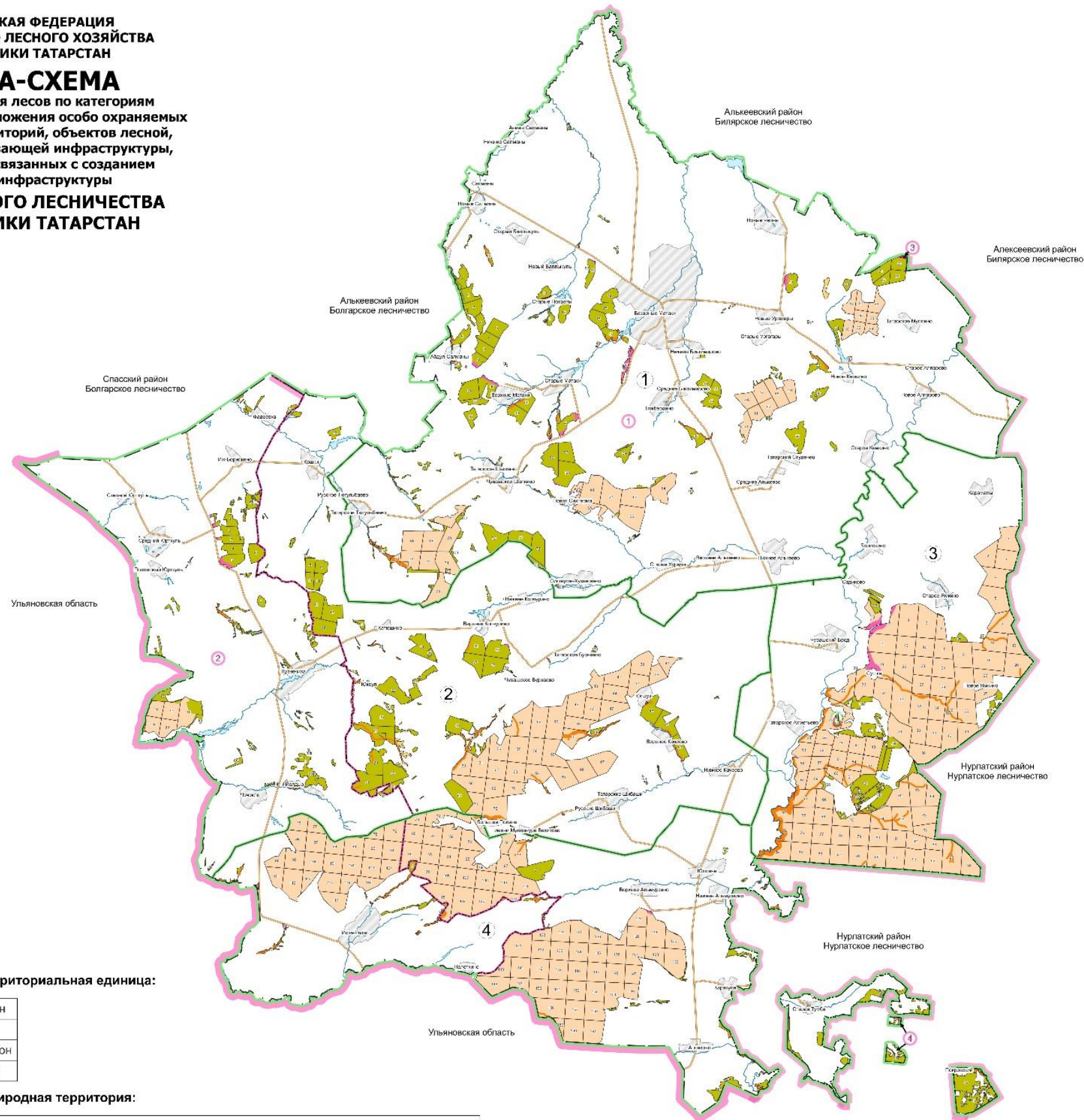
РОССИЙСКАЯ ФЕДЕРАЦИЯ
МИНИСТЕРСТВО ЛЕСНОГО ХОЗЯЙСТВА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

КАРТА-СХЕМА

подразделения лесов по категориям
защитности, расположения особо охраняемых
природных территорий, объектов лесной,
лесоперерабатывающей инфраструктуры,
объектов, не связанных с созданием
лесной инфраструктуры

**АЛЬКЕЕВСКОГО ЛЕСНИЧЕСТВА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

№	Участковое лесничество	Площадь, га
1	Базарно-Матаковское	6278
2	Чернореченское	8350
3	Чув.Бродское	12129
4	Юхманчинское	10933
	Итого	37690

Условные обозначения:

- Границы ООПТ
- Граница лесничества
- Границы участковых лесничеств
- Граница Республики Татарстан
- Границы административно-территориальных единиц
- Границы административно-территориальных единиц
- Границы кварталов
- 1 Номера ООПТ
- 1 Номера участковых лесничеств
- 1 Номера административно-территориальных единиц
- 10 Номера кварталов
- Автомобильные дороги
- Реки, озера, водохранилища
- Реки, ручьи
- Населенные пункты

Категория защитности:

- Леса, расположенные на особо охраняемых природных территориях
- Леса, расположенные в водоохранных зонах
- Леса, расположенные в защитных полосах лесов
- Противозерозийные леса
- Лесостепные леса
- Эксплуатационные леса

Административно-территориальная единица:

1	Алькеевский район
2	Спасский район
3	Алексеевский район
4	Нурлатский район

Особо охраняемая природная территория:

1	Государственный памятник природы регионального значения "Татарско-Ахметьевское торфяное болото"
---	---

Масштаб 1 : 400 000

1.2. Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре

Урман мөнәсәбәтләрендә Россия Федерациясе, Россия Федерациясе субъектлары, муниципаль берәмлекләр, гражданнар һәм юридик затлар катнаша (РФ Урман кодексының 4 статьясы).

Шул ук вакытта, РФ Урман кодексының 5 статьясы нигезендә, урман динамикалы рәвештә яңартыла һәм трансформациягә бирелә торган табигый ресурс буларак карала, чөнки югарыда аталган статья нигезендә урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау һәм янадан үрчетү экологик система яки табигый ресурс кебек урман төшенчәсеннән чыгып гамәлгә ашырыла.

Урманчылык территориясендә урманнардан кварталларга бүлеп рөхсәтле файдалану төрләре 5 нче таблицادا күрсәтелде.

5 нче таблица

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлеге	Мәйданы, гектар
1	2	3	4	5
1.	Агач эзерләү (РФ Урман кодексының 25, 29 статьялары)	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		37690
2.	Терлек азыгы эзерләү (РФ Урман кодексының 25, 31 статьялары)	Биектау	-	-
		Иске Казан	-	-
		Матюшино	-	-
		Столбище	-	-
		Барлығы		-
3.	Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыю (РФ Урман кодексының 25, 32 статьялары)	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		37690
4.	Азык-төлек урман ресурсларын эзерләү һәм дару үләннәре жыю (РФ Урман кодексының 25, 35 статьялары)	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		37690
5.	Ау хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 25, 36 статьялары) Тыелган: урман-парк зоналарында урнашкан урманнар,	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		37690

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләрe	Кишәрлек урманчылы- гының аталышы	Кварталлар яки аларның өлешләрe исемлеге	Мәйд- ны, гектар
1	2	3	4	5
	шәһәр урманнары; яшел зоналарда урнашкан урманнар, әгәр урман утыртмаларын кисүгә яки аучылык инфраструктурасы объектларын булдыруга китерсә			
6.	Авил хужалыгы алып бару (РФ Урман кодексының 25, 38 статьялары). Тыелгана: урман паркы зоналарында урнашкан урманнар, шәһәр урманнары; Тьюлыклы урман кишәрлекләрe; Махсус сакланыла торган кишәрлекләр – тыела, печән чабу, умартачылык һәм товар аквакультурасы (товар өчен балыкчылык) искәrmә булып тора; яшел зоналарда урнашкан урманнарда – тыела, печән чабу һәм умартачылыктан тыш, шулай ук печән чабу һәм умартачылык максатларында коймалар төзү тыела	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		37690
7.	Балык тотуны гамәлгә ашыру, һәвәскәрләрчә балык тотудан тыш (РФ Урман кодексының 25, 38.1 статьялары).	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		37690
8.	Фәнни-тикшеренү, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 25, 40 статьялары)	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		37690
9.	Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 25, 41 статьялары)	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		37690
10.	Урман плантацияләрe булдыру һәм аларны	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-4, 7-9, 12-16, 18-30, 32-38, 41-49, 51-53, 55-59, 61-70,	6278

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылы- гының аталышы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлеге	Мәйданы, гектар
1	2	3	4	5
	эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 25, 42 статьялары). Тыела: су саклау зоналарында урнашкан урманнар		73-78, 81, 83, 85, 90-91, 94-95, 97, 102-103, 106, 108-109 Өлеге квартал өлешләре: 5, 10, 11, 17, 31, 39, 40, 50, 54, 60, 71, 72, 79-81, 84, 86-89, 92, 93, 96, 98-101, 104, 105, 107	
		Черноречье	Кварталлар: 1-19, 21, 23, 25-26, 30, 32, 35-47, 52-53, 56-59, 61-63, 65-70, 73, 76, 78, 80-83, 87, 89-90, 92-95, 99 Өлеге квартал өлешләре: 20, 22, 24, 27-29, 31, 33, 34, 48-51, 54, 55, 60, 64, 71, 72, 74, 75, 77, 79, 84-86, 88, 91, 96-98, 100-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-5, 8-10, 12, 14-19, 22-24, 26, 31, 37-41, 46-50, 52, 64, 66, 68-69, 73-74, 76-83, 85-87, 90-92, 94-96, 98-103 Өлеге квартал өлешләре: 6, 11, 13, 20, 21, 25, 27-30, 32-36, 42-45, 51, 53-63, 65, 67, 70-72, 75, 84, 88, 89, 93, 97, 104-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1, 7, 11-13, 15, 73-74, 76-84, 86-117, 119-155, 157-158, 191-162 Өлеге квартал өлешләре: 2-6, 8-10, 14, 75, 85, 118, 156, 159-160	10933
		Барлығы		37690
11.	Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү (РФ Урман кодексының 25, 39 статьялары)	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		37690
12.	Урман питомниклары булдыру һәм аларны эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 25, 39.1 статьялары)	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		37690
13.	Жир астын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны эзләү һәм табу (РФ Урман кодексының 25, 43 статьялары). Тыела: урман паркы зоналарында, яшел зоналарда урнашкан	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		37690

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләрә	Кишәрлек урманчылы- гының аталышы	Кварталлар яки аларның өлешләрә исемлеге	Мәйда- ны, гектар
1	2	3	4	5
	урманнар, шәһәр урманнары, урман паркы зоналарында жир асты геологик өйрәнүне гамәлгә ашыру рөхсәт ителә			
14.	Сусаклагычлар һәм башка ясалма су объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, диңгез һәм елга портларын төзү һәм киңәйтү, гидротехник корылмалар төзү, реконструкцияләү һәм эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 25, 44 статьялары)	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		37690
15.	Линияле объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 25, 45 статьялары) Гамәлдәге линияле объектлар, шул исәптән, РФ Урман кодексында әлеге куллану төрә буенча чикләүләр кертелгән саклагыч урманнар категориясендә дә, кулланылырга мөмкин	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		37690
16.	Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 25, 46 статьялары). Тыела: саклык урманнары, махсус сакланыла торган кишәрлекләр	Базарлы Матак	кварталлар: 26-30, 32-34, 47-49, 51- 53, 62-64, 67-70, 73-75 Әлеге квартал өлешләрә: 46, 60, 61, 65, 66, 71, 72	-
		Черноречье	кварталлар: 16, 19, 46, 56-59, 61-63, 65-70 Әлеге квартал өлешләрә: 17, 18, 20, 38-45, 47, 51-54, 55, 60, 64, 71, 72	-
		Чуаш Кичүе	кварталлар: 2, 4, 5, 8, 12, 15-17, 22- 24, 38, 40, 46-50, 64, 66, 68, 69, 73, 74, 76-83, 85-87, 90-92, 94 Әлеге квартал өлешләрә: 1, 3, 6, 7, 9-11, 13, 14, 18-21, 25-37, 39, 41-45, 51-63, 65, 67, 70-72, 75, 84, 88, 89, 93	-
		Юхмачы	кварталлар: 73, 77-83, 86-115, 119- 121, 123-128, 130-146, 148-154, 157, 158, 161 Әлеге квартал өлешләрә: 74-76, 84,	-

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылы- гының аталышы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлеге	Мәйданы, гектар
1	2	3	4	5
			85, 116-118, 122, 129, 147, 155, 156, 159, 160	
		Барлығы		-
17.	Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 25, 47 статьялары)	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		
18.	РФ Урман кодексының 6 статьясының 2 өлеше нигезендә билгеләнгән башка төрләр	Базарлы Матак	Кварталлар: 1-109	6278
		Черноречье	Кварталлар: 1-102	8350
		Чуаш Кичүе	Кварталлар: 1-107	12129
		Юхмачы	Кварталлар: 1-15, 73-162	10933
		Барлығы		

2 БҮЛЕК. УРМАННАРДАН РӨХСӘТЛЕ ФАЙДАЛАНУ НОРМАТИВЛАРЫ, ПАРАМЕТРЛАРЫ ҺӘМ ЧОРЛАРЫ, УРМАННАРНЫ САКЛАУ, ЯКЛАУ ҺӘМ ЯҢАДАН ҮРЧЕТҮ НОРМАТИВЛАРЫ

2.1. Урманнарда агач материалы эзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнарда агач материалы эзерләү өчен файдалану РФ Урман кодексының 29, 29.1, 30 статьялары, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Россия Федерациясе Урман кодексының 23 статьясында күрсәтелгән урманчылыктарда агач материалын эзерләү кагыйдәләрен һәм агач материалын эзерләү үзенчәлекләрен раслау турында» 2020 елның 1 декабрендәге 993 номерлы боерыгы белән расланган Агач материалын эзерләү кагыйдәләре белән регламентлана.

Агач материалы эзерләү эшкуарлык эшчәнлегенә максатларында гражданнар, юридик затлар тарафыннан, шулай ук гражданнар тарафыннан – шәхси максатларда (жылыту, төзелмәләр торгызу һ.б. өчен) гамәлгә ашырылырга мөмкин.

«Татарстан Республикасында урманнарда файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законнда каралган искәртмәләр очрактарда урман утыртмаларын сату-алу шартнамәләре нигезендә дәүләт ихтыяжларын яки муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен агач материалы эзерләүгә гамәлгә ашыру рөхсәт ителә.

Чикләрендә агач материалы эзерләү өчен урманнарда файдалану рөхсәт ителгән кварталлар исемлегенә 5 нче таблицада күрсәтелде.

Әгәр РФ Урман кодексында башкасы билгеләнмәгән булса, диләкдә (кисү өчен билгеләнгән урман утыртмалары урнашкан территориядә) агач материалын эзерләү өчен кисүләргә гамәлгә ашыру рөхсәт ителә (РФ Урман кодексының 23.1 статьясы):

- 1) өлгергән, картайган урман утыртмаларын;
- 2) урманнарны саклау буенча чаралар үткәргәндә уртача яшьтәгә, өлгергән, картайган урман утыртмалары;
- 3) РФ Урман кодексының 13, 14, 21 һәм 21.1 статьяларында каралган объектларны төзү, реконструкцияләү һәм эксплуатацияләү өчен, РФ Урман кодексының 68.3 статьясында каралган эшләргә башкару өчен билгеләнгән теләсә кайсы яшьтәгә урман утыртмалары.

Агач материалы эзерләү эше эксплуатация урманнарында, саклагыч урманнарда гамәлгә ашырыла, әгәр РФ Урман кодексында, бүтән федераль законнарда башкасы каралмаса.

Саклагыч урманнарда тоташ кисүләргә РФ Урман кодексының 21 статьясының 6 өлешендә каралган очрактарда һәм сайланма кисүләргә үзләренә тирәлек хасил итә, су саклыгын торган, санитар-гигиеник, савыктыру һәм башка төрле функцияләрен югалта башлаган урман утыртмаларын саклагыч урманнарның максатчан билгеләнешен һәм алар башкара торган файдалы функцияләрен саклануын тәмин итә торган урман утыртмаларына алмаштыруны тәмин итмәгән очрактарда гамәлгә ашырыла, әгәр РФ Урман кодексында башкача билгеләнмәгән булса.

Урман агачларын кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, эзерлэнгән агач материалын алып чыгу агач материалы эзерләү максатларында урман кишәрлегеннән файдаланучы зат тарафыннан урман декларациясе буенча декларацияләнә торган чор башланган датадан 12 ай эчендә гамәлгә ашырыла. Агач материалы урман агачларын сату-алу шартнамәсе яисә РФ Урман кодексының 19 статьясының 5 өлешендә күрсәтелгән контракт нигезендә эзерлэнгән очракта, агачларны кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу эшләре шартнамәдә яисә контрактта билгелэнгән вакыт эчендә тиешенчә гамәлгә ашырыла.

Урман агачларын, тарттыруның (транспорт белән күчәрүнең), өлешчә эшкәртүнең, саклауның, алып чыгуның вакытлары урманнан файдаланучы затның язмача гаризасы нигезендә, вәкаләтле орган тарафыннан иң күбе 12 айга арттырылырга мөмкин.

Файдалану өчен билгелэнгән диләнке күләменнән (агач алуның рөхсәт ителгән күләменнән) артып китүче күләмдә, шулай ук кисентеләр яшен бозып, агач материалы эзерләү тыела.

2.1.1. Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгелэнгән диләнке күләме

Файдалану өчен билгелэнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару РФ Урман кодексының 29 статьясы, «Файдалану өчен билгелэнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару тәртибен раслау турында» 2011 елның 27 маендагы 191 номерлы Рослесхоз боерыгы, «Кисентеләрнең яшен билгеләү турында» 2015 елның 9 апрелендәге 105 номерлы Рослесхоз боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Әлеге урман хужалыгы регламентының гамәлдә булу чорына өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын сайланма кисүләр буенча файдалану өчен билгелэнгән диләнке күләме 6 нчы таблицада китерелә.

Әлеге урман хужалыгы регламентының гамәлдә булу чорына өлгергән һәм картайган агачларны сайланма кисүләр буенча диләнке исәпләмәсе 7 нче таблицада китерелде.

Күрсәткечләр	Барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча											
	гектар	мең куб.м	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,3-0,5	
			гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
гомуми запастан сайлап алу														
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	4	0,2							1	0,1	3	0,1	-	-
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
Тамыр	-	-												
Ликвид		-												
Эшкә яраклы		-												
Саклагыч урман категорияләре буенча жәмгысе														
Барлыгы хисапка кертелгән	24	5,6												
Гомуми запастан урт. сайлап алу проценты		16												
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	22	0,9												
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
Тамыр	2	0,1												
Ликвид		0,1												
Эшкә яраклы		-												
Саклагыч урманнар категориясе – урман-дала урманнары (дала зонасында, урман-дала зонасында урнашкан, саклау функцияләрен үти торган урманнар)														
Хужалык бүлемтеге – Нарат														
Барлыгы хисапка	2	0,6									2	0,6		

Күрсәткечләр	Барлығы		шул исәптән тулылығы буенча											
	гектар	мең куб.м	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,3-0,5	
			гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
кертелгән														
Гомуми запастан урт. сайлап алу проценты		15										15		
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	2	0,1									2	0,1		
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
Тамыр	-	-												
Ликвид		-												
Эшкә яраклы		-												
Хужалык бүлемтеге – 3 һәм аннан югары бонитетка ия тәбәнәк кәүсәле имән														
Барлығы хисапка кертелгән	112	19,3							10	2,4	66	12,2	36	4,7
Гомуми запастан урт. сайлап алу проценты		12								25		15		
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	76	2,4							10	0,6	66	1,8	-	-
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
Тамыр	8	0,2												
Ликвид		0,2												
Эшкә яраклы		0,1												
Хужалык бүлемтеге – Каен														
Барлығы хисапка кертелгән	266	51,4							20	6,2	107	22,0	139	23,2

Күрсәткечләр	Барлығы		шул исәптән тулылығы буенча											
	гектар	мең куб.м	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,3-0,5	
			гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м	гектар	мең куб.м
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты		9								25		15		
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	127	4,8							20	1,5	107	3,3	-	-
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
Тамыр	13	0,3												
Ликвид		0,2												
Эшкә яраклы		0,1												
Хужалык бүлемтеге – Усак														
Барлығы хисапка кертелгән	851	196,9							247	69,9	344	80,1	260	46,9
Гомуми запастан урт. сайлап алу проценты		13								25		15		
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	591	26,5							247	14,5	344	12,0	-	-
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
Тамыр	59	1,3												
Ликвид		1,0												
Эшкә яраклы		0,5												
Хужалык бүлемтеге – Юкә														
Барлығы хисапка кертелгән	802	201,4							246	75,2	289	72,9	267	53,3

Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме

Хужалык бүлемтеге һәм өстенлек итүче токым	Урман үсемлекләре белән капланган, гектар	Шул исәптән яшь төркемнәре буенча						Өлгергән һәм картайган утыртмалар запасы, мең куб.м	1 га экспл. фондына уртача запасы	Тамыр массасының уртача үсеше, мең куб.м	Кисенте яше	Тоту өчен исәпләнгән диләнкеләр, мең куб.метр				Киңәш ителә торган диләнке хисабы					Эксп. фондыннан файдалану саны	Утыртмаларның күздә тотылган калдык өлеше, гектар	
		Үрентеләр	Урта яшьле		Өлгереп килүче	Өлгергән һәм картайган						Эзлекле файдалануда	2 нче яшькә караучы	1 нче яшькә караучы	Интеграл	Мәйданы, га	Тамыр запасы, мең куб.м	Ликвидта				Өлгереп килүче	Өлгергән һәм картайган
			Барлыгы	Хисапка кертелгән		Барлыгы	шул исәптән картайган											Барлыгы	шул исәптән эшлекле	эшкә яраклылык %			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Диләнкедәге тоташ кисүләр – майданы, гектар Урманнарның максатчан билгеләнеше – эксплуатация урманнары																							
Наратлы	1259	296	378	378	277	308		87,7	285	5,4	$\frac{81}{V}$	14	16	15	12	14	4,0	3,5	2,8	81	22	467	266
Чыршылы	346	330	16	16						1,2	$\frac{81}{V}$	4											
Биек кәүсәле имән	544	379	117	102	16	32	4	5,0	156	1,4	$\frac{101}{VI}$	5	3	1	3							52	39
III һәм аннан югары бонитетлы тәбәнәк кәүсәле имән	100	1	1		4	94	12	13,7	146	0,2	$\frac{61}{VII}$	2	3	5	4	2	0,3	0,2	ОД	50	45		78
өрәңге	385	44	315	131	5	21		3,3	155	һәм	$\frac{61}{VII}$	6	3	1	2	1	0,2	0,1	-	40	16	131	16
карама	8		8	8							$\frac{61}{VII}$											8	
каен	6453	65	4256	2539	1399	733	11	134,6	184	22,2	$\frac{61}{VII}$	99	143	107	134	78	14,2	12,0	6,0	50	10	2539	1352
усак	10014	1185	1963	1963	1281	5585	684	1222,4	219	42,4	$\frac{41}{V}$	222	294	343	265	76	15,6	12,4	5,0	40	73	1963	6106
кара зирек	359		108	34	247	4		0,7	175	0,8	61	5	10	13	8							34	251

Хужалык бүлөмгөгө һәм өстенлек итүче токым	Урман үсөмлөклөрө белән капланган, гектар	Шул исәптән яшь төркөмнәре буенча						Өлгөргән һәм картайган утыртмалар запасы, мең куб.м	1 га экспл. фондына уртача запасы	Тамыр массасының уртача үсөшө, мең куб.м	Кисенте яше	Тоту өчен исәпләнгән диләнкеләр, мең куб.метр				Кинәш ителә торган диләнке хисабы					Эксп. фондыннан файдалану саны	Утыртмаларның күздә тотылган калдык өлөшө, гектар	
		Үрентеләр	Урта яшьле		Өлгөреп килүче	Өлгөргән һәм картайган						Эзлекле файдалануда	2 нче яшькә караучы	1 нче яшькә караучы	Интеграл	Мәйданы, га	Тамыр запасы, мең куб.м	Ликвидта				Өлгөреп килүче	Өлгөргән һәм картайган
			Барлыгы	Хисапка кертелгән		Барлыгы	шул исәптән картайган											Барлыгы	шул исәптән эшлекле %				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
											VII												
соры зирек	2					2		0,2	121		41												2
юкә	5567	138	859	270	186	4384	3275	889,3	203	14,0	61	86	161	228	174	129	26,0	22,1	11,0	50	33	270	4439
Эксплуатация урманнары һәм тоташ кисүләр буенча жәмгысә																							
	25037	2438	8021	5441	3415	11163	3986	2356,9		88,7						300	60,3	50,3	24,9	50		5464	12549
шул исәптән – ылыслы																							
	1605	626	394	394	277	308		87,7		6,6						14	4,0	3,5	2,8	81		467	266
Каты яфраклы																							
	1037	424	441	241	25	147	16	22,0		2,7						3	0,5	0,3	0,1	40		191	133
Йомшак яфраклылар																							
	22395	1388	7186	4806	3113	10708	3970	2247,2		79,4						283	55,8	46,5	22,0	47		4806	1215

2.1.2. Урманнарны тәрбияләгәндә урта яшьле, өлгереп килүче, өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)

8 нче таблица

Урманнарны тәрбияләгәндә урта яшьле, өлгереп килүче, өлгергән һәм картайган урман утыртмаларының файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвешен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Урманнарның максатчан билгеләнеше – саклагыч урманнар									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым – нарат									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	96	3					99
		мең куб.метр	5,2	0,3					5,5
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	10	-					10
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,5	-					0,5
	Ликвид	мең куб.метр	0,4	-					0,4
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,2	-					0,2
Өстенлек итүче токым – чыршы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	46	-					46
		мең куб.метр	1,5	-					1,5
2	Кабатлану чоры	ел	10	-					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	5	-					5

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвшен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	Ликвид	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Ылыслы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	142	3					145
		мең куб.метр	6,7	0,3					7,0
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	15	-					15
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,7	-					0,7
	Ликвидлы	мең куб.метр	0,5	-					0,5
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,2	-					0,2
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – югары кәүсәле имән									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	35	–					35
		мең куб.метр	1,6	-					1,6
2	Кабатлану чоры	ел	10	-					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	4	-					4
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	Ликвид	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Каты яфраклы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урман таләпләре буенча	гектар	35	–					35

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвешен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	ачыкланган фонд	мең куб.метр	1,6	-					1,6
2	Кабатлану чоры	ел	10	-					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	4	-					4
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	Ликвид	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – каен									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	13	41					54
		мең куб.метр	0,4	2,1					2,5
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	1	4					5
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	0,2					0,2
	Ликвид	мең куб.метр	-	0,2					0,2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,1					0,1
Өстенлек итүче токым – усак									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	76	127					203
		мең куб.метр	3,7	7,1					10,8
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	8	13					21
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,4	0,7					1,1

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвшен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Мәйданы	гектар	28	17					45
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	1,3	0,9					2,2
	Ликвид	мең куб.метр	0,8	0,7					1,5
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,2	0,3					0,5
Урманнарның максатчан билгеләнеше – эксплуатация урманнары									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым – нарат									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	61	84					145
		мең куб.метр	2,4	5,3					7,7
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	5	7					12
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	0,4					0,6
	Ликвид	мең куб.метр	0,1	0,4					0,5
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,3					0,3
Өстенлек итүче токым – чыршы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	238	8					246
		мең куб.метр	7,6	0,3					7,9
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	24	1					25
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,7	-					0,7
	Ликвидлы	мең куб.метр	0,6	-					0,6
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,3	-					0,3

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвшен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ылыслы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	299	92					391
		мең куб.метр	10,0	5,6					15,6
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	29	8					37
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,9	0,4					1,3
	Ликвид	мең куб.метр	0,7	0,4					1,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,3	0,3					0,6
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – югары кәүсәле имән									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	119	6					125
		мең куб.метр	3,1	0,2					3,3
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	11	-					11
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,3	-					0,3
	Ликвид	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1
Каты яфраклы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	119	6					125
		мең куб.метр	3,1	0,2					3,3
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	11	-					11

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвешен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,3	-					0,3
	Ликвид	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – каен									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	201	368					569
		мең куб.метр	7,3	18,6					25,9
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Еллык күләме								
	файдаланудагы								
	Майданы	гектар	20	37					57
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,8	1,8					2,6
	Ликвидлы	мең куб.метр	0,5	1,5					2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,9					1
Өстенлек итүче токым – усак									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	75	522					597
		мең куб.метр	2,0	21,2					23,2
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	7	53					60
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	2,1					2,3
	Ликвид	мең куб.метр	0,1	1,9					2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,5					0,5
Өстенлек итүче токым – юкә									

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвшен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Тамыр	мең куб.метр	2,2	4,4					6,6
	Ликвид	мең куб.метр	1,5	3,9					5,4
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,5	1,7					2,2
Урманчылык буенча барлыгы									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	157	87					244
		мең куб.метр	7,6	5,6					13,2
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	15	7					22
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,7	0,4					1,1
	Ликвид	мең куб.метр	0,5	0,4					0,9
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,2	0,3					0,5
Өстенлек итүче токым – Чыршы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	284	8					292
		мең куб.метр	9,1	0,3					9,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	29	1					30
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,9	-					0,9
	Ликвид	мең куб.метр	0,7	-					0,7
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,3	-					0,3
Ылыслы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урман таләпләре буенча	гектар	441	95					536

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвшен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Тамыр	мең куб.метр	0,5	-					0,5
	Ликвид	мең куб.метр	0,3	-					0,3
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – каен									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	214	409					623
		мең куб.метр	7,7	20,7					28,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	21	41					62
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,8	2,0					2,8
	Ликвидлы	мең куб.метр	0,5	1,7					2,2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	1,0					1,1
Өстенлек итүче токым – усак									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	151	649					800
		мең куб.метр	5,7	28,3					34
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	15	66					81
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,6	2,8					3,4
	Ликвид	мең куб.метр	0,3	2,4					2,7
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,7					0,7
Өстенлек итүче токым – юкә									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	8	41					49
		мең куб.метр	0,3	2,4					2,7

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кичүләр	аркылы кичүләр	яңарту кичүләре	рәвешен үзгәртеп кичүләр	реконструкция кичүләре	берән-сәрән агачларны кичү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	2					2
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	0,1					0,1
	Ликвид	мең куб.метр	-	0,1					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-	-				
Йомшак яфраклы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	373	1099					1472
		мең куб.метр	13,7	51,4					65,1
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	36	109					145
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	1,4	4,9					6,3
	Ликвид	мең куб.метр	0,8	4,2					5
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	1,7					1,8
Барлығы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	968	1200					2168
		мең куб.метр	35,1	57,5					92,6
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	95	117					212
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	3,5	5,3					8,8
	Ликвид	мең куб.метр	2,3	4,6					6,9
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,7	2					2,7

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвшен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
шул исәптән кишәрлек урманчылыклары буенча									
Базарлы Матак кишәрлеге урманчылыгы									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым – нарат									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	5	8					13
		мең куб.метр	0,2	0,6					0,8
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	1					1
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	-					-
	Ликвид	мең куб.метр	-	-					-
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Өстенлек итүче токым – чыршы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	49	-					49
		мең куб.метр	1,7	-					1,7
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	5	-					5
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	Ликвид	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1
жәмгысе ылыслы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	54	8					62
		мең куб.метр	1,9	0,6					2,5
2	Кабатлану чоры	ел							

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кичүләр	аркылы кичүләр	яңарту кичүләре	рәвешен үзгәртеп кичүләр	реконструкция кичүләре	берән-сәрән агачларны кичү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	5	1					6
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	Ликвид	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – югары кәүсәле имән									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	53	–					53
		мең куб.метр	2,2	-					2,2
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	5	-					5
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	Ликвид	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1
Жәмгысе каты яфраклылар									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	53	–					53
		мең куб.метр	2,2	-					2,2
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	5	-					5
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	Ликвид	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвешен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – каен									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	29	44					73
		мең куб.метр	1,0	2,4					3,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	3	4					7
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	0,2					0,3
	Ликвид	мең куб.метр	0,1	0,2					0,3
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,1					0,1
Өстенлек итүче токым – усак									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	58	176					234
		мең куб.метр	2,4	7,6					10,0
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	6	18					24
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	0,8					1
	Ликвид	мең куб.метр	0,1	0,7					0,8
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,2	-				0,2
Өстенлек итүче токым – юкә									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	7					7
		мең куб.метр	-	0,4					0,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	-	-					

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвшен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	-					
	Ликвид	мең куб.метр	-	-					
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					
Жәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	87	227					314
		мең куб.метр	3,4	10,4					13,8
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	9	22					31
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,3	1,0					1,3
	Ликвид	мең куб.метр	0,2	0,9					1,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,3					0,3
Кишәрлек урманчылыгы буенча барлыгы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	194	235					429
		мең куб.метр	7,5	11,0					18,5
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	19	23					42
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,7	1,0					1,7
	Ликвидлы	мең куб.метр	0,5	0,9					1,4
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,2	0,3					0,5
Черноречье кишәрлеге урманчылыгы									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым – нарат									

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвшен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	81	38					119
		мең куб.метр	3,4	2,2					5,6
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	8	3					11
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,3	0,2					0,5
	Ликвид	мең куб.метр	0,2	0,2					0,4
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,1					0,2
Өстенлек итүче токым – чыршы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	55	-					55
		мең куб.метр	1,4	-					1,4
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	6	-					6
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Ликвид	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
жәмгысе ылыслы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	136	38					174
		мең куб.метр	4,8	2,2					7,0
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	14	3					17
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,4	0,2					0,6

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвшен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Ликвид	мең куб.метр	0,3	0,2					0,5
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,1					0,2
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – югары кәүсәле имән									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	13	–					13
		мең куб.метр	0,4	-					0,4
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	1	-					1
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Ликвид	мең куб.метр	-	-					-
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Жәмгысе каты яфраклы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	13	–					13
		мең куб.метр	0,4	-					0,4
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	1	-					1
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Ликвид	мең куб.метр	-	-					-
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – каен									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	43	205					248
		мең куб.метр	1,6	11,1					12,7

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвшен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	4	21					25
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	1,1					1,3
	Ликвид	мең куб.метр	0,1	0,9					1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,5					0,5
Өстенлек итүче токым – усак									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	72	145					217
		мең куб.метр	2,9	7,4					10,3
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	7	15					22
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,3	0,7					1
	Ликвид	мең куб.метр	0,2	0,6					0,8
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,2					0,2
Өстенлек итүче токым – юкә									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	6					6
		мең куб.метр	-	0,3					0,3
2	Кабатлану чоры	ел		15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	-					-
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	-					-
	Ликвид	мең куб.метр	-	-					-
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвешен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Мәйданы	гектар	5	2					7
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,3	0,1					0,4
	Ликвид	мең куб.метр	0,2	0,1					0,3
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,1					0,2
жәмгысе ылыслы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	51	22					73
		мең куб.метр	3,1	1,3					4,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	5	2					7
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,3	0,1					0,4
	Ликвид	мең куб.метр	0,2	0,1					0,3
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,1					0,2
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – югары кәүсәле имән									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	57	-					57
		мең куб.метр	1,4	-					1,4
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	6	-					6
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Ликвид	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Жәмгысе каты яфраклы									

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвшен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	0,7					0,8
	Ликвид	мең куб.метр	-	0,6					0,6
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,2					0,2
Өстенлек итүче токым – юкә									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	8	-					8
		мең куб.метр	0,3	-					0,3
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	-					-
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	-					-
	Ликвид	мең куб.метр	-	-					-
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Жәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	170	311					481
		мең куб.метр	5,8	13,2					19
2	Кабатлану чоры	ел					-		
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	16	31					47
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,6	1,3					1,9
	Ликвид	мең куб.метр	0,3	1,1					1,4
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,5					0,6
Кишәрлек урманчылыгы буенча барлыгы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	278	333					611
		мең куб.метр	10,3	14,5					24,8
2	Кабатлану чоры	ел							

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвшен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	27	33					60
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	1,0	1,4					2,4
	Ликвидлы	мең куб.метр	0,6	1,2					1,8
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,2	0,6					0,8
Юхмачы кишәрлеге урманчылыгы									
Блыслы									
Өстенлек итүче токым – нарат									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	20	19					39
		мең куб.метр	0,9	1,5					2,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	2	1					
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	0,1					0,2
	Ликвид	мең куб.метр	0,1	0,1					0,2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,1					0,1
Өстенлек итүче токым – чыршы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	180	8					188
		мең куб.метр	6,0	0,3					6,3
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	18	1					19
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,6	-					0,6
	Ликвид	мең куб.метр	0,5	-					0,5

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвешен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Мәйданы	гектар	3	-					3
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Ликвид	мең куб.метр	-	-					-
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – каен									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	29					29
		мең куб.метр	-	1,4					1,4
2	Кабатлану чоры	ел		10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	3					3
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	0,1					0,1
	Ликвид	мең куб.метр	-	0,1					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,1	-				0,1
Өстенлек итүче токым – усак									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	1	148					149
		мең куб.метр	-	5,9					5,9
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар		15					15
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	0,6					0,6
	Ликвид	мең куб.метр	-	0,5					0,5
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,1					0,1
Өстенлек итүче токым – юкә									

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвешен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	28					28
		мең куб.метр	-	1,7					1,7
2	Кабатлану чоры	ел		15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	2					2
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	0,1					0,1
	Ликвид	мең куб.метр	-	0,1					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Жәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	1	205					206
		мең куб.метр	-	9,0					9
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар		20					20
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	0,8					0,8
	Ликвид	мең куб.метр	-	0,7					0,7
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,2					0,2
Кишәрлек урманчылыгы буенча барлыгы									
1	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	232	238					470
		мең куб.метр	7,6	11,0					18,6
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	23	22					45
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,8	0,9					1,7

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			сирәкләп кисүләр	аркылы кисүләр	яңарту кисүләре	рәвшен үзгәртеп кисүләр	реконструкция кисүләре	берән- сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Ликвидлы	мең куб.метр	0,6	0,8					1,4
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,2	0,3					0,5

Тәрбияви кисүләр Россия Табигать министрлығының «Урманнарны карау кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 534 номерлы боерыгы нигезендә башкарыла.

Боерык нигезендә урманны карау буенча кисүнең яшь чорлары киләсе таблицада китерелде.

Урманны тәрбияви кисүләрнең төрле төрләрән үткәрүнең яшь чорлары

Т/с	Урман утыртмаларын тәрбияләү максатларында уздырыла торган кисү төрләре	Урман утыртмаларының яше, ел				
		Кисентенең яшенә карап, вегетатив барлыкка килгән агачларның ылыслы һәм каты яфраклы орлыклы һәм беренче геренация токымнары		Кисенте яшенә карап, башка агач токымнары		
		100 елдан артык	100 елдан азрак	60 елдан артык	50-60 яшь	50 елдан азрак
1	2	3	4	5	6	7
1.	Тоныкландырып кисүләр	10 кадәр	10 кадәр	10 кадәр	10 кадәр	5 кадәр
2.	Чистартып кисүләр	11-20	11-20	11-20	11-20	6-10
3.	Сирәкләп кисүләр	21-60	21-40	21-40	21-30	11-20
4.	Аркылы кисүләр	60 артык	40 артык	40 артык	30 артык	20 артык

Үсү шартлары типларын, караганчыга кадәр составы буенча утыртмаларның төркемен, бонитетлар классларын, чыбылдыкның караганнан соңгы минималь йомыклығын, агачлар саны яисә массасы буенча сайлау процентын күрсәтеп, өстенлек итүче һәр токым буенча тәрбияви кисү режимы нормативлары киләсе таблицаларда китерелгән.

Россия Федерациясе Европа өлешендәге урман-дала районында нарат утыртмаларында агачларны карау максатларында
уздырыла торган кисү нормативлары

Т/с	Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Тонькландырып кисүләр		Чистартып кисүләр		Сирәкләп кисүләр		Аркылы кисүләр		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
				Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча %	
				Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	1. Нарат утыртмалары, чиста һәм 2 берәмлеккә кадәр юкә катыш	Лишайниклы (III-IV)	8-10	<u>0,9</u> 0,7	<u>15-20</u> 6-10	<u>0,9</u> 0,7	<u>15-20</u> 10-15	<u>0,9</u> 0,7	<u>15-20</u> 10-15	<u>0,9</u> 0,8	<u>10-15</u> 15-20	8Нарат 2Каен
		Нарат жиләкле (II-I)	5-10	<u>0,8</u> 0,6	<u>25-30</u> 6-8	<u>0,8</u> 0,6	<u>20-25</u> 8-10	<u>0,8</u> 0,6	<u>20-25</u> 10-12	<u>0,8</u> 0,7	<u>15-20</u> 15-20	(8-9) Нарат (1-2)Каен
		катлаулы (Ia-I)	5-10	<u>0,8</u> 0,6	<u>20-25</u> 5-7	<u>0,8</u> 0,6	<u>25-30</u> 7-10	<u>0,8</u> 0,6	<u>20-30</u> 10-12	<u>0,8</u> 0,7	<u>20-25</u> 15-20	(9-10) Нарат (1-+)Каен
		кара жиләкле (I-II)	5-10	<u>0,9</u> 0,7	<u>20-25</u> 6-8	<u>0,9</u> 0,7	<u>20-25</u> 8-10	<u>0,9</u> 0,7	<u>20-25</u> 10-12	<u>0,8</u> 0,7	<u>15-20</u> 15-20	(8-9) Нарат (1-2)Каен
		озын мүкле (III)	8-10	<u>0,9</u> 0,7	<u>20-25</u> 6-10	<u>0,9</u> 0,7	<u>15-25</u> 8-10	<u>0,9</u> 0,7	<u>15-20</u> 10-15	<u>0,9</u> 0,8	<u>10-15</u> 15-20	8Нарат 2Каен
2.	2. Составында нарат өстенлек итүче наратлы-яфраклы (5-7 нарат, 3-5 яфраклы)	Лишайниклы (III-IV)	4-7	<u>0,9</u> 0,6	<u>20-30</u> 6-8	<u>0,9</u> 0,7	<u>20-30</u> 10-15	<u>0,9</u> 0,7	<u>20-30</u> 10-15	<u>0,9</u> 0,8	<u>15-20</u> 15-20	(7-8)Нарат (2-3)Каен
		Нарат жиләкле (II-I)	3-6	<u>0,7</u> 0,5	<u>30-50</u> 4-6	<u>0,7</u> 0,5	<u>30-50</u> 8-12	<u>0,7</u> 0,5	<u>30-40</u> 10-15	<u>0,7</u> 0,6	<u>25-30</u> 15-20	(8-9) Нарат (1-2)Каен
		катлаулы (I-Ia)	3-5	<u>0,6</u> 0,4	<u>35-60</u> 3-5	<u>0,6</u> 0,4	<u>30-50</u> 8-12	<u>0,7</u> 0,4	<u>30-45</u> 10-15	<u>0,7</u> 0,5	<u>25-35</u> 15-20	(8-10)Нарат (0-2)Каен
		кара жиләкле (I-II)	3-6	<u>0,7</u> 0,5	<u>30-50</u> 4-6	<u>0,7</u> 0,5	<u>30-50</u> 8-12	<u>0,7</u> 0,5	<u>30-40</u> 10-15	<u>0,7</u> 0,5	<u>25-35</u> 15-20	(7-9)Нарат (1-3)Каен
		озын мүкле (III)	4-7	<u>0,8</u> 0,6	<u>30-40</u> 5-7	<u>0,8</u> 0,6	<u>25-35</u> 8-12	<u>0,8</u> 0,6	<u>20-30</u> 10-15	<u>0,8</u> 0,6	<u>20-25</u> 15-20	(6-8)Нарат (2-4)Каен
3.	2.1. Составында 3-4 берәмлек нарат һәм 6-7	Нарат жиләкле (II-I)	3-5	<u>0,7</u> 0,4	<u>35-60</u> 3-5	<u>0,7</u> 0,4	<u>35-60</u> 8-10	<u>0,7</u> 0,5	<u>30-50</u> 10-15	<u>0,7</u> 0,5	<u>25-40</u> 15-20	(6-8)Нарат (2-4)Каен
		катлаулы	3-5	<u>0,6</u>	<u>40-70</u>	<u>0,6</u>	<u>40-60</u>	<u>0,7</u>	<u>30-50</u>	<u>0,7</u>	<u>25-40</u>	(6-9)Нарат

Т/с	Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Тонькландырып кисүләр		Чистартып кисүләр		Сирәкләп кисүләр		Аркылы кисүләр		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
				Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча %	
				Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	яфраклы катнашындагы наратлы-яфраклы	(I-Ia)		0,3	3-5	0,4	8-10	0,4	10-15	0,5	15-20	(1-4)Каен
		кара жиләкле (I-II)	3-5	<u>0,6</u> 0,3	<u>40-70</u> 3-5	<u>0,6</u> 0,4	<u>40-50</u> 8-10	<u>0,7</u> 0,5	<u>30-45</u> 10-15	<u>0,8</u> 0,6	<u>25-35</u> 15-20	(6-8)Нарат (2-4)Каен
		озын мүкле (III)	4-6	<u>0,7</u> 0,5	<u>30-50</u> 4-6	<u>0,7</u> 0,5	<u>30-45</u> 8-12	<u>0,8</u> 0,6	<u>25-35</u> 10-15	<u>0,8</u> 0,6	<u>20-30</u> 15-20	(5-7)Нарат (3-5)Каен
4.	Яфраклы-наратлы (7 берәмлектән артык яфраклы, агалар саны житәрлек булганда 3 берәмлектән кимрәк нарат)	Нарат жиләкле	3-5	<u>0,6</u> 0,4	<u>40-60</u> 3-6	<u>0,7</u> 0,4	<u>40-60</u> 10-15	-	-	-	-	(5-8)Нарат (2-5)Каен
		катлаулы	3-5	<u>0,5</u> 0,3	<u>40-70</u> 3-5	<u>0,6</u> 0,4	<u>40-60</u> 10-15	-	-	-	-	(6-9)Нарат (1-4)Каен
		кара жиләкле	4-6	<u>0,6</u> 0,4	<u>40-70</u> 4-6	<u>0,6</u> 0,4	<u>40-50</u> 10-15	-	-	-	-	(5-8)Нарат (2-5)Каен
		озын мүкле	4-7	<u>0,7</u> 0,4	<u>30-60</u> 5-7	<u>0,7</u> 0,5	<u>30-45</u> 8-12	-	-	-	-	(4-7)Нарат (3-6)Каен

4.	3. Яфраклылар чыбылдыгы астында кирәкле күләмдә чыршы агачы булган яфраклы-чыршылы	катлаулы (Ia-I)	4-6	чикл. юк.	чикл. юк 4-6	чикл. юк.	чикл. юк. 4-8	чикл. юк. 0,4	чикл. юк. 6-10	чикл. юк. 0,5	чикл. юк. 8-12	(8-10) Чыршы (0-2) Каен, Усак
		кара жиләкле (I- II)	4-6	чикл. юк.	чикл. юк. 4-6	чикл. юк.	40-50/100 4-8	чикл. юк. 0,5	30-40/100 8-10	чикл. юк. 0,6	30-40/100 8-12	(7-8) Чыршы (2-3) Каен, Усак
		елга буенда үсә торган (II- III)	4-6	чикл. юк.	чикл. юк. 4-6	чикл. юк.	40-50/100 4-8	-	-	-	-	(>4) Чыршы (<6) Каен, Усак

Россия Федерациясенә Европа өлешендәге урман-дала районында имәннең урман утыртмаларын формалаштырганда урман утыртмаларын карау максатларында үткәрелә торган кисү нормативлары

Т/с	Урман утыртмаларының кисүгә кадәр составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Тонькландырып кисүләр		Чистартып кисүләр		Сирәкләп кисүләр		Аркылы кисүләр		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
				Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты, кабатланучанлыгы, ел	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты, кабатланучанлыгы, ел	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
				Караганнан соң	Караганнан соң	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	1. Чиста һәм 2 берәмлеккә кадәр башка токымнар катнашындагы имән утыртмалары	Саф имәнлекләр-урман чикләвеге (III-I)	10 - 15	-	-	0,8 0,7	20 - 35	0,8 0,6	25 -35 10 -15	0,8 0,7	20 -25 15 -20	(8-9) Имән (1-2) Юкә, Чыршы, б.т.
		Саф юкәлекүрәнле имәнлекләр (III-II; IV)	10 - 15	-	-	0,8 0,7	20 - 30	0,8 0,7	20-35 10 -15	0,8 0,7	15 -20 15 -20	(8-9) Имән (1-2)Юкә, Чыршы, б.т.
		Эре үләнле имәнлекләр (II-III; I)	10 - 15	-	-	0,8 0,7	20 - 35	0,8 0,7	20-35 10 -15	0,8 0,7	20 -25 15 -20	(8-9) Имән (1-2)Юкә, Чыршы, б.т.
		Юкәледымлы имәнлекләр (III-IV; II)	10 - 15	-	-	0,8 0,7	20 - 30	0,8 0,7	20 -30 10 -15	0,8 0,7	15 -20 15 -20	(8-9) Имән (1-2) Юкә, Чыршы, б.т.
		Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	10 - 15	-	-	0,8 0,7	20 - 30	0,8 0,7	20 -30 10 -15	0,8 0,7	20 -25 15 -20	(8-9) Имән (1-2) Кара зирек, б.т.
2.	2. Составында	Саф имәнлекләр-	4 - 6	0,7 0,5	30 - 45	0,7 0,5	35 - 40	0,7 0,5	30-40 10 -15	0,8 0,6	20-35 15 -20	(7-9) Имән

Т/с	Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Тонькландырып кисүләр		Чистартып кисүләр		Сирәкләп кисүләр		Аркылы кисүләр		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
				Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомьклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты, кабатланучанлығы, ел	Тәрбиягә ябалдашларның минималь йомьклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты, кабатланучанлығы, ел	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты	
				Караганнан соң	Караганнан соң	Караганнан соң	Кабатланучанлығы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлығы, ел			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	5-7 берәмлек имән өстенлек итүче катнаш утыртмалар (йомшак яфраклы һәм каты яфраклы токымнар белән)	чикләвек куагы (II-I)										(1-3) Юкә, Корычага ч, Чыршы
		Саф юкәлекүрәнле имәнлекләр (III-II; IV)	4 - 6	0,7 0,6	25 - 35	0,7 0,6	25 - 35	0,7 0,6	25 -35 10 -15	0,8 0,7	20 -25 15 -20	(7-8) Имән (2-3) Юкә, Чыршы, б.т.
		Эре үләнле имәнлекләр (II-III; I)	4 - 6	0,7 0,5	30 - 40	0,7 0,5	30 - 40	0,7 0,6	30 -35 10 -15	0,8 0,6	20 -30 15 -20	(7-8) Имән (2-3) Юкә, Чыршы һ.б.
		Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	4 - 6	0,7 0,5	30 - 35	0,7 0,5	30 - 35	0,7 0,6	25 -35 10 -15	0,8 0,6	20 -25 15 -20	(7-8) Имән (2-3) Юкә, Чыршы, б.т.
		Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	4 - 6	0,7 0,5	30 - 40	0,7 0,6	30 - 40	0,7 0,6	25 -35 10 -15	0,8 0,7	20 -30 15 -20	(7-9) Имән (1-3) Кара зирек, б.т.
3.	2.1. Составында 3-4 берәмлек имән катнашулы	Саф имәнлекләр-чикләвек куагы (II-I)	3-5	0,7 0,4	40 -60	0,7 0,4	40 -60	0,7 0,5	30 - 50 7 - 12	0,7 0,6	25 -40 10 -15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыршы, б.т.

Т/с	Урман утыртмаларының кесүүге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Тонькландырып кесүүләр		Чистартып кесүүләр		Сирәкләп кесүүләр		Аркылы кесүүләр		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
				Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомьклығы	Кесүү ешлығы, запасы буенча проценты, кабатланучанлығы, ел	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомьклығы	Кесүү ешлығы, запасы буенча проценты, кабатланучанлығы, ел	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылығы	Кесүү ешлығы, запасы буенча проценты	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылығы	Кесүү ешлығы, запасы буенча проценты	
				Караганнан соң	Караганнан соң	Караганнан соң	Кабатланучанлығы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлығы, ел			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	катнаш утыртмалар	Саф юкәлекүрәнле имәнлекләр (III-II; IV)	3-5	0,7 0,5	30 - 50	0,7 0,5	30 - 50	0,7 0,5	30 - 40 7 - 12	0,7 0,6	25 - 30 10 - 15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыршы, б.т.
		Эре үләнле имәнлекләр (II-III; I)	3-5	0,7 0,4	40 - 50	0,7 0,4	40 - 50	0,7 0,5	30 - 40 7 - 12	0,7 0,6	25 - 35 10 - 15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыршы, б.т.
		Юкәледымлы имәнлекләр (III-IV; II)	3-5	0,7 0,5	40 - 50	0,7 0,5	40 - 50	0,7 0,5	30 - 40 7 - 12	0,7 0,6	25 - 35 10 - 15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыршы, б.т.
		Елга буйларында үсә торган, эре, үләнле имәнлекләр (II-III)	3-5	0,7 0,5	40 - 60	0,7 0,5	40 - 60	0,7 0,5	30 - 50 7 - 12	0,7 0,6	25 - 40 10 - 15	(6-7) Имән (3-4) Кара зирек, б.т.
4.	3. Йомшак яфраклы агачлар өстенлек итүче һәм составында кимендә 3 берәмлек, ләкин имән өстенлек итүче	Саф имәнлекләр-урман чикләвеге (II-I)	2-4	0,6 0,3	50 - 80	0,6 0,3	50 - 70					(5-7) Имән (3-5) б.т.
		Саф юкәлекүрәнле имәнлекләр (III-II; IV)	2-4	0,6 0,4	40 - 70	0,6 0,5	40 - 60					(4-7) Имән (3-6) б.т.
		Эре үләнле имәнлекләр	2-4	0,6 0,4	40 - 70	0,6 0,5	40 - 60					(4-7) Имән

Т/с	Урман утыртмаларының кесүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Тонькландырып кесүләр		Чистартып кесүләр		Сирәкләп кесүләр		Аркылы кесүләр		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
				Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомьклығы	Кесү ешлығы, запасы буенча проценты, кабатланучанлығы, ел	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомьклығы	Кесү ешлығы, запасы буенча проценты, кабатланучанлығы, ел	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылығы	Кесү ешлығы, запасы буенча проценты	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылығы	Кесү ешлығы, запасы буенча проценты	
				Караганнан соң	Караганнан соң	Караганнан соң	Кабатланучанлығы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлығы, ел			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	агачлыклары формалаштыру өчен житәрлек күләмдә имән үскән катлаулы утыртмалар	(II-III; I)										(3-6) б.т.
		Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	2-4	0,6 0,4	40 - 70	0,6 0,5	40 - 60					(4-7) Имән (3-6) б.т.
		Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	2-4	0,6 0,4	40 - 70	0,6 0,5	40 - 60					(4-7) Имән (3-6) Кара зирек, б.т.

Россия Федерациясе Европа өлешендәге урман-дала районында каен утыртмаларында агачларны карау максатларында
уздырыла торган кисү нормативлары

Т/с	Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Тонькландырып кисүләр		Чистартып кисүләр		Сирәкләп кисүләр		Аркылы кисүләр		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
				Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты, кабатланучанлыгы, ел	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты, кабатланучанлыгы, ел	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча %	
				Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	1. Каен агачлары: чиста һәм башка токымнар катнашында	нарат жиләкле-чәчбайлы (I-II)	10-12	-	-	>0,8 0,7	20-25 5-10	>0,8 0,7	20-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат
		катлаулы вак үләнле (II-I)	8-12	-	-	>0,8 0,7	20-30 5-10	>0,8 0,7	20-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат, Чыршы
		кара жиләкле-вак үләнле (II-III)	8-12	-	-	>0,8 0,7	20-25 5-10	>0,8 0,7	20-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат, Чыршы
		озын мүкле (III-IV)	12-15	-	-	>0,8 0,7	15-20 5-10	>0,8 0,7	20-25 8-10	0,8 0,6	20-25 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат
		катлаулы-киң үләнле (Ia-I)	8-10	-	-	>0,8 0,7	25-35 5-10	>0,8 0,7	25-35 8-10	0,8 0,6	25-35 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы, Нарат
		кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	8-10	-	-	>0,8 0,7	20-30 5-10	>0,8 0,7	25-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы, Нарат
		Елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-III)	8-10	-	-	>0,8 0,7	20-25 5-10	>0,8 0,7	20-25 8-10	0,8 0,7	20-25 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы
2.	2. Башка токымнар катнашында каен-усак утыртмалары	катлаулы вак үләнле (II-I)	6-8	0,8 0,6	20-40 5	0,8 0,6	20-40 5-10	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат (0+) Усак
		кара жиләкле-вак үләнле (II-I)	6-8	0,8 0,6	20-40 5	0,8 0,6	20-40 5-10	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат

Т/с	Урман утыртмаларының кесүгә кадәрge составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Тонькландырып кесүләр		Чистартып кесүләр		Сирәкләп кесүләр		Аркылы кесүләр		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
				Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кесү ешлығы, запасы буенча проценты, кабатланучанлыгы, ел	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кесү ешлығы, запасы буенча проценты, кабатланучанлыгы, ел	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кесү ешлығы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кесү ешлығы, запасы буенча %	
				Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
		III)										(0+) Усак
		катлаулы-киң үләнле (Ia-I)	6-8	0,8 0,6	20-40 5	0,8 0,6	20-40 5-10	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы, Нарат (0+) Усак
		каражиләклек-киң үләнле (I-II)	6-8	0,8 0,6	20-40 5	0,8 0,6	20-40 5-10	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы (0+) Усак
		Елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,6	20-35 5	0,8 0,6	20-35 5-10	0,8 0,7	20-30 10-15	0,7 0,6	20-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы (0+) Усак

Россия Федерациясе Европа өлешендәге урман-дала районында усак утыртмаларында агачларны карау максатларында
уздырыла торган кисү нормативлары

Т/с	Урман утыртмаларының кисүгә кадәрge составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Тонькландырып кисүләр		Чистартып кисүләр		Сирәкләп кисүләр		Аркылы кисүләр		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
				Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты	
				Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	1. Чиста һәм башка токымнар катнашында усак утыртмалары	катлаулы вак үләнле (II-I)	10-15	–	-	>0,8 0,6	30-40 5-7	0,8 0,6	30-40 8-12	0,8 0,6	30-35 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен
		кара жиләкле-вак үләнле (III-II)	10-15	–	-	0,8 0,6	30-35 5-7	0,8 0,6	25-35 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен
		катлаулы-киң үләнле (Ia-I)	8-12	–	-	>0,8 0,6	30-40 5-7	0,8 0,6	30-40 8-12	0,8 0,6	30-35 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Нарат, Каен
		кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	8-12	–	-	0,8 0,6	30-35 5-7	0,8 0,6	25-35 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Нарат, Каен
		елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-I)	8-12	–	-	0,8 0,7	25-35 5-7	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен
2.	2. Усаклы-чыршылы (усак чыбылдыгы астында кирәкле күләмдә чыршы –	катлаулы-киң үләнле (Ia-I)	4-8	0,8 0,5	30-45 4-6	0,8 0,5	35-45 5-8	0,7 0,5	30-40 10-12	0,7 0,5	30-40 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен II ярус (үсенте) 10 Чыршы
		кара жиләкле-киң	4-8	0,8	30-40	0,8	30-40	0,8	30-35	0,7	25-35	(7-10) Усак

	икенче яруссы яки яшь агачы булган)	үләнле (I-II)		0,6	4-6	0,6	5-8	0,6	10-12	0,5	10-15	(0-3) Чыршы, Нарат, Каен II ярус (үсенте) 10 Чыршы
		елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-I)	4-8	0,8 0,6	30-40 4-6	0,8 0,6	30-40 5-8	0,8 0,6	30-35 10-12	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен II ярус (үсенте) 10 Чыршы

Россия Федерациясе Европа өлешендәге урман-дала районында юкәлекләрдә агачларны карау максатларында уздырыла торган кисү нормативлары

Т/с	Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Тоныкландырып кисүләр		Чистартып кисүләр		Сирәкләп кисүләр		Аркылы кисүләр		Кисентенен яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
				Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты, кабатланучанлыгы, ел	Тәрбия кылганчыга кадәр ябалдашның минималь йомыклығы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты, кабатланучанлыгы, ел	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
				Караганнан соң	Караганнан соң	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
I. Күп максатларга, шул исәптән агач материалы алу өчен билгеләнгән утыртмалар												
1.	1. Чиста юкә утыртмалары һәм өлешчә (2 берәмлеккә кадәр) башка токымнар кушылмасы белән	катлаулы-вак үләнле юкәлекләр (II-III)	10 - 15	–	-	0,8 0,7	20 - 30	0,8 0,7	25 - 30 8-12	0,8 0,7	15 -20 10 -15	(8-10) Юкә (0-2) Нарат, Чыршы, б.т.
		кара жиләклек-вак үләнле (III-IV)	10 - 15	–	-	0,8 0,7	20 - 25	0,8 0,7	20 - 25 8-12	0,8 0,7	15 -20 10 -15	(8-10) Юкә (0-2) Нарат, Чыршы, б.т.
		катлаулы-киң үләнле (I - II)	10 - 15	–	-	0,8 0,7	25 - 30	0,8 0,7	25 - 30 8-12	0,8 0,7	15 -25 10 -15	(8-10) Юкә (0-2) Чыршы, Имән, б.т.
		кара жиләклек-киң үләнле (II-III)	10 - 15	–	-	0,8 0,7	20 - 30	0,8 0,7	25 - 30 8-12	0,8 0,7	15 -20 10 -15	(8-10) Юкә (0-2) Чыршы, Имән, б.т.
2.	2. Составында юкә өстенлек итүче катнаш утыртмалар	катлаулы вак үләнле (II-III)	6 - 8	0,8 0,6	25 - 35	0,8 0,6	25 - 35	0,8 0,6	25 - 30 8-12	0,8 0,7	20 -25 10 -15	(7 - 10) Юкә (0-3) Нарат, Чыршы, б.т.
		кара жиләклек-вак үләнле (III-IV)	6 - 8	0,8 0,6	20 - 30	0,8 0,6	25 - 30	0,8 0,6	25 - 30 8-12	0,8 0,7	20 - 25 10 - 15	(7 - 10) Юкә (0-3) Нарат, Чыршы, б.т.
		катлаулы-киң үләнле (I - II)	6 - 8	0,8 0,5	30 - 40	0,8 0,5	30 - 40	0,8 0,6	25 - 35 8-12	0,8 0,6	20 -30 10 -15	(7 - 10) Юкә (0-3) Чыршы, Имән, б.т.
		кара жиләклек-	6 - 8	0,8 0,6	25 - 35	0,8 0,6	25 - 35	0,8 0,6	25 - 30 8-12	0,8 0,7	20 -25 10 -15	(7 - 10) Юкә (0-3) Чыршы.

Т/с	Урман утыртмаларының кисүгә кадәрge составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Тоныкландырып кисүләр		Чистартып кисүләр		Сирәкләп кисүләр		Аркылы кисүләр		Кисентенен яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
				Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты, кабатланучанлыгы, ел	Тәрбия кылганчыга кадәр ябалдашның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты, кабатланучанлыгы, ел	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
				Караганнан соң	Караганнан соң	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
		киң үләнле (II-III)										Имән, б.т.
II. Умартачылык (нектар бүлемтеге) максатларында үстерелә торган утыртмалар												
3.	1. Чиста юкә утыртмалары һәм өлешчә (2 берәмлеккә кадәр) башка токымнар кушылмасы белән	катлаулы-вак үләнле юкәлекләр (II-III)	5-7	0,8 0,6	25 - 30	0,7 0,6	20 - 30	0,7 0,5	20 - 30 8-12	0,6 0,5	20 -30 10 -15	10 Юкә, б.т.
кара жиләклек-вак үләнле (III-IV)		6 - 8	0,8 0,6	25 - 30	0,7 0,6	20 - 30	0,7 0,5	20 - 30 8-12	0,6 0,5	20 -30 10 -15	10 Юкә, б.т.	
катлаулы-киң үләнле (I - II)		5-7	0,8 0,5	25 - 35	0,7 0,5	20 - 35	0,7 0,5	20 - 35 8-12	0,6 0,4	20 -40 10 -15	10 Юкә, б.т.	
кара жиләклек-киң үләнле (II-III)		6 - 8	0,8 0,6	25 - 35	0,7 0,5	20 - 30	0,7 0,5	20 - 30 8-12	0,6 0,5	20 -30 10 -15	10 Юкә, б.т.	
4.	2. Составында юкә өстенлек итүче катнаш утыртмалар	катлаулы вак үләнле (II-III)	4 - 6	0,7 0,5	30 - 40	0,7 0,5	20 - 40	0,6 0,5	20 - 35 8-12	0,6 0,5	20 -30 10 -15	(9-10) Юкә (0-1) б.т.
кара жиләклек-вак үләнле (III-IV)		4-6	0,7 0,5	30 - 35	0,7 0,5	20 - 35	0,6 0,5	20 - 35 8-12	0,6 0,5	20 -30 10 -15	(9-10) Юкә (0-1) б.т.	
катлаулы киң үләнле (I-II)		4-6	0,7 0,5	30 - 50	0,7 0,5	20-45	0,6 0,6	20 - 40 8-12	0,6 0,4	20 -40 10 -15	(9-10) Юкә (0-1) б.т.	
кара жиләклек-киң үләнле (II-III)		4 - 6	0,7 0,5	30 - 35	0,7 0,5	20 - 40	0,6 0,5	20 - 35 8-12	0,6 0,5	20 -30 10 -15	(9-10) Юкә (0-1) б.т.	

Россия Федерациясе Европа өлешендәге урман-дала районында зирек утыртмаларында агачларны карау максатларында
уздырыла торган кисү нормативлары

Т/ с	Урман утыртмалары- ның кисүгә кадәр составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәр- бияли башлау яше, ел	Тонькландырып кисүләр		Чистартып кисүләр		Сирәкләп кисүләр		Аркылы кисүләр		Кисентен ен яшенә (өлгерү дәрәжә- сенә) карата максат- чан составы
				Тәрбиягә алганчы ябалдашлар- ның минималь йомыклығы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдаш- ларның минималь йомыклығы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
				Караганнан соң	Кабатлану- чанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатлану- чанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатлану- чанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатлану- чанлыгы, ел	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Чиста кара зирек утыртмалары һәм составында башка йомшак яфраклы токымнар бар	Елга буенда үсә торган кара зиреклекләр (II-I)	10 - 15	-	-	0,8 0,7	20 - 30	0,8 0,7	20 - 25 8 - 10	> 0,8 0,8	15 -25 10 -15	(7-10) Кара зирек (0-3) Чыршы, Имән б.т.
		Кара зирек утыртмалар ы сазлыклы- эре үләнле (III-II)	10 - 15	-	-	0,8 0,7	20 - 25	0,8 0,7	20 - 25 8 - 10	> 0,8 0,8	15 -25 10 -15	10 Кара зирек, б.т.бер.
2.	Кара зирек өстенлек итүче һәм составында башка кыйммәтле токымнар булган катнаш утыртмалар	Елга буенда үсә торган кара зиреклекләр (II-I)	8 - 10	0,7 0,6	25 - 35	0,8 0,6	25 - 35	0,8 0,6	20 - 30 8 - 10	0,8 0,7	20 -25 10 -15	(6-8) Кара зирек, (2-4) Чыршы, Имән, б.т.

Россия Федерациясенең Европа өлешендәге ылыслы-киң яфраклы (катнаш) урманнар районында тирәк һәм ак тал агачлары арасында урман утыртмаларын тәрбияләү максатларында үткәрелә торган кисү нормативлары

Т/с	Урман утыртмаларының төркемнәре	Тәрбияли башлау яше, ел	Тонькландырып кисүләр		Чистартып кисүләр		Сирәкләп кисүләр		Аркылы кисүләр	
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылығы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбия кылганчыга кадәр минималь тулылығы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы, ел
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Саф һәм өлешчә башка токымнар катнашындагы тирәк утыртмалары	2-4	0,8 0,7	20 - 30	0,8 0,7	20 - 30	0,8 0,7	15-30 5-8	0,9 0,7	20-35 7-10
2.	Саф һәм өлешчә башка токымнар катнашындагы чәчбай утыртмалары	3-4	0,8 0,7	15-25	0,8 0,7	20 - 25	0,8 0,7	20 - 30 5-7	0,8 0,7	15-20 7-8

Искәрмәләр:

1. Кисүләрнең максималь ешлык проценты тоташлыгы (тулылығы) 1,0 тигез булган утыртмалар өчен китерелде. Тоташлыкның (тулылыкның) түбәнрәк күрсәткечләрендә, кисәк тотрыклылык кимү куркынычы янаганда һәм башка начар шартларда, шулай ук техник коридор челтәрле кишәрлекләрен тәрбия кылганда кисүләрнең ешлыгы, әлбәттә, кими.

2. Технологик коридорларны (запасы буенча 5-7 процентка) кисеп чыкканда һәм кирәкмәгән агачларны күп күләмдә юк итү зарурлыгы булганда ешлыкны арттыру рөхсәт ителергә мөмкин.

2.1.3. Барлык төр кисүләрдә файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)

Барлык төр кисүләрдә ел саен рөхсәт ителгән агач материалы алу күләме 9 нчы таблицада китерелде.

РФ Урман кодексының 60.8 статьясының 3 өлеше буенча зарарлы организмнарның чыганакларын бетергәндә чаралар уздыру барышында (һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кискәндә) әзерләнгән агач материалы күләме файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләменә кертелми. Һәлак булган һәм зыян күргән урман утыртмаларын кисү Урман патологиясен мониторинглау буенча дәүләт фонды тарафыннан ачыкланган урман утыртмаларына урман патологиясе буенча уздырылган тикшерүнең расланган актлары нигезендә башкарыла.

Кисүләрнең барлык төрләре буенча ел саен файдалану күләме 96,6 мең куб.метр матди кыйммәتكә әйләндереп була торган агач материалы тәшкил итә.

Барлык төр кисүлөрдө файдалану өчен билгелэнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)

мәйданы - гектар, запасы - мең куб.метр

Т/с	Хужалык	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме:														
		Өлгергән һәм картайган агачларны кискәндә			Урманнарны тәрбияләгәндә, агачларны кискәндә			Зыян күргән һәм һәлак булган агачларны кискәндә			Урман, урман эшкөртү инфраструктурасы объектларын һәм урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен билгелэнгән урман кишәрлекләрендә урман утыртмаларын кискәндә			Барлыгы		
		Мәйданы	Запасы		Мәйданы	Запасы		Мәйданы	Запасы		Мәйданы	Запасы		Мәйданы	Запасы	
Лик-вид	Эшкә яраклы		Лик-вид	Эшкә яраклы		Лик-вид	Эшкә яраклы		Лик-вид	Эшкә яраклы		Лик-вид	Эшкә яраклы			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Урманчылык буенча барлыгы																
1	ылыслы	14	3,5	2,8	52	1,6	0,8	-	-	-	-	-	-	66	5,1	3,6
2	Каты яфраклы	11	0,5	0,2	15	0,3	0,1	-	-	-	-	-	-	26	0,8	0,3
3	йомшак яфраклы	599	85,7	38,7	145	5,0	1,8	-	-	-	14	-	-	758	90,7	40,5
4	Жәмгысе	624	89,7	41,7	212	6,9	2,7	-	-	-	14	-	-	850	96,6	44,4

шул исәптән кишәрлек урманчылыклары буенча																
Базарлы Матак																
1	ылыслы	-	-	-	6	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-	6	0,1	0,1
2	Каты яфраклы	11	0,5	0,2	5	0,2	0,1	-	-	-	-	-	-	16	0,7	0,3
3	йомшак яфраклы	90	11	5,3	39	1,3	0,3	-	-	-	2	-	-	131	12,3	5,6
4	Жәмгысе	101	11,5	5,5	50	1,6	0,5	-	-	-	2	-	-	296	13,1	6
Черноречье																
1	ылыслы	7	2,3	1,8	17	0,5	0,2	-	-	-	-	-	-	24	2,8	2,0
2	Каты яфраклы	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
3	йомшак яфраклы	189	23,1	10,4	47	1,0	0,7	-	-	-	5	-	-	241	24,1	11,1
4	Жәмгысе	196	25,4	12,2	65	1,5	1,9	-	-	-	5	-	-	266	26,9	13,1
Чуаш Кичүе																
1	ылыслы	7	1,2	1	7	0,3	0,2	-	-	-	-	-	-	14	1,5	1,2
2	Каты яфраклы	-	-	-	6	0,1	-	-	-	-	-	-	-	6	0,1	-
3	йомшак яфраклы	115	18,5	8,1	47	1,4	0,6	-	-	-	5	-	-	167	19,9	8,7
4	Жәмгысе	122	19,7	9,1	60	1,8	0,8	-	-	-	5	-	-	187	21,5	9,9
Юхмачы																
	ылыслы	-	-	-	22	0,7	0,3	-	-	-	-	-	-	21	0,7	0,3
	каты яфраклы	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
	Йомшак яфраклы	205	33,1	14,9	20	0,7	0,2	-	-	-	2	-	-	227	33,8	15,1
	Жәмгысе	205	33,1	14,9	45	1,4	0,5	-	-	-	2	-	-	251	34,5	15,4

таблица

2.1.4. Кисентелэрнең яше

Урман утыртмалары кисентелэрнең «Кисентелэрнең яшен билгеләү турында» 2015 елның 9 апрелендәге 105 номерлы Рослесхоз боерыгы белән билгеләнгән яше 10 нчы таблицада китерелә.

10 нчы таблица

Кисентелэрнең яше

Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре, шул исәптән саклагыч урманнарның категорияләре	Хужалык бүлемтекләре һәм аларга керә торган, өстенлек итүче токымнар	Бонитет класслары	Кисентелэрнең яше, ел
1	2	3	4
Урман үсә торган зона: Урман-дала зонасы Урманлы район: РФ Европа өлешендәге урман-дала районы			
Саклагыч урманнар (су объектлары буйларында урнашкан тыюлы урман полосалары – саклагыч урманнар категориясеннән тыш)	Ылыслы		
	Нарат, чыршы, карагач	Барысы да	101-120
	Каты яфраклы		
	Орлыклык имән, корычагач	Барысы да	121-140
	Үсентеле имән	III һәм югарырак	71-80
		IV һәм түбәнрәк	61-70
	Карама, өрәңге	Барысы да	71-80
	Йомшак яфраклылар		
	Бал бирүче (нектарлы) юкә	Барысы да	81-90
	Каен, кара зирек, юкә (товарлык),	Барысы да	71-80
	Усак, тирәк, кара тирәк, соры зирек, агачсыман тал	Барысы да	51-60
	Тирәк (культуралар)	Барысы да	36-40
	Куаклыклар		
	Таллык	Барысы да	5
	Саклагыч урманнар (су объектлары буйларында урнашкан тыюлыклы урман полосалары), эксплуатация урманнары	Ылыслы	
Нарат, чыршы, карагач		Барысы да	81-100
Каты яфраклы			
Орлыклык имән, корычагач		Барысы да	101-120
Үсентеле имән		III һәм югарырак	61-70
		IV һәм түбәнрәк	51-60
Карама, өрәңге		Барысы да	61-70
Йомшак яфраклылар			
Бал бирүче (нектарлы) юкә		Барысы да	81-90
Каен, кара зирек, юкә (товарлык)		Барысы да	61-70
Усак, тирәк, кара тирәк, соры зирек, агачсыман тал		Барысы да	41-50
Тирәк (культуралар)		Барысы да	31-35

	Куаклыклар		
	Таллык	Барысы да	5

2.1.5. Агачлыкларның тулылыгын һәм составын, дилэнкеләрнең күләмнәрен, дилэнкеләрнең тоташу чорларын, киртекләр санын, кисүләрнең кабатлану чорларын исәпкә алып, агач материалын сайлау проценты (ешлыгы)

Агач материалы эзерләүгә карата таләпләр Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Россия Федерациясе Урман кодексының 23 статьясында күрсәтелгән урманчылыкларда агач материалы эзерләү кагыйдәләрен һәм агач материалы эзерләү үзенчәлекләрен раслау турында» 2020 елның 1 декабрендәге 993 номерлы боерыгы, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Диләнке эшләре төрләрен, аларны башкару тәртибен һәм эзлеклелеген, диләнке эшләренең технологик картасы формасын, диләнкене актыккы карап чыгу актының формасын һәм диләнкене актыккы карап чыгу тәртибен раслау турында» 2022 елның 17 гыйнварындагы 23 номерлы боерыгы белән расланган Россия Федерациясе Урман кодексының 23 статьясында күрсәтелгән урманчылыкларда, урман паркларында агач материалы эзерләү кагыйдәләрендә һәм агач материалы эзерләү үзенчәлекләрендә билгеләнгән.

Өлгергән, картайган урман утыртмаларын кисү буенча төп оештыру-техник элементларның параметрлары киләсе таблицада китерелде.

Өлгергән, картайган урман утыртмаларын кисүләрдә төп оештыру-техник элемент параметрлары

Т/с	Агач материалы эзерләү параметрлары. Кисү ысуллары	Сайланма кисүләр	Тоташ кисүләр
1	2	3	4
Россия Федерациясе Европа өлешенең урман-далалы урман районы			
1.	Сайланма кисү ешлыгы, процент		
	Бик зәгыйфь	10 кадәр	
	Зәгыйфь	11-20	
	Уртача	21-30	
	Уртача-югары	31-40	
	югары	41-50	
	Бик югары (сайланма санитар кисү өчен)	51-70	
2.	Диләнкеләрнең (сайланма кисүләрдә) чик мәйданы, гектар		
	Саклагыч урманнар:		
	Ирекле-сайланма кисүләр	25	
	Төркемле-сайланма кисүләр	15	
	Тигез-эзлекле кисүләр	15	
	Төркемле-эзлекле кисүләр	10	
	Полоса аша эзлекле кисүләр	5	
	Эксплуатация урманнары:		
	Ирекле-сайланма кисүләр	50	
	Төркемле-сайланма кисүләр	30	
	Тигез-эзлекле кисүләр	30	

Т/с	Агач материалы эзерләү параметрлары. Кисү ысуллары	Сайланма кисүләр	Тоташ кисүләр
1	2	3	4
	Төркемле-эзлекле кисүләр	25	
	Полоса аша эзлекле кисүләр	15	
3.	Сайланма кисүләрдә диләнкеләрнең чик дәрәжәдәге майданы, гектар		
	нарат, карагач		5
	Чыршы, пихта		5
	орлыктан яңартылганда имән		2,5
	шытымнан яңартылганда имән һәм башка токымнар		10
	Каты яфраклы		
	йомшак яфраклылар		10
4.	Тоташ кисүләрдәге диләнкеләрнең чик дәрәжәдәге киңлеге, м		
	нарат, карагач		50
	Чыршы, пихта		50
	орлыктан яңартылганда имән		50
	шытымнан яңартылганда имән һәм башка каты яфраклылар		100
	йомшак яфраклылар		100
5.	Диләнкеләр тоташу чоры, ел		
	нарат, карагач		4
	Чыршы, пихта		4
	орлыктан яңартылганда имән		4
	шытымнан яңартылганда имән һәм башка каты яфраклылар		4
	йомшак яфраклылар		2
6.	Кисүләр кабатлану чоры, ел		
	Ирекле-сайланма кисүләр	8-30	
	Төркемле-сайланма кисүләр	8-30	
	Тигез-эзлекле кисүләр	4-8	
	Төркемле-эзлекле кисүләр	30-40	
	Полоса аша эзлекле кисүләр	4-8	
7.	Урман кварталының 1 км ягына хисаплаганда киртекләр саны		
	диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 50 м кадәр булганда		4 артык түгел
	диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 51-150 м булганда		3 артык түгел
	диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 151-250 м булганда		2 артык түгел
	диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 250 м артыграк булганда		1
8.	Төяү пунктлары, житештерү һәм көнкүреш объектлары өчен гомуми майдан (диләнкенең гомуми майданынан)		
	- алга таба ясалма урман торгызып		чикләнми
	Майданы 10 га артык булган диләнкеләрдә	иң күбе 3 процент	5 проценттан артык түгел
	- сезонара агач материалы запаслары булдыру өчен		15 проценттан артык түгел
	- туфракка зыян салып		иң күбе 3 процент

Т/с	Агач материалы эзерләү параметрлары. Кисү ысуллары	Сайланма кисүләр	Тоташ кисүләр
1	2	3	4
	10 гектар һәм аннан да кимрәк булган урман полосаларында:		
	- алга таба яңартып		0,4 гектарга кадәр
	- алдан торгызып		0,3 гектарга кадәр
	- эзлекле кисүләрдә	0,3 гектарга кадәр	
	- сайланма кисүләрдә	0,25 гектарга кадәр	
9.	Сөйрәмә жир трассалары һәм диләнкедәге юллар мәйданы (диләнке мәйданынан проценты)	15 проценттан артык түгел	20 проценттан артык түгел
	- күп операцияле техника кулланып		30 процентка кадәр
	- алга таба ясалма урман торгызып		чикләнми

2.1.6. Урман торгызу методлары

Урманнарны торгызу табигый, ясалма яки катнаш ысул белән башкарыла һәм Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнарны торгызу кагыйдәләрен, урманнарны торгызу проектының формасын, составын, аны килештерү тәртибен, аны килештерүдән баш тарту нигезләрен, шулай ук урманнарны торгызу проектының электрон рәвешендәге форматына карата таләпләр раслау турында» 2021 елның 29 декабрендәге 1024 номерлы боерыгы белән расланган.

Урман типлары һәм урман торгызу ысуллары шулай ук Урман торгызу кагыйдәләре белешмәләре белән жайга салына.

Татарстан Республикасында төп урман барлыкка китерүче токымнар булып гади нарат, Европа чыршысы, Себер карагае, сабакчалы имән, иенке каен, вак яфраклы юкә, гади усак, гади корычагач тора.

2.1.7. Урманнардан үзагач эзерләү өчен файдалану вакытлары һәм башка мәгълүматлар

Агач материалы эзерләү әлеге Кагыйдәләр, Россия Федерациясе субъектының урман планы, урманчылыкның урман хужалыгы регламенты, шулай ук урманнарны үзләштерү проекты, диләнкенен таксация тасвирламасы һәм урман декларациясе (урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсе нигезендә агач материалы эзерләү яисә Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә агач материалы эзерләү өчен урман утыртмаларын бер үк вакытта сатып, урманнарны саклау буенча эшләрне сатып алуны гамәлгә ашыру очраklarыннан тыш. Бу максатларда урманнарны саклау эшләрен башкару контрактына урман утыртмаларын сату-алу турында шартлар кертелә) нигезендә гамәлгә ашырыла. Бу максатларда урманнарны саклау

буенча эшләрне башкару контрактына урман утыртмаларын сатып алу-сату турында шартлар кертелә).

РФ Урман кодексының 23.4 статьясы һәм Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман бүлемтегенә таксация тасвирламасына кертелә торган мәгълүматлар составын, урман бүлемтегенә таксация тасвирламасын төзү тәртибен, аның электрон форматындагы форматына карата таләпләрне, урман бүлемтегенә таксация тасвирламасының урман бүлемтегенә хакыйкый торышы турындагы мәгълүматка туры килмәвен билгеләү тәртибен, урман бүлемтегенә таксация тасвирламасы формасын раслау турында» 2022 елның 14 октябрәндәге 687 номерлы боерыгы нигезендә диләнкеләрне аерып чыгару һәм таксацияләү белешмәләре нигезендә диләнкенә таксация тасвирламасы төзелә. Урман бүлемтегенә таксация тасвирламасы урман утыртмаларының сан һәм сыйфат характеристикалары һәм тиешле урман бүлемтегендә эзерләнергә тиешле агач күләме турында мәгълүматны үз эченә ала һәм РФ Урман кодексының 23.3 статьясының 11 өлешендә каралган тәртиптә аерып чыгару һәм таксацияләү нәтижәләре буенча алынган мәгълүматлар нигезендә төзелә һәм урманнардан файдаланучылар һәм диләнке эшләрне башкаручылар тарафыннан төзелә.

Урман утыртмаларын кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, эзерләнган агач материалын алып чыгу агач материалы эзерләү максатларында урман кишәрлегеннән файдаланучы зат тарафыннан урман декларациясе буенча декларацияләнгән торган чор башланган датадан 12 ай эчендә гамәлгә ашырыла. Агач материалы урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсе яисә РФ Урман кодексының 19 статьясының 5 өлешендә күрсәтелгән контракт (сату-алу) нигезендә эзерләнган очракта, агачларны кисү, тарттыру (транспорт белән күчерү), өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу эшләре шартнамәдә яисә контрактта билгеләнгән вакыт эчендә тиешенчә гамәлгә ашырыла.

Әлеге пунктта күрсәтелгән агачларны кисү, тарттыру (транспорт белән күчерү), өлешчә эшкәртү, саклау һәм алып чыгу эшләре Гидрометеорология һәм әйләнә-тирә мохитне мониторинглау буенча федераль хезмәт белешмәсе белән расланган әлеге таләпләрне вакытында үтәү мөмкинлеген юкка чыгаручы начар һава шартлары барлыкка килгән очракта рөхсәт ителә.

Урман утыртмаларын кисүнең, агач материалы саклауның һәм алып чыгуның чорлары урманнан файдаланучы затның язмача гаризасы нигезендә, вәкаләтле орган тарафыннан иң күбе 12 айга арттырылырга мөмкин.

Исемлеге Россия Табигать министрлыгының «Россия Федерациясе Кызыл китабына яисә Россия Федерациясе субъектлары кызыл китапларына кертелгән, сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны, лианаларны, бүтән урман үсемлекләрен саклау үзенчәлекләрен раслау турында» 2017 елның 29 маендагы 264 номерлы боерыгы белән расланган агачларның һәм куаклыкларның төрләренә (токымнарының) агач материалын эзерләү рөхсәт ителми. Агач материалы эзерләгәндә урманнарның биотөрлелеген арттыру максатларында теләсә кайсы ярусында һәм аларның төркемнәрендә аерым агачлар (карт агачлар, куышлы, кош оялары булган, шулай ук оя кору һәм вак жәнлекләренә качу урыны өчен яраклы агачлар) сакланырга мөмкин.

Урман агачларын кисү, тарттыру (транспорт белән күчерү), өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу вакытларын үзгәртүгә рөхсәт язмача рәвештә диләнкенен (кишәрлек урманчылыгын, урман кварталы №н, урман-таксация бүлемтеге №н, диләнке №н) урнашкан урынын, диләнкенен майданын, агач материалының күләмен һәм агачларны кисү, тарттыру (транспорт белән күчерү), өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу буенча билгеләнгән (озынайтылган) вакытны (датаны) күрсәтеп бирелә.

Агач материалы әзерләү өчен урман кишәрлегенен аренда шартнамәсе 10 елдан 49 елга кадәрге чорга төзелә.

2.2. Урманнарда чәер әзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Урман кодексының 31 статьясы һәм Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Чәер әзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрендәге 911 номерлы боерыгы белән регламентлана.

Чәер әзерләү чәер әзерләү өчен билгеләнгән урманнарда гамәлгә ашырыла.

Кирт салу өчен өлгергән һәм картайган урман утыртмалары тапшырыла:

- 1) I-IV бонитет классларына караган нарат агачлары;
- 2) I-III бонитет классларына караган чыршы агачлары;
- 3) I-III бонитет классларына караган яфраклы агачлар;
- 4) I-III бонитет классларына караган урта яшьтәге, өлгереп килә торган һәм өлгергән пихта агачлары;

Кирт салу өчен түбәндәгеләр тапшырылырга мөмкин:

1) агачлыктар составында наратның катнашы урман утыртмасының агач материалының гомуми запасында 40 проценттан кимрәк булган урман утыртмалары;

2) сазлыкланган туфракларда IV бонитет классына караган һәм V бонитет классына караган нарат агачлары;

3) тоташмаган нарат агачлары;

4) үз билгеләнешен үтәп бетергән орлык бирүче нарат агачлары, орлык бирә торган полосалар;

5) сайланма кисү өчен билгеләнгән нарат агачлары;

6) 2-3 гектарга кадәр майданны биләүче имән агачлары.

10-15 еллык кирт салу вакытын тәэмин итү өчен өлгергән һәм картайган нарат агачлары житәрлек булмаган очракта, кирт салуны тәмамлау вакытына кисү яшенә житәчәк һәм кисү өчен билгеләнәчәк өлгереп килүче агачларга кирт салу рөхсәт ителә.

Чәер әзерләү чәер әзерләү өчен билгеләнгән урманнарда гамәлгә ашырыла.

Кирт салу өчен өлгергән һәм картайган урман утыртмалары тапшырыла:

- 1) I-IV бонитет классларына караган нарат агачлары;
- 2) I-III бонитет классларына караган чыршы агачлары;
- 3) I-III бонитет классларына караган яфраклы агачлар;
- 4) I-III бонитет классларына караган урта яшьтәге, өлгереп килә торган һәм өлгергән пихта агачлары;

Урманчылыкта урманнарны тәртипкә китергәндә кирт салу фонды ачыкланмады, чөнки кирт салу эше башкарылмый һәм алдагы исәпкә алу чорына проектланмый һәм таблица тутырылмый. Шуңа бәйле рәвештә, урманчылык буенча урман хужалыгы регламентында кирт салу төрләре, агачларда каррлар күләме һәм агачларның диаметрына карап, каррлар арасындагы каешларның киңлеге, урманнардан чәер эзерләү өчен файдалану чорлары каралмый.

Агачларга кирт салу фонды

майданы, мең гектар

Т/с	Күрсәткечләр	Кирт салу		
		Урманнарның максатчан билгеләнеше		
		Саклагыч урманнар	Эксплуатация урманнары	Жәм-гысе
1	2	3	4	5
1.	Кирт салуга яраклы, өлгергән һәм картайган утыртмалар, барлығы:	-	-	-
	алардан:	-	-	-
1.1.	кирт салуга жәлеп ителмәгән	-	-	-
1.2.	кирт салу буенча табышлы түгел	-	-	-
2.	Ел саен кирт салу күләме	-	-	-

2.3. Урманнарда агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнарда агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану РФ Урман кодексының 32 статьясы, Россия Табигать министрлыгының «Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 496 номерлы боерыгы, «Татарстан Республикасында урманнарда файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы белән регламентлана.

Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыю өчен урманнарда файдалану рөхсәт ителгән урман кварталларының һәм аларның өлешләренә исемлекләре 5 нче таблицада күрсәтелде.

Агач булмаган урман ресурсларын шәхси ихтыяжлар өчен гражданнар тарафыннан эзерләү һәм жыеп алу, чыршылардан һәм яңа ел бәйрәмнәре өчен башка бәйлесле токымнардан кала, РФ Урман кодексының 11 статьясы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Агач булмаган урман ресурсларын шәхси ихтыяжлар өчен гражданнар тарафыннан эзерләүгә һәм жыеп алуга карата РФ Урман кодексының 32 статьясының 1, 3 һәм 4 өлешләре кулланылмый.

Агачларны эзерләү ел дәвамында жир өстендә яткан агач ботакларын яки аларның урман кисү эшләре үткәрелгән урыннарда кисү калдыклары булмаган һәм агачларның табигый һәлак булуы нәтижәсендә, зарарлы организмнар зарарланганда, буран, кар өеме сындыру нәтижәсендә барлыкка килгән өлешләрен жыю юлы белән башкарыла. Кору-сарыны эзерләү урман утыртмаларын кисмичә, фәкать кул белән генә, кул көче кулланылган эшләрдә файдаланыла торган кораллар, жайланмалар һәм механизмнар ярдәмендә генә, агачларны кисмичә гамәлгә ашырыла.

2.3.1. Урманнардаг агач булмаган урман ресурсларын тэрлэре буенча эзерлэү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсэт ителгән күлэмнэре) һәм параметрлары

Агач булмаган урман ресурслары эзерлэү һәм жыеп алу өчен урманнардаг рөхсэтле файдалануның ел саен рөхсэт ителгән күлэмнэре 12 нче таблицада китерелде.

12 нче таблица

Агач булмаган урман ресурслары эзерлэү өчен урманнардаг рөхсэтле файдалану параметрлары

Т/с	Агач булмаган урман ресурсы төре	Үлчәү берәмлеге	Эзерлэүгә ел саен рөхсэт ителә торган күлэме
1	2	3	4
1.	Туз	тонна	5,0
2.	Агачларның, куакларның кайрысы	тонна	2,0
3.	Озын корыган ботак	куб.метр	50,0
4.	Ботаказык	тонна	50,0
5.	Чыршы һәм нарат ботаклары	тонна	10,0
6.	Чыршылар һәм (яки) яна ел бэйрэмнэре өчен башка ылыслы токым агачлары	мең данә	0,5
7.	Мунчала	тонна	2,0

Агач булмаган урман ресурсларының классификациясе бар, аның нигезендә ресурсларны, барлыкка килү (эзерлек) урынына, ресурсны исәпкә алу (бөялэү) ысулына, файдалану холкына карап, 3 төркемгә бүлү каралган.

2.3.2. Урманнардаг агач булмаган урман ресурслары эзерлэү һәм жыю өчен файдалану чорлары

Агач булмаган урман ресурсларын эзерлэү һәм жыю өчен дәүлэт яки муниципаль милектәге урман кишәрлеген арендау шартнамәсе ун елдан кырык тугыз елга кадәр төзелә.

2.4. Урманнардаг азык-төлек урман ресурслары эзерлэү һәм дару үләннэре жыю өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Азык-төлек урман ресурслары эзерлэү һәм дару үләннэре жыеп алу өчен урманнардаг файдалану РФ Урман кодексының 34, 35 статьялары, Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Азык-төлек урман ресурсларын эзерлэү һәм дару үләннэрен жыю кагыйдэлэрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 494 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Азык-төлек урман ресурслары эзерлэү һәм дару үләннэре жыеп алу кагыйдэлэре, «Татарстан Республикасында

урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ Татарстан Республикасы законы белән регламентлана.

Азык-төлек урман ресурсларына кыргый жимешләр, жиләкләр, чикләвекләр, гөмбәләр, орлыктар, каен суы һәм башка урман ресурслары керә.

Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу гражданнар, юридик затлар тарафыннан эшкуарлык максатларында, шулай ук гражданнар тарафыннан – шәхси ихтыяжлар өчен гамәлгә ашырылырга мөмкин.

Гражданнар, юридик затлар урман кишәрлекләрен арендага шартнамәләре нигезендә азык-төлек урман ресурсларын эзерлиләр һәм дару үләннәрен жыялар.

Урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе 10 елдан 49 елга кадәр чорга төзелә.

Шәхси ихтыяжлар өчен азык-төлек урман ресурсларын эзерләү һәм дару үләннәрен жыю РФ Урман кодексының 11 статьясының 1 өлеше, «Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә башкарыла.

Чикләрендә азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу өчен урманнардан файдалану рөхсәт ителгән урман кварталлары һәм аларның өлешләре исемлегә 5 нче таблицада күрсәтелде.

2.4.1. Урманнардан азык-төлек урман ресурсларын һәм дару үләннәрен төрләре буенча эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары

Азык-төлек урман ресурслары эзерләгәндә һәм дару үсемлекләрен жыйганда ел саен урманнардан рөхсәтле файдалануның рөхсәт ителгән күләмнәре 13 нче таблицада китерелде.

13 нче таблица

Азык-төлек урман ресурсларын эзерләгәндә һәм дару үләннәрен жыеп алганда урманнардан файдалану параметрлары

Т/с	Азык-төлек урман ресурсларының, дару үләннәренә төре	Үлчәү берәмлеге	Эзерләүгә ел саен рөхсәт ителә торган күләме
1	2	3	4
Азык-төлек ресурслары			
1.	Жиләкләр: жир жиләге	тонна	0,4
	клубника	тонна	0,4
	кызыл бөрлегән	тонна	0,2
	кура жиләге	тонна	2,0
	миләш	тонна	3,0
	шомырт	тонна	3,0
	Жәмгысе	тонна	9,0
2.	Гөмбә: ак	тонна	1,0
	майлы	тонна	5,0
	ал гөмбә	тонна	10,0

Т/с	Азык-төлек урман ресурсларының, дару үләннәренәң төре	Үлчәү берәмлеге	Әзерләүгә ел саен рөхсәт ителә торган күләме
1	2	3	4
	кызыл гөмбә	тонна	15,0
	каен гөмбәсе	тонна	10,0
	гөреждәләр	тонна	5,0
	сары гөмбә	тонна	1,0
	этәч гөмбәсе	тонна	1,0
	баллы гөмбә	тонна	15,0
	Жәмгысе	тонна	63,0
3.	Чикләвек: урман чикләвеге	тонна	20,0
4.	Агач соклары: каен	тонна	30,0
Дару чималы			
5.	Сары мәтрүшкә, икеөйле кычыткан, ландыш, аю табаны, дару ромашкасы, акбаш, эт тигәнәге, канлы үлән, пәси үләнә, сәдәп гөлә, лапчатка, үги ана яфрагы, кыр наратбашы һ.б.	тонна	0,3 (коры килеш)
5.	Чага гөмбәсе	тонна	0,1

Жиләк, гөмбә һәм дару чималлары уңышының 60 процентына кадәр өлешә жирлә халык тарафыннан үзләштерелә.

2.4.2. Әзерләү һәм жыеп алу вакытлары

Азык-төлек урман ресурсларын әзерләү һәм дару үсемлекләрен жыю өчен урманнардан рөхсәтлә файдалану сроклары урман кишәрлегенәң аренда шартнамәсендә билгеләнә.

2.4.3. Агач сутлары әзерләгәндә нормативлар һәм параметрлар

Каен суты әзерләү өлгергән урман кишәрлекләрендә кисәренә 5 елдан да ким булмаган вакыт кала рөхсәт ителә.

Каен суты әзерләү сайланма кисүләр башкарыла торган утыртмаларда кирт салу ысулы белән гамәлгә ашырыла, кисүгә билгеләнгән агачлардан алу рөхсәт ителә.

Кисеп жибәрү өчен тулылыгы кимендә 0,4 һәм бер гектарга кимендә 200 данә агачлы, бонитетның I-III классларына караган урманның сәләмәт өлешә сайлап алына. Кисеп жибәргәндә күкрәк биеклегендәге диаметры 20 см һәм аннан да юанрак булган агачларны билгелиләр.

Агач тамыры башланган жирдән 20-35 см биеклектә канал бораулау эшләрен башкаралар. Агачта бер һәм аннан да күбрәк кирт салу тишекләре ясалган очракта, алар кәүсәнәң бер ягында бер-берсенән, сут бер савытка агып төшәрлек итеп, 8-15 см ераклыкта урнаштырыла.

Агач диаметрына карап, бораулана торган каналлар саны нормативлары киләсе таблицада китерелдә.

Агачның күкрәк биеклегендәге диаметры, см	Кирт салганда каналлар саны	Искәрмә
20-22	1	Диаметры 16 см булган агачларга кисәргә бер ел калгач кирт салу рөхсәт ителә, түбәндәгечә басым нормалары булганда: 16-20 см – 1 канал 21-24 см – 2 канал 25 см һәм күбрәк – 3 канал
23-27	2	
28-32	3	
33 һәм аннан күбрәк	3	

Кирт салу чоры тәмамланганнан соң, агачларның чирләп китүен кисәтү максатларында, тишекләр сагыз пастасы белән сылап куелырга яисә агач бөке белән ябылырга һәм вар, бакча замазкасы яисә известьлы балчык белән сылап куелырга тиеш.

Калган елларда каналлар беренче елгы кисеп жибәрү каналлары дәрәжәсендә 10 см интервал белән агач кәүсәсе әйләнәсенә теге яисә бу ягына таба бораулана.

Әзерләү агачның техник сыйфатларын саклап калырылык итеп гамәлгә ашырылырга тиеш.

2.4.4. Абага-кара абага әзерләү

Азык-төлек урман ресурсларын әзерләү аларның үсентеләренә зыян китермәслек алымнар белән гамәлгә ашырылырга тиеш. Үсемлекләренә тамыры белән йолкып алу, яфракларына һәм тамыр үзәгенә зыян китерү тыела.

Кара абага чималын әзерләү бер кишәрлектә 3-4 ел дәвамында алып барыла. Аннары үсемлекләренә торгызу өчен тәнәфес кирәк: чималны бер тапкыр жыйган вакытта (бер сезонда) – 2-3 ел, ике тапкыр жыйган очракта – 3-4 ел.

2.4.5. Урманнарда азык-төлек урман ресурслары әзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу өчен файдалану чорлары

Дәүләти яисә муниципаль милектәге урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе, азык-төлек урман ресурсларын әзерләү һәм дару үләннәрен жыю өчен урманнарда файдалану максатларында, РФ Урман кодексының 72 статьясындагы 3 өлеше нигезендә ун елдан алып кырык тугыз елга кадәр төзелә.

Урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе срогы урман хужалыгы регламентында урманнарда файдалану буенча каралган срокка туры китереп билгеләнә.

2.5. Урманнарда аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм сроклары

Аучылык хужалыгы кыргый хайваннарның популяцияләре белән рациональ идарә итү һәм ел саен продукция алу рәвешендә урманнарда комплекслы файдалануга үз өлешен кертә.

Ау 209-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны аучылык хужалыгы өлкәсендәге эшчәнлек төрләрэн гамәлгә ашыру өчен файдалану РФ Урман кодексының 25, 36 статьялары белән регламентлана.

Урманнардан ау хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрэн гамәлгә ашыру өчен аучылык хужалыгын алып бару өчен файдалануны хокукый жайга салу Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрэн гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану кагыйдәләрен һәм Урман кишәрлекләрен бирмичә аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрэн гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2017 елның 12 декабрәндәге 661 номерлы боерыгы, Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Аучылык инфраструктурасына карый торган объектлар исемлеге турында» 2017 елның 11 июлендәге 1469-р номерлы боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Аучылык биләмәләре чикләренә хокукый режимында аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрэн башкару рөхсәт ителә торган жирләр кертелә.

Аучылык биләмәләре түбәндәгеләргә бүленә:

1) 209-ФЗ номерлы федераль законда каралган нигезләрдә юридик затлар, шәхси эшқуарлар тарафыннан файдаланыла торган аучылык биләмәләре (алга таба – беркетелгән аучылык биләмәләре);

2) ау максатларында физик затлар ирекле йөри алу хокукына ия булган аучылык биләмәләре (алга таба – гомуми файдаланудагы аучылык биләмәләре).

Гомуми файдаланудагы аучылык биләмәләре Россия Федерациясе субъектындагы аучылык биләмәләренен гомуми мәйданында кимендә егерме процентын тәшкит итәргә тиеш.

Аучылык биләмәләре ауның бер яки берничә төрен гамәлгә ашыру өчен кулланылырга мөмкин.

Аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрэн гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлеге әлегә регламентның 5 нче таблицасында китерелгән.

2.5.1. Аучылык инфраструктурасы объектларын урнаштыру өчен рөхсәт ителгән биотехник чаралар уздыру исемлеге һәм нормалары

Ел саен уздырыла торган биотехник чаралар күләме түбәндәге таблицада чагылдырылган.

Ел саен уздырыла торган биотехник чаралар күләме

Т/с	Чараларның төрләре	Үлчәү берәмлеге	Ел саен рөхсәт ителә торган
1	2	3	4
1.	Куяннар өчен ашату мәйданнары ясау	данә	80
2.	Пошилар, кыр кәжәләре өчен жимлекләр урнаштыру	данә	40
3.	Пошилар, кабан дунгызлары, куяннар өчен тоз салынган катырлар урнаштыру	данә/кг	100/2000
4.	Пошины, кыр кәжәсен, куяннарны ашату өчен	куб.метр	100

	усак, тал кисү		
5.	Аучы манаралары урнаштыру	данә	3
6.	Ашату өчен печән эзерләү	т	4,0
7.	Суерлар һәм божырлар өчен чуер ташлыклар кору	данә	50
8.	Гөрелдәвекләр кору	данә	50
9.	Кабан өчен ашату кырлары ясау	гектар	3
10.	Бөртек калдыклары һәм яшелчә калдыклары эзерләү	т	5,0
11.	Ауны чикли һәм тыя торган аншлаглап, күрсәткечләр урнаштыру	данә	30

2.6. Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдәләрен һәм Урман кишәрлеген бирмичә, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә генә урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 2 июлендәге 408 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдәләрен һәм Урман кишәрлеген бирмичә, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә генә урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдәләре белән регламентлана.

Урманнар авыл хужалыгы алып бару (печән чабу, авыл хужалыгы терлекләрен көтү, умартачылык, төньяк боланчылыгы, товарлы аквакультура (товарлы балыкчылык), авыл хужалыгы культураларын үстерү һәм башка авыл хужалыгы эшчәнлеген) өчен кулланылырга мөмкин, урман кишәрлеген биреп яки бирмичә, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә гамәлгә ашырыла.

Авил хужалыгын алып бару өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлегенә элекке регламентның 5 нче таблицасында китерелгән.

2.6.1. Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары

14 нче таблица

Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары

Т/с	Файдалану төрләре	Үлчәү берәмлеге	Ел саен рөхсәт ителә торган күләме
1	2	3	4
1.	Сөрүлектән файдалану	гектар	52
2.	Печән чабу	га/тонна	103/72
3.	Авил хужалыгы терлекләре көтү		

	а) урманда	га/баш	10000/4000
	б) утлавыкларда, жэйлүүлөрдө	га/баш	22/15
4.	Умартачылык		
	а) бал бирүчөлөр:		
	– юкэ (урманнарның бал бирэ торган урыннары)	гектар	2050
	- печәнлеклөрдө, аланлыкларда, агач киселгән урыннарда үләннәр	гектар	266
	б) бал продуктлылыгы:		
	– юкэ	кг/гектар	50
	– үләннәр	кг/гектар	50
	в) умарта оялары күләмен тээмин итү мөмкинлеге	Саны	900
5.	Авыл хужалыгы культуралары үстөрү	гектар	-

2.7. Балыкчылыкны гамэлгә ашыру, һәвәскәрләрчә балык тотудан тыш

Балыкчылыкны гамэлгә ашыру өчен урманнардан файдалану РФ Урман кодексының 38.1 статьясы һәм Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнардан балыкчылыкны гамэлгә ашыру өчен файдалану кагыйдэләрен раслау турында» 2021 елның 13 октябрэндәге 742 номерлы боерыгы белән регламентлана.

Урманнардан файдалануның бу төре алар урнашкан жирләрнең максатчан билгеләнеше белән бәйле һәм аны алып бару урман хужалыгы мәнфәгатләре белән туры килсә генә рөхсәт ителә.

Балык тоту өчен кишәрлек урманчылыклары буенча урман кварталлары яки аларның өлешләре исемлеге, һәвәскәрләрчә балык тотудан тыш, әлеге Регламентның 5 нче таблицасында китерелгән.

2.8. Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген һәм мәгариф эшчәнлеген гамэлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Урман кодексының 40 статьясына ярашлы рәвештә урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамэлгә ашыру өчен файдалану урманчылыкның барча территориясендә гамэлгә ашырылырга мөмкин. Урманнардан файдалану Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамэлгә ашыру өчен файдалану кагыйдэләрен раслау турында» 2020 елның 27 июлендәге 487 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамэлгә ашыру өчен файдалану кагыйдэләре белән регламентлана.

Фәнни-тикшеренү, мәгариф эшчәнлеген гамэлгә ашыру өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелгән.

2.9. Урманнардан рекреация эшчэнлеген гамэлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

2.9.1. Урманнардан рекреация эшчэнлеген гамэлгә ашыру өчен файдалану нормативлары

Рекреация эшчэнлеге РФ Урман кодексында туризм, физик культура һәм спорт, ял оештыру һәм гражданнарның сәламәтлеген ныгыту өлкәсендә хезмәтләр күрсәтү белән бәйлә эшчәнлек буларак карала.

Урманнардан шушы рәвешле файдалану (РФ Урман кодексының 41 статьясында) урман кишәрлекләре бирүне таләп итә торган төрлөргә карый, әмма урман ресурсларынан башка гына гамэлгә ашырыла, бирелгән урман кишәрлекләрендә кирәкле урман инфраструктурасы, шул исәптән капитал һәм капитал булмаган төзелмәләр һәм корылмалар булдырыла, территория төзекләндерелә (РФ Урман кодексының 13, 41 статьялары).

Рекреация эшчэнлеген оештыру үзенчәлекләре Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Урманнардан рекреация эшчэнлеген гамэлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 908 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан рекреация эшчэнлеген гамэлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрендә бәян ителгән.

2.9.2. Рекреация эшчэнлеге зонасына караган, шул исәптән физик-культура, спорт һәм спорт-техник корылмалар торгызу рөхсәт ителә торган, кварталларның һәм (яисә) аларның өлешләренең исемлеге.

Кишәрлек урманчылыклары буенча рекреация эшчэнлеген гамэлгә ашыру өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлеге элге регламентның 8 нче таблицасында китерелде.

Чикләрендә рекреация эшчэнлеген гамэлгә ашыру объектларын төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү күздә тотылган урманнарны үзләштерүнең планлаштырыла торган зоналары түбәндәге таблицада китерелә.

Урманчылык	Кишәрлек урманчылыгы	Кв. №	Файдаланучының, объектның исеме	Планлаштырыла торган чаралар
1	2	3	4	5
Әлки	Базарлы Матак	17	«Дубки» БСЛ муниципаль учреждениесе	Реконструкция максатларында спорт-техник корылмалар төзү планлаштырыла

2.9.3. Рекреация эшчэнлегенә караган зона территориясен функциональ зоналарга бүлү

Рекреацияләү зоналары вазифаи зоналарга түбәндәгечә бүлгәләнә:

1. Интенсив файдаланулы.

2. Уртача файдаланулы.
3. Оешкан рәвештә ял итүле.
4. Резерватлы.
5. Заказник.
6. Катгый режимлы.
7. Хужалыкка бәйле.

2.9.4. Урман кишәрлекләрендә вакытлыча төзелгән корылмалар исемлеге һәм аларны төзекләндерү нормативлары

Рекреация билгеләнешендәге урманнарда территорияне төзекләндерү нормалары (гомуми мәйданның 100 гектары буенча)

№	Төзекләндерү элементларының аталышы	Яшел зона		Чикләрендәге (1 км маршрутка) актив ял итүгә бәйле
		Актив ял	Һава сулап йөрү	
1	2	3	4	5
1.	Гравийлы, йөри торган өлеше 4,5 м (чм) киңлегендә булган машина белән килү юллары	0,15	0,02	–
2.	Биләмәләр эчендәге гравийлы, өслеге 3 м (чм) киңлегендә булган юллар	1,8	0,5	–
3.	15 машинага исәпләнгән, грунтлы, гравий белән вак таш кушылган автотукталышлар (данә)	0,25	0,03	–
4.	Жәяүләп йөри торган сукмаклар (чм)	–	0,04	–

2.9.5. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану параметрлары һәм чорлары

Рекреация эшчәнлеген урманнарында хужалык эшчәнлегенә халыкны ял иттерү өчен иң яхшы шартларны оештыруга, эстетик һәм санитар-гигиеник таләпләргә җавап бирә торган урман ландшафтларын саклауга һәм яхшыртуга, ландшафтларның типларын рациональ (оптималь) ярашлылыгын билгеләүгә юнәлдерелгән булырга тиеш.

Рекреация билгеләнешендәге урманнар өчен эшләрнең аһәмиятле элементы булып аларның территорияләрен төзекләндерү тора, ул юллар төзү һәм ремонтлаудан, ял итү өчен урыннар һәм мәйданчыклар корудан, кече архитектура формаларын, урман скульптурасын урнаштырудан, төрле урман янгыннары корылмаларын төзүдән һәм башка төрле чараларны гамәлгә ашырудан гыйбарәт. Юл-сукмак челтәре барча территорияне бердәм композиция бөтенлегенә берләштерергә тиеш.

Рекреация басымы йогынтысында урман тирәлегенә үзгәрү дәрәжәсен ял итү режимы билгели, ә ял режимы - урманнарның территориясен оештыруны.

Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдаланганда урман кишәрлекләрендә капитал һәм капитал булмаган төзелмә объектлары,

корылмалар исемлеге һәм аларны төзекләндерү нормативлары өстәмә тикшерүләр уздырганнан соң урманнарны үзләштерү проектларында аталган максатларда (ял, туризм оештыру, физик культура-савыктыру, спорт эшчәнлеге һ.б.) файдалану өчен тапшырылган конкрет урман кишәрлеге өчен бирелә.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле срококка төзелә.

2.10. Урманнардан урман плантацияләре ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман плантацияләрен оештыру һәм аларны эксплуатацияләү билгеле бер токым (максатчан токым) урман үсемлекләрен үстерүгә бәйле эшкуарлык эшчәнлегеннән гыйбарәт.

Билегеле бер токым урман утыртмаларына алар хисабыннан алдан билгеле сыйфатламалары булган агач материалын алу тәмин ителә торган ясалма утыртылган урман утыртмалары карый.

Урман плантацияләре урман фонды жирләрендә дә, башка категориядәге жирләрдә дә оештырыла ала.

Гражданнарга, юридик затларга урман плантацияләрен ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен урман кишәрлекләре – РФ Урман кодексы нигезендә, жир кишәрлекләре – жир законнары нигезендә арендага тапшырыла.

Урман плантацияләрендә урман утыртмаларын кисү һәм урман утыртмаларына кирт салу эшләрен башкару чикләмәләрсез рөхсәт ителә.

Урманчылыкта урман плантацияләре, урман плантацияләрен техник проектлау материаллары юк, урманчылыкта урман плантацияләренә нигез салу өчен махсус тикшерүләр уздырылмады.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә урман плантацияләрен оештыру һәм аларны эксплуатацияләү максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле срокка төзелә.

2.11. Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен һәм дару үләннәрен үстерү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман жимешләрен, жиләкләрне, декоратив үсемлекләрне һәм дару үләннәрен үстерү жимешләр, декоратив үсемлекләр, дару үләннәре, жиләкләр һәм башка шуңа охшаш урман ресурсларын алуга бәйле эшмәкәрлек эшчәнлегеннән гыйбарәт. Урманнардан файдалануның әлегә төре Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 497 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләрендә регламентлана һәм урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе нигезендә урманнарны үзләштерү проекты нигезендә гамәлгә ашырыла.

Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен, беренче чиратта, урман фонды жирләре составындагы урмансыз жирләр, шулай ук урман булып житешмәгән, агачлар киселгән урыннар, аланнар һәм урман культураларын утыртканчыга кадәр урманның табигый торгызылуы мөмкин булмаган башка урман утыртмалары белән капланмаган жирләр; рекультивацияләнәргә тиешле (эшкә яраклы үзлеге беткән торфлыклар һ.б.) жирләр файдаланыла.

Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен үзгәртеп коруга билгеләнмәгән, азкыйммәтле утыртма кишәрлекләре файдаланылырга мөмкин.

Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану РФ Урман кодексының 27 статьясы нигезендә чикләнергә яки тыелырга мөмкин.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү максатында урман кишәрлегенен аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле сөрөккә төзелә.

Кишәрлек урманчылыктары буенча жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренен исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

2.12. Урманнардан урман питомниклары ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман питомникларын (даими, вакытлыча) булдыру һәм аларны эксплуатацияләү төп урман ағач токымнары үсентеләрен үстерү белән бәйлә эшчәнлек булып тора.

Урман питомникларын төзү һәм аларны эксплуатацияләү кагыйдәләре Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлығының «Урман питомникларын төзү һәм аларны эксплуатацияләү кагыйдәләрен раслау турында» 2021 елның 12 октябрендәге 737 номерлы бөерыгы белән расланган.

Урман питомниклары булдыру һәм алардан файдалану өчен урманнардан файдалану РФ Урман кодексының 27 статьясы нигезендә чикләнергә мөмкин.

Урман питомниклары төзү һәм аларны файдалану, әгәр мондый эшчәнлек аларның хокукый режимына каршы килмәсә, урман фонды жирләрендә һәм башка категория жирләрдә рөхсәт ителә (РФ Урман кодексының 39.1 статьясы).

Урман питомникларында кәлшәләр, үсентеләр үстерү өчен яхшыртылган һәм сортлы урман үсемлекләре кулланыла, әгәр мондый орлыклар юк икән, урман үсемлекләренен нормаль орлыклары кулланыла.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә урман питомниклары оештыру һәм аларны эксплуатацияләү максатында урман кишәрлегенен аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле чорга төзелә.

Урман питомниклары булдыру һәм аларны кишәрлек урманчылыктары буенча эксплуатацияләү өчен урман кварталлары яисә аларның өлешләре исемлеге әлеге Регламентның 5 нче таблицасында китерелә.

Хәзерге вакытта Әлки урманчылыгы чикләрендә бер даими урман питомнигы бар, аларда төп урман хасил итүче токымнар үстерелә.

2.13. Жир асты байлыктарын геологик өйрөнүө, файдалы казылмаларны эзлөү һәм чыгаруны гамөлгө ашыру өчен урманнардан файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан жир асты байлыктарын геологик өйрөнү, эзлөү һәм файдалы казылмалар чыгаруны гамөлгө ашыру өчен файдалану РФ Урман кодексының 43 статьясы, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Жир асты байлыктарын геологик өйрөнү, эзлөү һәм файдалы казылмалар чыгаруны гамөлгө ашыру өчен урманнардан файдалану тәртибен һәм, жир асты байлыктарын геологик өйрөнүө гамөлгө ашыру максатларында, урман кишәрлеге бирелмичө, сервитут билгеләп яки билгеләмичө урманнардан файдалану очрактары исемлеген раслау турында» 2020 елның 7 июлендөгө 417 номерлы боерыгы нигезендө гамөлгө ашырыла.

Жир асты байлыктарын геологик өйрөнү, файдалы казылмаларны эзлөү һәм чыгаруны гамөлгө ашыру өчен урманнардан файдалануның рөхсәт ителгән күләмнәре һәм урманчылыктарның кишәрлек урманчылыктары кисемендө урман кишәрлекләренен урнашкан урыны 5 нче таблицада чагылдырылган.

Урманнарны жир асты байлыктарын геологик өйрөнү, файдалы казылмаларны эзлөү һәм чыгару максатларында файдалану өчен дөлөт яки муниципаль милектөгө урман кишәрлеге арендага бирелә яки бу урман кишәрлегенә карата РФ Урман кодексының 9 статьясына ярашлы рәвештә сервитут билгеләнергө мөмкин. Урманнарны урман кишәрлеген бирмичө, сервитут билгеләмичө генә жир астын геологик өйрөнү максатларында файдалану рөхсәт ителә, әгәр күрсәтелгән максатларда эш башкару урман утыртмаларын кисүгө яки капитал төзелеш объектларын төзүгө китермәсә.

Жир асты байлыктарын геологик өйрөнү, файдалы казылмаларны эзлөү һәм чыгару максатында урманнардан файдалана торган затлар түбәндөгеләрне тәэмин итә:

- кулланыла торган урманнарны һәм урманга тоташкан урман аланлыктарын, ясалма һәм табигый су агымнарын житештерү һәм куллану калдыктары белән пычранудан даими чистарту;

- житештерү эшчәнлегө барышында жимерелгән юлларны, киптерү канауларын, дренаж системаларын, күперләрне, башка гидротехник корылмаларны, квартал баганаларын, квартал юлларын, аншлактарны, урманнар территориясен төзекләндерү элементларын торгызуны;

- Россия Федерациясө законнарына ярашлы рәвештә урман инфраструктурасы булдыруга бәйлө булмаган, жир асты байлыктарын геологик өйрөнүгө, файдалы казылмаларны эзлөү һәм чыгаруны гамөлгө ашыруга бәйлө объектларны тиешлө эшләрне үтөү чорлары тәмамлану белән консервациялөүнө яисә юк итүнө һәм күрсәтелгән объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм (яки) эксплуатациялөү өчен файдаланылган жирләрне рекультивациялөүнө;

- әлегө затлар гаебө белән барлыкка килгән һөләкәт очрактарын, шулай ук аларның нәтижәләрен бетерү буюнча кирәклө чараларны күрү;

- сейсмик разведка эшләрән планлаштыру һәм үткәрү, шулай ук хәрәкәт составын һәм йөкләрне яңа урынга күчерү максатларында квартал ызаннары, урман юллары биләгән һәм урман утыртмалары белән капланмаган башка жирләрден актив файдалану.

РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенә була.

Аталган агач материалы Россия Федерациясә Хөкүмәтенә «Россия Федерациясә Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәгә 604 номерлы карары нигезендә сатыла.

РФ Урман кодексының 73.1 статьясының 3 өлешендә РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдалану өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә агач материалы эзерләү өчен аукцион уздырмыйча урман кишәрлекләренә аренда шартнамәләрен төзү каралган.

РФ Урман кодексының 73.1 статьясының 3 өлешендәгә 3 пункттың 43, 45 статьяларда каралган очрақларда, дәүләт мөлкәтендәгә яки муниципаль мөлкәттәгә урман кишәрлегенә аренда шартнамәсә жир асты байлыктарыннан файдалануга лицензия гамәлдә булган срокка төзелә.

Жир асты байлыктарын геологик өйрәнүне, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру максатлары өчен урман кварталлары яисә аларның өлешләре исемлеге әлегә Регламентның 5 нче таблицасында китерелә.

«Россия Федерациясә Урман кодексына һәм урманнарны яңадан үрчетүне һәм урман үстерүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәгә 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясә Урман кодексына һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәгә 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә әлегә максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясә Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны яңадан үрчетү проектына яки урман үстерү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән майданга тигез майданга Татарстан Республикасы территориясә чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданның иминлеген тәмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырган очрақта да.

2.14. Урманнардан сусаклагычлар һәм башка ясалма су объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, дингез һәм елга портлары булдыру һәм аларны киңәйтү, гидротехник корылмалар төзү, реконструкцияләү һәм эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Урман кодексының 44 статьясына ярашлы рәвештә, урман кишәрлекләре сусаклагычлар һәм башка ясалма су объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, дингез

һәм елга портларын булдыру һәм аларны киңәйтү, су законнарына ярашлы рәвештә гидротехник корылмалар төзү, реконструкцияләү һәм эксплуатацияләү өчен файдаланыла.

Урман законнары нормаларында билгеләнгәнчә, РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенекә була.

Аталган агач материалы Россия Федерациясә Хөкүмәтенәң «Россия Федерациясә Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды жириләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәгә 604 номерлы карары нигезендә сатыла.

РФ Урман кодексының 72 статьясының 3 өлеше һәм 74 статьясының 3 өлеше нигезендә урман кишәрлекләре атап үтелгән максатларда дәүләт органнары карарлары нигезендә, аукционнар уздырмыйча гына, бер елдан алып кырык тугыз елга кадәрге чорга арендага тапшырыла.

Дәүләт яки муниципаль милектәгә урман кишәрлекләре гражданның, юридик затларга РФ Урман кодексының 9 статьясына ярашлы рәвештә сусаклагычлар һәм башка ясалма су объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, диңгез һәм елга портларын булдыру һәм аларны киңәйтү, гидротехник корылмалар төзү, реконструкцияләү һәм эксплуатацияләү өчен бирелә.

Сусаклагычлар һәм башка ясалма су объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, диңгез һәм елга портларын булдыру һәм аларны киңәйтү, гидротехник корылмалар төзү, реконструкцияләү һәм эксплуатацияләү өчен кишәрлек урманчылыклары буенча урман кварталлары яки аларның өлешләре исемлегә әлегә регламентның 5 нче таблицасында китерелгән.

«Россия Федерациясә Урман кодексына һәм урманнарны яңадан үрчетүне һәм урман үстерүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенәң аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәгә 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясә Урман кодексына һәм Россия Федерациясенәң аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәгә 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә әлегә максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясә Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны яңадан үрчетү проектына яки урман үстерү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән майданга тигез майданда Татарстан Республикасы территориясә чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданның иминлеген тәэмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.15. Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Шәһәр төзелеше кодексының 1 статьясының 10.1 пунктына ярашлы рәвештә, линияле объектларга электр тапшыру линияләре, элемент линияләре (шул

исәптән линия-кабель корылмалары), торбаүткәргечләр, автомобиль юллары, тимер юл линияләре һәм башка шундый корылмалар керә.

Урманнардан файдалануның әлеге төре РФ Урман кодексының 45 статьясы һәм Россия Табигать министрлыгының «Урманнардан линияле объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану кагыйдәләрен һәм, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә, урман кишәрлеген бирмичә урманнардан линияле объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану очрактары исемлеген раслау турында» 2020 елның 10 июлендәге 434 номерлы боерыгы нигезендә регламентлана.

Сусакалагычлар, бүтән ясалма су объектлары, шулай ук гидротехник корылмалар, елга портлары, причаллар төзү өчен гражданнарга һәм юридик затларга урманчылыкның барча территориясә буйлап урман кишәрлекләрен даими (вакыты чикләнмичә) файдалануга тапшыру аренда хокукында гамәлгә ашырылырга мөмкин, ә махсус сакланучы урман кишәрлекләрендә фәкәт күрсәтелгән эшләрне урнаштыру ихтималының башка вариантлары булмаган очракта гына рөхсәт ителә.

Дәүләт мөлкәтендә яки муниципаль мөлкәттә торучы урман кишәрлекләре гражданнарга һәм юридик затларга РФ Урман кодексының 9 статьясы һәм 73.1 статьясының 3 өлешендә аукцион уздырмыйча кырык тугыз елга кадәр бирелә.

Урман фонды жирләрендә урнашкан урманнарны төзелеш, реконструкция, линияле объектларны эксплуатацияләү белән бәйле объектларны урнаштыру өчен кулланганда урман булмаган жирләр, ә андый жирләр булмаганда – урманны торгызу өчен билгеләнгән жирләр (киселгән, янган, сирәкләнгән, чүлгә әверелгән урыннар, аланлыктар һәм башка урыннар), шулай ук түбән тулылыклы һәм аз дәрәжәдә кыйммәтле урман агачлары үскән майданнар кулланылырга тиеш.–

Линияле объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү максатларында арендага, даими (вакыты чикләнмичә) файдалануга тапшырылган урман кишәрлекләрендә урман утыртмаларын кисү урманнарны үзләштерү проекты нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш. Урманнардан файдалануның әлеге төрендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан шушы рәвешле файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенә була (РФ Урман кодексының 20 статьясының 2 өлешендә). Әлеге агач материалын сату РФ Хөкүмәтенә «Россия Федерациясә Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәге 604 номерлы карары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Гражданнарның иминлеген тәэмин итү һәм линияле объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны тудыру өчен билгеләнгән сак һәм санитар-саклау зоналарында урман утыртмаларын кисү күрсәтелгән зоналарда билгеләнгән режимга туры китереп гамәлгә ашырыла.

Россия Федерациясә Хөкүмәтенә «Электр челтәрләре хужалыгы объектларының саклык зоналарын һәм мондый зоналарның чикләрендә урнашкан жир кишәрлекләреннән файдалануда махсус шартлар билгеләү тәртибе турында» 2009 елның 24 февралендәге 160 номерлы карары нигезендә көчәнешә 1000 вольтка

кадәр булган электр челтәрләре өчен түбәндәгечә саклык зонасы билгеләнә:

- электр тапшыру буенча һава чыбыклары буйлап (биналарга кертү өлөшөндөгә тармакларыннан тыш) жир өслөгөндә кырый үткәргечләр проекцияләрәннән һәр ягыннан 2 метр ераклыкта торучы, параллель турылар белән чикләнгән жир кишәрлеге рәвешендә (алар үз торышыннан читкә чыгып тормаганда);

- жир астынан электр тапшыручы кабель линияләре буйлап кырый кабельләрдән һәр ягыннан 1 метр ераклыкта торучы, параллель турылар белән чикләнгән жир кишәрлеге рәвешендә.

1000 В югары булган электр челтәрләренең саклык зонасы киләсе таблицага туры китереп билгеләнә.

Көчәнеше 1000 В югары булган электр челтәрләренең саклык зонасы

Т/с	Көчәнешнең проектта каралган номинал классы, кВт	Саклык зонасы, м
1	2	3
1.	1 кадәр	2 (биналарның стеналары, конструкцияләр һ.б. буйлап үзтотышлы яки изоляцияләнгән үткәргечле линияләр өчен саклык зонасы мондый линияләрдән норматив хокукий актларда билгеләнгән минималь мөмкин аралык белән билгеләнә)
2.	1- 20	10 (5 – торак пунктлар чикләрендә урнаштырылган үзтотышлы яки изоляцияләнгән чыбыклы линияләр өчен)
3.	35	15
4.	110	20
5.	150, 220	25
6.	330, 500, +/- 400	30
7.	750, +/- 750	40
8.	1150	55

Торбаүткәргечләргә (алар нинди ысул белән салынган булса да) зыян салыну ихтималын булдырмас өчен саклык зоналары билгеләнә:

- нефть, табигый газ, нефть продуктлары, нефть һәм ясалма углеводород газы транспортлаучы торбаүткәргеч трассалары буйлап, – торбаүткәргеч күчәрененең һәр ягыннан 25 м ераклыкта узучы шартлы сызыклар белән чикләнгән жир кишәрлеге рәвешендә;

- сыегайтылган углеводородлы газлар, тотрыклы булмаган бензин һәм конденсат транспортлаучы торбаүткәргеч трассалары буйлап, – торбаүткәргеч күчәрененең һәр ягыннан 100 м ераклыкта уза торган шартлы сызыклар белән чикләнгән жир кишәрлеге рәвешендә;

- күп тармаклы торбаүткәргеч трассалары буйлап – кырый торбаүткәргечләрнең күчәрләреннән югарыда күрсәтелгән аралыкларда уза торган шартлы сызыклар белән чикләнгән жир кишәрлеге рәвешендә;

- су асты кичүләре буйлап – кичүләрнең кырый тармаклары күчәрләреннән һәр ягыннан 100 м аралыкта торучы параллель ясылыклардан гыйбарәт булган су өслөгөннән төпкә кадәргә су тирәлегенең бер өлеше рәвешендә;

- конденсатны саклау һәм газсызландыру савытлары, продукцияне аварияле чыгару өчен жир амбарлары тирэли – күрсәтелгән объектлар территориясе чикләренең һәр ягыннан 50 м ераклыкта торучы, йомык сызык белән чиклэнгән жир кишәрлеге рәвешендә;

- продукцияне транспортка эзерләүче технологик жайланмалар, суырту һәм тугыру буенча төп һәм аралык насос станцияләре, резервуар парклары, компрессор һәм газ бүлү станцияләре, продукцияне үлчәү төеннәре, салу һәм бушату эстакадалары, газны жир астында саклау станцияләре, нефть, нефть продуктларын жылыту пунктлары тирэли – күрсәтелгән объектларның территорияләре чикләреннән һәр ягыннан 100 м торучы йомык сызыктар белән чиклэнгән жир кишәрлеге рәвешендә (Магистраль торбаүткәргечләрне саклау кагыйдәләре (Россиянең Федераль тау һәм сәнәгый күзәтчелегенең 1992 елның 22 апрелендәге 9 номерлы карары белән расланган) (Россиянең Федераль тау һәм сәнәгый күзәтчелегенең 1994 елның 23 ноябрендәге 61 номерлы карары редакциясендә).

Аерып чыгару полосаларының чикләре аерып чыгару полосасын формалаштыру өчен кирәкле жир кишәрлекләрен аерып чыгаруның Россия Федерациясе Транспорт министрлыгы раслаган нормаларын исәпкә алып билгеләнә.

Аерып чыгару полосаларының һәм саклык зоналарының зурлыктары РФ Транспорт министрлыгының «Тимер юлларны аерып чыгару полосаларын формалаштыру өчен кирәкле жир кишәрлекләрен аерып чыгару нормаларын, шулай ук тимер юлларның саклык зоналарын исәпләп чыгару нормаларын раслау турында» 2008 елның 6 августындагы 126 номерлы боерыгында билгелэнгән Тимер юлларны аерып чыгару полосасын формалаштыру өчен кирәкле жир кишәрлекләрен аерып чыгару нормалары, шулай ук тимер юлларның саклык зоналарын исәпләп чыгару нормалары, жир корылышы, шәһәр төзелеше һәм проект документациясе, тимер юл линияләрен, төеннәрен һәм станцияләрен үстерүнең генераль схемалары нигезендә, шулай ук барлыкка килгән жирдән файдалану тәртибен һәм аерып чыгару полосаларының һәм саклык зоналарының элегрәк расланган зурлыктарын һәм чикләрен исәпкә алып билгеләнә.

Линияле объектларны төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлеге кишәрлек урманчылыктары буенча элге регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны янадан үрчетүне һәм урман үстерүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясе Урман кодексына һәм Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәге 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә элге максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны янадан үрчетү проектына яки урман үстерү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән майданга тигез майданда Татарстан Республикасы территориясе чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданның иминлеген тәэмин итү һәм объектларны

эксплуатациялү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.16. Урманнардан урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатациялү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан агач эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатациялү өчен файдалану агач һәм башка урман ресурсларын эшкәртү объектларын булдыру, алардан продукция житештерүгә бәйле эшкуарлык эшчәнлегеннән гыйбарәт.

Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатациялү өчен урман кишәрлекләрен куллану РФ Урман кодексының 46 статьясы, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатациялү өчен урманнардан файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2022 елның 31 гыйнварындагы 54 номерлы боерыгы белән регламентлана.

Дәүләт яки муниципаль милектәге урман кишәрлекләре гражданның, юридик затларга урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатациялү өчен арендага бирелә.

Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе бер елдан башлап кырык тугыз елга кадәрле срокка төзелә.

Әгәр федераль законнарда федераль дәүләт учреждениеләре тарафыннан урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатациялү рөхсәт ителә икән, дәүләт милкендәге урман кишәрлекләре әлегә учреждениеләргә күрсәтелгән максатлар өчен даими (вакытын чикләмичә) файдалануга бирелә ала.

Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын урнаштыру максатларында, барыннан да элек, урмансыз жирләр, ә урман кишәрлегендә андый жирләр булмаганда – кисүләрдән соң торгызылмаган кишәрлекләр, янган, сирәкләнгән жирләр, чүллекләр, ачык урыннар, шулай ук тулылыгы һәм кыйммәте түбән булган урман утыртмалары үсә торган жирләр файдаланыла.

Бүтән урман кишәрлекләреннән күрсәтелгән максатларда файдалану күрсәтелгән объектларны урнаштыруның башка вариантлары булмаганда рөхсәт ителә.

Саклагыч урманнарда булдыру, шулай ук Россия Федерациясе Урман кодексында һәм башка федераль законнарда каралган башка очракларда урман эшкәртү инфраструктурасын булдыру һәм эксплуатациялү тыела.

Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатациялү өчен урманнардан файдаланганда түбәндәге очраклар булмаска тиеш:

урманнарны пычрату (шул исәптән радиоактив һәм нефть матдәләре белән) һәм урманнарда башка төрле тискәре йогынты ясау;

Гражданның урманнарда булуына чикләүләр кертелгән очракта, транспорт чаралары белән урман кишәрлекләренә керү.

Кишәрлек урманчылыклары буенча урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен урман кварталлары яки аларның өлешләре исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелгән.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны янадан үрчетүне һәм урман үстерүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясе Урман кодексына һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәге 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә әлеге максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны янадан үрчетү проектына яки урман үстерү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән майданга тигез майданда Татарстан Республикасы территориясе чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданнарның иминлеген тәэмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.17. Урманнардан дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнарны дини оешмалар 125-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен куллана ала.

Дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә дини һәм хәйриячелек билгеләнешендәге биналарны, корылмаларны, төзелмәләрне торгызу рөхсәт ителә. Дәүләт мөлкәтендә яки муниципаль мөлкәттә булган урман кишәрлекләре дини оешмаларга дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен түләүсез нигездә файдалануга тапшырыла (РФ Урман кодексының 47 статьясы).

Кишәрлек урманчылыклары буенча дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

2.18. Урманнарны саклауга, яклауга һәм торгызуга карата таләпләр

2.18.1. Урманнарда янгын куркынычсызлыгы чараларына, урманнарны радиоактив матдәләр белән пычранудан һәм тискәре башка йогынтыдан саклауга карата таләпләр

РФ Конституциясенең 9 статьясы һәм РФ Урман кодексының 51 статьясы нигезендә урманнар янгыннардан сакланырга тиеш.

Урманнарны янгыннардан саклау РФ Урман кодексы һәм «Янгын куркынычсызлыгы турында» федераль закон нигезендә биологик, урманчылык, экологик һәм төбәк үзенчәлекләрен исәпкә алып гамәлгә ашырыла һәм

урманнардагы янғыннарны булдырмый калуга, вақытында ачыклауга һәм сүндерүгә юнәлдерелгән оештыру, хокукый һәм башка чаралар комплексын үз эченә ала.

Урманнардан файдаланганда, аларны саклаганда, яклаганда, яңадан үрчеткәндә, урманнарда башка төр эшчәнлекне гамәлгә ашырганда, шулай ук урманнарда гражданнар йөргәндә урманнарда янғын куркынычсызлыгын тәмин итү буенча бердәм таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Урманнарда янғын куркынычсызлыгы кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 7 октябрәндәге 1614 номерлы карары белән расланган Урманнарда янғын куркынычсызлыгы кагыйдәләрендә билгеләнгән. Урман янғыннарнын кисәтү һәм сүндерү чаралары төрләре, урманнардан файдаланучы затларның элекке чаралар белән тәмин ителү нормативлары, урманнардан файдаланганда урман янғыннарнын кисәтү һәм сүндерү чараларын булдыру нормалары Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман янғыннарнын кисәтү һәм сүндерү чаралары төрләрен, урманнардан файдаланучы затларның элекке чаралар белән тәмин ителү нормативларын, урманнардан файдаланучы затларның урманнарнын кулланганда урман янғыннарнын кисәтү һәм сүндерү чараларын булдыру нормаларын раслау турында» 2014 елның 28 мартындагы 161 номерлы боерыгы белән расланган. Урманнарнын табигый янғын куркынычын классификацияләү, һава шартларына бәйле рәвештә урманнарда янғын куркынычын классификацияләү Рослесхозның «Урманнарнын табигый янғын куркынычын классификацияләүне һәм һава шартларына бәйле рәвештә урманнарда янғын куркынычын классификацияләүне раслау турында» 2011 елның 05 июлендәге 287 номерлы боерыгы белән расланган.

Урманнарнын янғыннардан саклауның нәтижәләгән арттыру максатларында Рослесхозның «Янғын-химия станцияләре турында нигезләмә раслау турында» 1997 елның 19 декабрәндәге 167 номерлы боерыгы белән Янғын-химия станцияләре турында нигезләмә расланган.

Әлки урманчылыгы майданының янғын куркынычы классларына бүленеше киләсе таблицада күрсәтелде.

Жирләренә гомуми майданын табигый янғын куркынычы
класслары буенча бүлү

Майданы, гектар

Т/с	Урманчылыкның аталышы	Янғын чыгу куркынычы классы					Жәмгысе	Уртача класс
		I	II	III	IV	V		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Әлки	1940	966	1691	30781	2312	37690	3,6
	%	5,15	2,56	4,49	81,67	6,13	5,15	%

Урманда янғын барлыкка килү һәм таралу ихтималы, шулай ук аның интенсивлыгы һава шартларына карап билгеләнә. Бу вақытта метеорологик шартлар арасында янучан материалларны дымландыру яки корыту процессларына бәйлесе зуррак әһәмияткә ия булып тора. Мондый факторларга түбәндәгеләр керә: явым-төшемнәр, һаваның дымлылыгы һәм һава температурасы, жыл һәм болытлылык.

Урманнарда һава торышына карап, янғын чыгу куркынычының федераль класслары

Т/с	Урманнардагы янғын чыгу куркынычы классы	Комплекслы күрсәткеч зурлыгы	Янғын чыгу буенча куркыныч дәрәжәсе
1	2	3	4
1.	I	0 ... 300	Юк
2.	II	301 ... 1000	Аз
3.	III	1001 ... 4000	Уртача
4.	IV	4001 ... 10000	югары
5.	V	10 000 артык	Гадәттән тыш

Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урманнарны янғынга каршы төзекләндерү чаралары турында» 2011 елның 16 апрелендәге 281 номерлы карарына, «Урманнарны янғынга каршы төзекләндерү нормативлары раслау турында» 2012 елның 27 апрелендәге 174 номерлы боерыгына таянып, регламентта табиғый һәм икътисадый шартларны, урманнарның пиронологик сыйфатламаларын, янғынның ихтимал чыганаclarын исәпкә алып, янғынга каршы чаралар комплексы билгеләнгән.

Янғынга каршы кору чараларының ел саен башкарыла торган күләме киләсе таблицада күрсәтелде.

Урманнарны янғынга каршы төзекләндерү буенча чараларның төрләре һәм күләмнәре характеристикасы

№	Чараларның аталышы	Үлчәү берәмлеге	Таләп ителә торган күләме
1	2	3	4
1.	Урманнарда янғын куркынычсызлыгы чаралары турында мәгълүмат булган стендларны һәм башка билгеләрне һәм күрсәткечләрне урнаштыру, эксплуатацияләү һәм ремонтлау	данә	24
2.	Урманнарда килүче гражданның ял итү зоналарын төзекләндерү	данә	7
3.	Шлагбаумнар кую, эксплуатацияләү һәм аларны ремонтлау, янғын куркынычсызлыгын тәмин итү максатларында урманнарда гражданның булуын чикләүне тәмин итәрлек киртәләр кору	данә	12
4.	Урманнарны янғыннардан саклау өчен билгеләнгән урман юллары төзү	км	3,4
5.	Урманнарны янғыннардан саклау өчен билгеләнгән урман юлларын үзгәртеп кору	км	13,0
6.	Урманнарны янғыннардан саклау өчен билгеләнгән урман юлларын эксплуатацияләү	км	274,1
7.	Янғынга каршы минераллаштырылган полосалар урнаштыру	км	50

№	Чараларның аталышы	Үлчәү берәмлеге	Таләп ителә торган күләме
1	2	3	4
8.	Чистарту һәм яңарту:		
9.	- ызан юллары	км	0
10.	- янгынга каршы минераллаштырылган полосалар	км	69
11.	Янгынга каршы сулыкларны һәм янгынга каршы су белән тәэмин итү чыганаclarына килү юлларын эксплуатацияләү	данә	2
12.	Чыбык-чабыкны, урман түшәмәсен, коры үләннәрне һәм урмандагы башка янучан материалларны контрольдә тотып, профилактика максатларында янгынга каршы яндыру	гектар	0
13.	Урман утыртмаларының токым составын жайга салу һәм санитар-савыктыру чараларын уздыру юлы белән урманнарда табигый янғын куркынычын киметү	гектар	Татарстан Республикасы Президентының 2018 елның 24 декабрендәге ПУ-880 номерлы указы белән расланган Татарстан Республикасы Урман планы нигезендә

Урманнарда янгынга каршы профилактика уздыруда урман янғыннарына каршы пропаганда әһәмиятле роль уйный, ул урманнарны саклау һәм урман янғыннарын булдырмый калуга җаваплылык рухында җәмәгатьчелек фикерен һәм аерым кешеләрнең карашларын формалаштыру максатында аңга планлы рәвештә йогынты ясауга юнәлдерелгән мәгълүмат-пропаганда чаралары һәм гамәлләре жыелмасыннан гыйбарәт. Урман янғыннарына каршы пропаганда максатчан, оператив булырга, ел чорына, урманнарда халыкның конкрет төркеме тарафыннан башкарыла торган эшчәнлекнең (ял итү, агач әзерләү, экспедицияләр һ.б.) торышына һәм холкына туры килергә, конкрет фактларны үз эченә алырга тиеш, ә басма матбугат чаралары эчтәлекле, кызыклы һәм образлы булырга тиеш.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2011 елның 17 маендагы 377 номерлы карары белән расланган Урманнардагы янғыннарны сүндерү планын һәм аның формасын эшләү һәм раслау кагыйдәләре нигезендә ел саен Урманнардагы янғыннарны сүндерү планы раслана.

2.18.2. Урманнарны яклауга карата таләпләр (санитар-савыктыру чараларының, урманнарны яклау буенча профилактика чараларының, зарарлы организмнарның чыганаclarын ликвидацияләү чараларының, шулай ук вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы билгеләгән башка чараларның нормативлары һәм параметрлары)

Урманнарны яклау урманнарда зарарлы организмнарны ачыклауга һәм аларның таралуын кисәтүгә, ә зарарлы организм чыганаclarы барлыкка килгән очракта, аларны бетерүгә юнәлдерелгән.

Урманнарны яклау дәүләт хакимияте органнары тарафыннан аларның РФ Урман кодексының 81-84 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны зарарлы организмнардан саклау РФ Урман кодексының 60.1-60.11 статьялары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 декабрендәге 2047 номерлы карары белән расланган Урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдәләре (алга таба – Урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдәләре) нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнардагы санитар куркынычсызлык чаралары түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- а) саклагыч урман районнарына бүлү
- б) дәүләт урман патологиясе мониторингы
- в) урман патологиясенә тикшеренүләр уздыру
- г) зарарлы организмнарның таралуын кисәтү
- д) урманнарда санитар куркынычсызлыкның башка чаралары, шул исәптән:

аварияле агачларны кисү – структур кимчелекләре булган агачларны, шул исәптән черек, тамырлары ярылган, куркыныч булып иелеп торган, бөтен агачның яки аның бер өлешенең егылуына һәм дәүләт, муниципаль милеккә, шулай ук гражданның милкенә һәм сәламәтлегенә зыян китерергә сәләтле агачларны кисү;

агитация чаралары, шул исәптән урманнарда санитар куркынычсызлык турында халык белән профилактик эңгәмәләр, уку йортларында урманнарда санитар куркынычсызлык турында ачык дәресләр үткөрү, аншлаглар һәм плакатлар элү, шулай ук урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәү кирәклегенә турында массакүләм мәгълүмат чараларында мәгълүмати материаллар урнаштыру.

Татарстан Республикасы территориясендә урнашкан урман фонды жирләрендә урманнарны саклык районнарына бүлү «Рослесозащита» ФБУ филиалы – «Татарстан Республикасы Урманнары саклау үзәге» тарафыннан гамәлгә ашырыла. –

Урманнарны саклык районнарына бүлү тәртибе Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнарны саклык районнарына бүлү тәртибен раслау турында» 2017 елның 9 гыйнварындагы 1 номерлы боерыгы белән расланган.

Урман патологиясе буенча дәүләт мониторингын уздыру тәртибе шулай ук «Рослесозащита» ФБУ филиалы – «Татарстан Республикасы Урманнары саклау үзәге» тарафыннан гамәлгә ашырыла. –

Дәүләт урман патологиясе мониторингын гамәлгә ашыру тәртибе Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Дәүләт урман патологиясе мониторингын гамәлгә ашыру тәртибен раслау турында» 2017 елның 5 апрелдәге 156 номерлы боерыгы белән расланган.

Урман патологиясе буенча тикшеренүләр (алга таба – УПТ) урманнарда дәүләт урман-патологик мониторинг белешмәләрен, шулай ук урманнарның санитар һәм урман-патологик торышы турында башка мәгълүматларны исәпкә алып уздырыла.

Урман патологиясен тикшерү тәртибе, урман патологиясен тикшерү акты формасы Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 9 ноябрдәге 910 номерлы

«урман патологиясен тикшерү тәртибен һәм урман патологиясен тикшерү акты формасын раслау турында»гы боерыгы белән расланган.

УПТ урман кишәрлекләренең агымдагы санитар һәм урман-патологик торышы турында мәгълүмат алу, шулай ук зарарлы организмнар таралуны кисәтү чараларын нигезләү һәм билгеләү максатларында уздырыла.

УПТ материаллары нигезендә санитар-савыктыру чаралары (алга таба – ССЧ) уздырыла.

ССЧ урман утыртмаларның санитар һәм урман патологик торышын яхшырту, зарарлы организмнарның таралу куркынычын киметү, урман корткычлары һәм авыруларына каршы көрәшү, урман утыртмаларын үзләренең максатчан функцияләре белән тәмин итү, шулай ук уңайсыз факторлардан (ут тәэсире, һава шартлары, туфрак-климат факторлары һәм башкалар, биотик һәм башка урманнарның тотрыклылыгына яки максатчан функциясенә зыян китерүче абиотик факторлар) китерелгән зыян күләмен киметү максаты белән Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Зарарлы организмнарның таралуын кисәтү чараларын гамәлгә ашыру кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 912 номерлы боерыгы белән расланган Зарарлы организмнарның таралуын кисәтү буенча чараларны гамәлгә ашыру кагыйдәләренә ярашлы рәвештә үткәрелә.

Зарарлы организмнар таралуны кисәтү түбәндәгеләрнең уздырылуын үз эченә ала:

- 1) урманнарны яклау буенча профилактика чаралары;
- 2) санитар-савыктыру чаралары, шул исәптән һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү;
- 3) вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы билгеләгән башка чаралар.

Махсус сакланучы табигать территорияләрендә урнашкан урманнарда зарарлы организмнар таралуын кисәтү чараларын уздыру территорияләрне махсус саклау режимын исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

Һәлак булган һәм зыян күргән урман утыртмаларын кисүнең, ликвид булмаган агач материалын, шулай ук аварияле агачларны жыештыруның планлаштырылган күләмнәре 15 нче таблицада китерелде.

15 нче таблица

Санитар-савыктыру чараларының нормативлары һәм параметрлары

№	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны жыештыру	Ликвидсыз агачларны жыештыру	Жәмгысе
			Барлыгы	шул исәптән:				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Әлки урманчылыгы								
Саклагыч урманнар								
ылыслы								
тоқымы – НАРАТ								
1.	Урман	гектар	0	0	0	0	21	21

№	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны жыештыру	Ликвидсыз агачларны жыештыру	Жәмгысе
			Барлығы	шул исәптән:				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең куб.метр	0	0	0	0	0,2	0,2
2.	Кисү яисә жыештыру чоры	ел		2	3	1	10	
3.	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме:							
	Мәйданы	гектар	0	0	0	0	2,1	2,1
	Сайлана торган запас, барлығы:							
	- тамыр	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0
	- ликвидлы	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0
	- эшкә яраклы	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0
жәмгысе ылыслы								
1.	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	0	0	0	0	21	21
		мең куб.метр	0	0	0	0	0,2	0,2
2.	Кисү яисә жыештыру чоры	ел		2	3	1	10	
3.	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме:							
	Мәйданы	гектар	0	0	0	0	2,1	2,1
	Сайлана торган запас, барлығы:							
	- тамыр	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0
	- ликвидлы	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0

№	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны жыештыру	Ликвидсыз агачларны жыештыру	Жәмгысе
			Барлығы	шул исәптән:				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	- эшкә яраклы	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0
Йомшак яфраклылар								
Тоқымы – КАЕН								
1.	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	0	0	0	0	78,5	78,5
		мең куб.метр	0	0	0	0	0,9	0,9
2.	Кисү яисә жыештыру чоры	ел		2	3	1	10	
3.	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме:							
	Мәйданы	гектар	0	0	0	0	7,8	7,8
	Сайлана торган запас, барлығы:							
	- тамыр	мең куб.метр	0	0	0	0	0,1	0,1
	- ликвидлы	мең куб.метр	0		0	0	0	0
	- эшкә яраклы	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0
Тоқымы – УСАК								
1.	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	19,3	1	18,3	0	159,5	178,8
		мең куб.метр	1,2	0,2	1	0	1,9	3,1
2.	Кисү яисә жыештыру чоры	ел		2	3	1	10	
3.	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме:							
	Мәйданы	гектар	5,8	0,5	5,3	0	16	21,8
	Сайлана торган запас,							

№	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны жыештыру	Ликвидсыз агачларны жыештыру	Жәмгысе
			Барлығы	шул исәптән:				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	барлығы:							
	- тамыр	мең куб.метр	0,4	0,1	0,3	0	0,2	0,6
	- ликвидлы	мең куб.метр	0,1	0	0,1	0	0	0,1
	- эшкә яраклы	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0
Йомшак яфраклылар буенча жәмгысе								
1.	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	19,3	1	18,3	0	238	257,3
		мең куб.метр	1,2	0,2	1	0	2,8	4
2.	Кисү яисә жыештыру чоры	ел		2	3	1	10	
3.	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме:							
	Мәйданы	гектар	5,8	0,5	5,3	0	23,8	29,6
	Сайлана торган запас, барлығы:							
	- тамыр	мең куб.метр	0,4	0,1	0,3	0	0,3	0,7
	- ликвидлы	мең куб.метр	0,1	0	0,1	0	0	0,1
	- эшкә яраклы	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0
Саклагыч урманнар буенча жәмгысе								
1.	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	19,3	1	18,3	0	259	278,3
		мең куб.метр	1,2	0,2	1	0	3	4,2
2.	Кисү яисә жыештыру чоры	ел		2	3	1	10	
3.	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы							

№	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны жыештыру	Ликвидсыз агачларны жыештыру	Жәмгысе
			Барлығы	шул исәптән:				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	күләме:							
	Мәйданы	гектар	5,8	0,5	5,3	0	25,9	31,7
	Сайлана торган запас, барлығы:						0	0
	- тамыр	мең куб.метр	0,4	0,1	0,3	0	0,3	0,7
	- ликвидлы	мең куб.метр	0,1	0	0,1	0	0	0,1
	- эшкә яраклы	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0
Урманчылык буенча жәмгысе								
1.	Урман таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	19,3	1	18,3	0	259	278,3
		мең куб.метр	1,2	0,2	1	0	3	4,2
2.	Кисү яисә жыештыру чоры	ел		2	3	1	10	
3.	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме:							
	Мәйданы	гектар	5,8	0,5	5,3	0	25,9	31,7
	Сайлана торган запас, барлығы:						0	0
	- тамыр	мең куб.метр	0,4	0,1	0,3	0	0,3	0,7
	- ликвидлы	мең куб.метр	0,1	0	0,1	0	0	0,1
	- эшкә яраклы	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0

Искәrmә: Санитар-савыктыру чараларының күләменә урман авырулары буенча тикшерүләр акты нигезендә үзгәрешләр кертелә («Урманнарны зарарлы организмнардан яклауны жайга салуны камилләштерү өлешендә Россия Федерациясе Урман кодексына үзгәрешләр кертү турында» 2015 елның 30 декабрдәге 455 номерлы федераль закон буенча).

Урманны яклау буенча чаралар күләме корткычларның яңа чыганаclarы һәм урман авырулары барлыкка килүгә бәйле рәвештә һәм утыртмаларның санитар торышы үзгәрүгә карап үзгәртелергә тиеш.

УПТ нәтижеләре профилактика чараларын планлаштыру нигезе булып тора. Профилактика чараларын планлаштыру нәтижеләре урман хужалыгы регламентларында һәм урманнарны үзләштерү проектларында чагылдырыла.

15.1 нче таблица

Зарарлы организмнар таралуны кисәтү буенча профилактика һәм башка төрле чараларның параметрлары

Т/с	Чараның аталышы	Үлчәү берәмлеге	Чараның күләме	Уздыру чоры	Чараның ел саен башкарыла торган күләме
1	2	3	4	5	6
урман хужалыгы					
1.	начар шартларда (корылык, бөжәкләр зыян салу) урман утыртмаларының тотрыклылыгын арттыру өчен ашламалар һәм минерал өстәмәләр куллану	гектар		зарурлыкка карап	
2.	Агачларны дэвалау	данә		зарурлыкка карап	
3.	зарарлы организмнар чыганагы барлыкка килмәсен өчен пестицидлар һәм урманны саклау өчен биологик чаралар куллану	гектар		зарурлыкка карап	
Биотехник					
4.	бөжәк белән тукланучы кошларның һәм бөжәк белән тукланучы башка хайваннарның тереклек итү һәм үрчү шартларын яхшырту	гектар		зарурлыкка карап	
5.	энтотофаг-бөжәкләрнең тереклек итү урыннарын саклау, аларны чыгару, күчерү һәм интродукцияләү	гектар		зарурлыкка карап	
6.	нектар бирүче үләнле үсемлекләр чөчү	гектар		зарурлыкка карап	
7.	феромоннар куллану	гектар		зарурлыкка карап	

Профилактика, санитар-савыктыру, жир өстендә корыта торган һәм биотехник урман саклау чараларын үтәү нормативлары

Чараның аталышы	Үлчәү берәмлеге	Чараның күләме
Урман патологиясе ягыннан тикшерү	гектар	76
Тоташ санитар кисү	гектар	0,5
Сайланма санитар кисү	гектар	5,3
Ликвид булмаган агач материалын жыештыру	гектар	25,9

Чараның аталышы	Үлчәү берәмлеге	Чараның күләме
Авария хәлендәге агачларны кисү	данә	0
Профилактика чаралары	зарурлыкка карап	
Агитация чаралары	зарурлыкка карап	

Зарарлы организмнарның чыганаclarын юкка чыгару чараларының параметрлары

Т/с	Чараның аталышы	Үлчәү берәмлеге	Чараның күләме	Уздыру чоры	Чараның ел саен башкарыла торган күләме
1	2	3	4	5	6
1.	зарарлы организмнарның чыганаclarын тикшерү	гектар	зарурлыкка карап		
2.	зарарлы организмнарны юкка чыгару яисә күләмен киметү, шул исәптән химия препаратлары белән	гектар	зарурлыкка карап		
3.	зарарлы организмнар белән зарарланган урман утыртмаларының токым һәм яшь составларын жайга салу максатларында урман утыртмаларын кисү.	гектар	зарурлыкка карап		

2.18.3. Урманнарны яңадан үрчетүгә карата таләпләр (урманнарны торгызу, урман үстерү, урманнарны карау чараларын үткәрү нормативлары, параметрлары, чорлары)

Киселгән, һәлак булган, зыян күргән урманнар яңадан үрчетелергә тиешле.

РФ Урман кодексының 61 статьясының 2 пункты нигезендә урманнарны яңадан үрчетү түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- 1) урман орлыкчылыгы;
- 2) урман торгызу;
- 3) урманнарны тәрбия кылу;

4) урманнарны торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман урнашкан жирләргә кертү.

Урман орлыкчылыгы 454-ФЗ номерлы федераль закон һәм РФ Урман кодексының 65 статьясы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны торгызу РФ Урман кодексының 61, 62 статьяларына, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнарны торгызу кагыйдәләрен, урманнарны торгызу проектының формасын, составын, аны килештерү тәртибен, аны килештерүдән баш тарту нигезләрен, шулай ук проектның электрон рәвешендәге форматына карата таләпләрне раслау турында» 2021 елның 29 декабрендәге 1024 номерлы боерыгы белән расланган Урманнарны торгызу кагыйдәләренә (алга таба – Урманнарны торгызу кагыйдәләре) ярашлы рәвештә гамәлгә ашырыла.

Урман үстерү РФ Урман кодексының 63 статьясына, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман үстерү кагыйдәләрен, урман үстерү проектының формасын, составын, аны килештерү тәртибен, аны

килештерүдән баш тарту нигезләрэн, шулай ук проектның электрон рәвешендәге форматына карата таләпләрне раслау турында» 2021 елның 20 декабрендәге 978 номерлы боерыгы белән расланган Урман үстерү кагыйдәләренә (алга таба – Урман үстерү кагыйдәләре) ярашлы рәвештә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны карау РФ Урман кодексының 64 статьясы, Россия Табигать министрлыгының «Урманнарны карау кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 534 номерлы боерыгы (алга таба – Урманнарны карау кагыйдәләре) белән регламентлана.

Урманнарны карау урманнарны үзләштерү проекты нигезендә урманнардан файдаланучылар, шулай ук дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары (алга таба – дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары) тарафыннан РФ Урман кодексының 81–84 статьяларына ярашлы рәвештә билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә башкарыла.

Урманнарны тәрбия кылу эшләре Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләренә туры китереп, чара төрләре буенча Россия Федерациясе субъектларының урман планнарында, урманчылыкларның (урман паркларының) урман хужалыгы регламентларында, урманнарны үзләштерү проектларында күрсәтелгән күләмнәрдә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны карап тоту чараларына урман утыртмаларын тәрбия кылу максатларында уздырыла торган кисүләр; агроурман-меолиоратив чаралар; бүтән чаралар, шул исәптән урман утыртмаларын яңарту; урман утыртмаларының формасын үзгәртү; урман утыртмаларын реконструкцияләү; урманнарны урманчылык-урман яклау буенча тәрбияләү; урманның яңарышын, шытымнарын һәм утыртмаларның башка кыйммәтле компонентларын (тәрбия объектларын) карау; урманнарны рекреацион-ландшафт тәрбияләү; урманнарны тәрбия кылуның ярдәмче төрләре; урманнарны карауның махсус төрләре керә.

Урманнарны карау чаралары эксплуатация урманнарының максатчан билгеләнешен, саклагыч урманнарның һәм махсус сакланучы урман кишәрлекләренә категорияләрен исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

Эксплуатация урманнарында урманнарны тәрбия кылу чаралары урманнарның продуктлылыгын арттыруга, югары сыйфатлы агач материалы һәм агач булмаган урман ресурслары алуга юнәлдерелгән.

Эксплуатация урманнарында ясалма һәм табигый барлыкка килгән, агач материалына ихтыяж зур булган максатчан агач токымнарына карата тәрбияви чаралар башкарыла. Максатчан агач токымнары Россия Федерациясе субъектының урман планында агач материалын житештерү структурасына һәм аңа булган ихтыяжга ясалган анализ нигезендә билгеләнергә тиеш.

Саклагыч урманнарда һәм махсус сакланучы урман кишәрлекләрендә урманнарны карау чаралары тирәлек урманнарның хасил итүче, су саклаучы, яклаучы, санитар-гигиена, савыктыру һәм файдалы функцияләрен саклауга һәм торгызуга юнәлдерелгән.

Саклагыч урманнар һәм урманнарның махсус сакланучы кишәрлекләре өчен максатчан токымлы агачлар булып саклагыч урманнарның һәм махсус саклана

торган урман кишәрлекләренен максатчан билгеләнешенә җавап бирә торган агач токымнары санала.

Урманнарны карау буенча уздырылган чараларның сыйфатлылыгын һәм нәтижәлелеген бәяләү дәүләт хакимияте органнары, җирле үзидарә органнары тарафыннан, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Диләнке эшләре төрләрен, аларның тәртибен һәм аларны башкару эзлеклелеген, диләнке эшләренен технологик картасы формасын, диләнкене актыккы карау акты формасын һәм диләнкене актыккы карау тәртибен раслау турында» 2022 елның 17 гыйнварындагы 23 номерлы боерыгы белән расланган Диләнкеләрне тәрбия кылу тәртибенә туры китереп, диләнке эшләре тәмамланганнан соң диләнкеләрне караганда, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Дәүләт урман реестрына документлаштырылган мәгълүматларны кертүгә һәм аны үзгәртүгә нигез булган документларның исемлеген, формасын һәм аларны эзерләү тәртибен раслау турында» 2013 елның 11 ноябрәндәге 496 номерлы боерыгы белән расланган тәртиптә дәүләт урман реестрына мәгълүмат керткәндә һәм аны үзгәрткәндә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны торгызу өчен билгеләнгән җирләрне урман утыртмалары биләгән җирләргә кертү РФ Урман кодексының 64.1 статьясы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урман утыртмалары вәкаләтле федераль башкарма хакимияте билгеләгән критерияләргә һәм таләпләргә җавап биргән очракта, урманнарны торгызу өчен билгеләнгән җирләрне урман утыртмалары били торган җирләргә кертү дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары тарафыннан аларның РФ Урман кодексының 81-84 статьяларына ярашлы рәвештә билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашырыла.

Урман торгызу өчен билгеләнгән җирләрне урман утыртмалары били торган җирләргә кертү тәртибе һәм тиешле акт формасы вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнә.

Яшь агачларны карау һәм урманнарны карау буенча тәрбия кылуга бәйле булмаган бүтән чараларның нормативлары һәм параметрлары 16 нчы таблицада китерелде.

Яшь агачларны карау һәм урманнарны карау буенча тәрбия кылуга бәйле булмаган бүтән чараларның нормативлары һәм параметрлары

Урманнарны тәрбия кылу төрләре аталышы	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Хужалык	Агач токымы	Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.метр	Кабатлану чоры, ел	Еллык күләме		
							Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.метр	
								гомуми	1 гектардан
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Яшь агачлар арасында урманнарны карау буенча кисүләр уздыру				333	6410		54	1055	20
Шул исәптән									
тоникландырулар	Базарлы Матак	ылыслы	Чыршы	13	60	5	3	12	4
		жәмгысе ылыслы		13	60		3	12	4
		каты яфраклы	Биек кәүсәле имән	13	30	5	3	6	2
		Каты яфр. жәмгысе		13	30		3	6	2
	Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысе			26	90		6	18	3
	Черноречье	ылыслы	Чыршы	9	30	5	2	6	3
		жәмгысе ылыслы		9	30		2	6	3
	Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысе			9	30		2	6	3
	Чуаш Кичүе	ылыслы	Нарат	18	90	5	4	18	5
		жәмгысе ылыслы		18	90		4	18	5
	Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысе			18	90		4	18	5
Урманчылык буенча жәмгысе тоникландырулар				53	210		12	48	4
тазартулар	Базарлы Матак	ылыслы	Нарат	1	10	10	-	1	14

Урманнарны тәрбия кылу төрлөрө аталышы	Кишәрлек урманчылы- гының аталышы	Хужалык	Агач токымы	Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.метр	Кабатлану чоры, ел	Еллык күләме		
							Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.метр	
								гомуми	1 гектардан
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		-»-	Чыршы	7	110	8	1	14	16
		жәмгысе ылыслы		8	120		1	15	15
		каты яфраклы	Биек кәүсәле имән	40	560	5	8	112	14
		-»-	Өрәңге	6	110	5	1	22	20
		Каты яфр. жәмгысе		46	670		9	134	15
		йомшак яфраклы	усак	14	520	5	3	104	37
		-»-	Юкә	8	190	5	1	35	24
		Жәмгысе йом. яфр.		22	710		4	139	32
	Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысе			76	1500		14	288	20
	Черноречье	ылыслы	Нарат	115	2380	10	12	238	21
		жәмгысе ылыслы		115	2380		12	238	21
		Каты яфраклы	Биек кәүсәле имән	7	90	5	1	18	13
		Каты яфр. жәмгысе		7	90		1	18	13
		йомшак яфраклы	усак	1	30	5	-	6	27
		Жәмгысе йом. яфр.		1	30		-	6	27
	Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысе			123	2500		13	262	20
	Чуаш Кичүе	ылыслы	Нарат	30	820	10	3	82	27
		-»-	Чыршы	-	10	8	-	1	20
		жәмгысе ылыслы		30	830		3	83	27
		йомшак яфраклы	каен	1	20	5	-	4	30
		-»-	усак	3	10	5	1	2	3
		-»-	Юкә	8	190	5	2	38	24

Урманнарны тәрбия кылу төрлөрө аталышы	Кишәрлек урманчылы- гының аталышы	Хужалык	Агач токымы	Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.метр	Кабатлану чоры, ел	Еллык күләме		
							Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.метр	
								гомуми	1 гектардан
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ү									
агач токымнарының жимеш бирүен карау									
агач ботакларын кискәләү									
урманнарны ашлау									
урман кырыйларын карау									
чыбылдыкны карау									
урманнарны кирәксез урман үсемлекләрен юкка чыгару юлы белән карау									
Башка чаралар									

Урман үскән шартларның типларын, бонитет классларын, караганчыга кадәр составы буенча утыртмаларның төркемен, чыбылдыкның караганнан соңгы минималь йомыклығын, агачлар саны яисә массасы буенча сайлау процентын күрсәтеп, өстенлек итүче һәр токым буенча тәрбияви кисү режимының нормативлары Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләрендә билгеләнгән.

1. Кисүләрнең максималь ешлык проценты тоташлыгы (тулылыгы) 1,0 тигез булган утыртмалар өчен китерелде. Тоташлыкның (тулылыкның) түбәнрәк күрсәткечләрендә, кисәк тотрыклылык кимү куркынычы янаганда һәм башка начар шартларда, шулай ук техник коридор челтәрле кишәрлекләрен тәрбия кылганда кисүләрнең ешлыгы, әлбәттә, кими.

2. Технологик коридорларны (запасы буенча 5-7 процентка) кисеп чыкканда һәм кирәкмәгән агачларны күп күләмдә юк итү зарурлыгы булганда ешлыкны арттыру рөхсәт ителергә мөмкин.

жирләр								
Черноречье кишәрлеге урманчылыгы								
Урман торгызуга мохтаж урыннар, барлыгы:	7	27	10	44	1100		1144	114
шул исәптән яшь төркемнәре буенча:								
Блыслы	-	1	4	5	70	-	75	8
Каты яфраклы	-	-	4	4	-	-	4	-
Йомшак яфраклылар	7	26	2	35	1030	-	1065	106
шул исәптән түбәндәге ысуллар белән:								
Ясалма (урман культуралары булдыру) барлыгы:	6	9	7	22	70		92	9
Алардан токым төркемнәре буенча:								
Блыслы	4	6	3	13	70	-	83	8
Каты яфраклы	2	3	4	9	-	-	9	1
Йомшак яфраклылар	-	-	-	-	-	-	-	-
Табиғый урман торгызу – барлыгы:	1	18	3	22	1030		1052	105
Алардан токым төркемнәре буенча:								
Блыслы	-	-	-	-	6	-	6	1
Каты яфраклы	-	-	-	-	-	-	-	-
Йомшак яфраклылар	1	18	3	22	1024	-	1046	104
шул исәптән:								
шытым саклау	-	-	-	-	6	-	6	1
Алардан токым төркемнәре буенча:								
Блыслы	-	-	-	-	6	-	6	1
Каты яфраклы	-	-	-	-	-	-	-	-
Минераллаштыру	-	-	-	-	-	-	-	-
Алардан токым төркемнәре буенча:								
Блыслы	-	-	-	-	-	-	-	-
Каты яфраклы	-	-	-	-	-	-	-	-
Табиғат процесслары нәтижәсендә урманнарның табиғый торгызылуы, шулардан:	1	18	3	22	1024		1046	104
Йомшак яфраклылар	1	18	3	22	1024	-	1046	104
Урман үрчетүгә мохтаж жирләр	-	-	-	-	-	-	-	-
Чуаш Кичүе кишәрлеге урманчылыгы								
Урман торгызуга мохтаж урыннар, барлыгы:	1	28	67	96	1220		1316	132
шул исәптән яшь төркемнәре буенча:								
Блыслы	-	-	31	31	70	-	101	10
Каты яфраклы	-	-	-	-	-	-	-	-
Йомшак яфраклылар	1	28	36	65	1150	-	1215	122

шул исәптән түбәндәге ысуллар белән:								
Ясалма (урман культуралары булдыру) – барлығы:		2	43	45	70		115	11
Шулардан ток. төркемнәре буенча:								
Ылыслы	–	2	34	36	70	–	106	10
Каты яфраклы	-	-	9	9	-	-	9	1
Йомшак яфраклылар	–	-	-	-	-	-	-	-
Табиғый урман торгызу – барлығы:	1	26	24	51	1150		1201	121
Шулардан ток. төркемнәре буенча:								
Ылыслы	-	-	3	3	74	–	77	8
Каты яфраклы	-	-	-	-	-	-	-	-
Йомшак яфраклылар	1	26	21	48	1076	-	1124	113
шул исәптән:								
шытым саклау	–	-	-	-	71	–	71	7
Шулардан ток. төркемнәре буенча:								
Ылыслы	-	-	-	-	71	–	71	7
Каты яфраклы	-	-	-	-	-	-	-	-
Минераллаштыру	-	-	3	3	3	-	6	1
Алардан: Ылыслы	-	-	3	3	3	-	6	1
Каты яфраклы	-	-	-	-	-	-	-	-
Табиғат процесслары нәтижәсендә урманнарның табиғый торгызылуы, шулардан:	1	26	21	48	1076		1124	113
Йомшак яфраклылар	1	26	21	48	1076	-	1124	113
Урман үрчетүгә мохтаж жирләр	–	-	-	-	-	-	-	-
Юхмачы кишәрлеге урманчылыгы								
Урман торгызуга мохтаж урыннар, барлығы:	2		6	8	1950		1958	196
шул исәптән яшь төркемнәре буенча:								
Ылыслы	-	-	-	-	-	-	-	-
Каты яфраклы	-	-	2	2	-	-	2	-
Йомшак яфраклылар	2	-	4	6	1950	-	1956	196
шул исәптән түбәндәге ысуллар белән:								
Ясалма (урман культуралары булдыру) – барлығы:			6	6	53		59	6
Шулардан ток. төркемнәре буенча:								
Ылыслы	-	-	3	3	17	-	20	2
Каты яфраклы	-	-	3	3	36	–	39	4
Йомшак яфраклылар	–	-	-	-	-	-	-	-
Табиғый урман торгызу –	2			2	1897		1899	190

барлыгы:								
Шулардан ток. төркемнәре буенча:								
Ылыслы	-	-	-	-	33	-	33	3
Каты яфраклы	-	-	-	-	19	-	19	2
Йомшак яфраклылар	2	-	-	2	1855	-	1857	186
шул исәптән:								
шытым саклау	-	-	-	-	52	-	52	5
Шулардан ток. төркемнәре буенча:								
Ылыслы	-	-	-	-	33	-	33	3
Каты яфраклы	-	-	-	-	19	-	19	2
Минераллаштыру	-	-	-	-	-	-	-	-
Алардан: Ылыслы	-	-	-	-	-	-	-	-
Каты яфраклы	-	-	-	-	-	-	-	-
Табиғат процесслары нәтижәсендә урманнарның табиғый торгызылуы, шулардан:	2			2	1845		1847	185
Йомшак яфраклылар	2	-	-	2	1845	-	1847	185
Урман үрчетүгә мохтаж жирләр	-	-	-	-	-	-	-	-

Искәrmә: Тоташ кисүләр буенча ел саен файдалануга рөхсәт ителә торган диләнке күләме үзләштерелмәгән очракта, урманнарны торгызу эшләренә күләме үзгәртелергә мөмкин.

Урман культураларын булдыру технологиясе туфрак-типологик шартларга бәйле. Технологиянең нигезе сыйфатында урманчылык һәм урман хужалыгын механикалаштыру буенча Россиякүләм фәнни-тикшеренү институты тарафыннан эшләнгән урманнарны торгызу буенча хисап-технологик карталар киңәш ителә.

Аз кыйммәтле һәм түбән тулылыклы урман утыртмаларының булган составын һәм структурасын үзгәртү максатыннан урманның ябалдашы астында урман культуралары булдырыла, шул исәптән аерым очракларда карагай, чыршы, имән, каен ябалдашы астында әлеге культураларны булдыру рөхсәт ителә.

Урман агач токымнарының утырту материалына һәм урманнарны ясалма һәм катнаш торгызганда булдырылган, майданнары урман үсемлекләре белән капланган жирләргә кертелә торган яшь агачлар сыйфатына карата белдерелә торган критерияләр һәм таләпләр Урман торгызу кагыйдәләре белән регламентлана.

Урманнарны торгызу кагыйдәләренә 12 пункты нигезендә урманнарны торгызганда утыртылган, майданнары урман урнашкан жирләргә кертелергә тиешле, Урманнарны торгызу кагыйдәләренә 1-41 кушымталарына кертелмәгән урман агач токымы үсентеләренә карата критерийлар һәм таләпләр урманчылыкларның урман хужалыгы регламентларында билгеләнә.

Әлки урманчылыгы урманнары урнашкан жирләргә кертелергә тиешле майданнардагы урман агач токымының утырту материалына һәм үсентеләренә карата критерийлар һәм таләпләр

Урман агач токымы атамасы	Утырту материалына таләпләр			Мәйданнары урманнар урнашкан жирләргә кертеләргә тиешле яшь үсентеләргә карата таләпләр һәм критерийлар		
	Яше, кимендә, ел	Тамыр башланган жирдә уртача кәүсә диаметры, кимендә, миллиметр	Кәүсәнең уртача озынлыгы, кимендә, см	Яше, кимендә, ел	Төп токым агачлары саны, кимендә, 1 гектарга мең данә	Төп токым агачларының уртача биеклеге, кимендә, м
Өрәңге	1-2	4,0	15	7	1,5	0,9
Вак яфраклы юкә	2	2,5	20	5	2,0	1,7
Гади усак	2	2,5	20	4	2,5	2,0
Тирәк	1	3,0	15	4	1,0	2,5
Корычагач	2	2,0	12	6	2,0	1,7

Төп урман агач токимнарының яшәү өчен яраклы үсентеләре һәм яшь агачлары исәбенә бәйле рәвештә Кагыйдәләргә карата 1-41 кушымталарга кертелмәгән урман токимнары һәм урман үсү шартлары буенча урманнарны торгызу ысуллары урманчылыкларның урман хужалыгы регламентлары белән билгеләнә.

Урман торгызу ысуллары		Агач токимнар	Урман типлары төркеме, урман үсү шартлары типлары	Яшәргә сәләтле шытым һәм үсенте саны, 1 гектарга мең данә
1		2	3	4
Табигый урман торгызу	Шытымны саклу, үсентене карау юлы белән	Чыршы, карагай, каты яфраклы һәм йомшак яфраклы токимнар	Коры	4 артык
			Саф	3 артык
			Дымлы	2 артык
Табигый урман торгызу	Туфракны минераллаштыру юлы белән	Чыршы, карагай һәм каты яфраклы токимнар	Коры	1-3
			Саф	0,5-1,5
			Дымлы	0,5-1
Катнаш урман торгызу		Йомшак яфраклы токимнар	Коры	2-4
			Саф	1-3
			Дымлы	1-2
Ясалма урман торгызу		Чыршы, карагай һәм каты яфраклы токимнар	Коры	1 ким
			Саф	0,5 ким
			Дымлы	0,5 ким
		Йомшак яфраклы токимнар	Коры	2 ким
			Саф	1 ким
			Дымлы	1 ким

2.19. Урман үсү зоналары һәм урманлы районнар буенча урманнардан файдалануга карата таләпләрнең үзенчәлекләре

РФ Табигать ресурслары министрлыгының «Россия Федерациясендә урман үсү зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясенә урманлы районнар исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боекыгы нигезендә урманчылыкның барча территориясә Россия Федерациясенә Европа өлешендәге урман-дала районында урнашкан.

Урман хужалыгы регламентында китерелгән нормативлар Россия Федерациясенә Европа өлешендәге урман-дала зонасының урман-дала районына туры килә.

3 БҮЛЕК. Урманнардан файдалануда чикләүләр

3.1. Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре буенча чикләүләр

Урманнарны максатчан билгеләнеш төрләре һәм саклагыч урман категорияләре буенча чикләүләр 18 нче таблицادا китерелде.

18 нче таблица

Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре буенча чикләмәләр

Т/с	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
1.	Саклагыч урманнар	<p>Саклагыч урманнарда тоташ кисүләргә уздыру РФ Урман кодексының 21 статьясының 6 өлешендә, 21.1 статьясының 2 өлешендә каралган очрақларда һәм сайланма кисүләргә үзләренә тирәлек хасил итә, су саклыгын торган, санитар-гигиеник, савыктыру һәм башка төрле функцияләрен югалта башлаган урман утыртмаларын саклагыч урманнарның максатчан билгеләнешен һәм алар башкара торган файдалы вазыйфаларны саклауны тәмин итә торган урман утыртмаларына алмаштыруны тәмин итмәгән очрақларда гамәлгә ашырыла, әгәр Урман кодексында башкача билгеләнмәсә.</p> <p>Саклагыч урманнарда аларның максатчан билгеләнеше һәм файдалы функцияләре белән туры килмәгән эшчәнлек алып бару тыела.</p> <p>Саклагыч урманнарда урман эшкәртү инфраструктурасын төзү һәм эксплуатацияләү тыела</p>
2.	Су саклау зоналарында урнашкан урманнар	<p>Тыела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) агулы химик препаратлар куллану; 2) авыл хужалыгы алып бару, печән чабу, умартачылык һәм товар аквакультурасы (товар өчен балыкчылык) чикләмә булып тора; 3) урман плантацияләре төзү һәм алардан файдалану; 4) линияле объектлардан, гидротехник корылмалардан һәм нефть һәм табигый газ табу, эзләү һәм чыгару өчен кирәкле объектлардан, велосипед һәм йөгерү юлларыннан тыш, капитал төзелеш объектларын төзү һәм алардан файдалану. 5) урман эшкәртү инфраструктурасы ясау; 6) урман түшәмәсен жыю
3.	Табигый һәм башка төр объектларны яклау вазыйфасын үтәүче урманнар	
3.1	а) урманнарның саклагыч полосаларында урнашкан урманнар	<p>РФ Урман кодексының 21 статьясының 6 өлешендә, 21.1 статьясының 2 өлешендә каралган очрақлардан тыш, урман утыртмаларын тоташ кисү тыела.</p> <p>Тыела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) урман плантацияләре төзү; 2) урман эшкәртү инфраструктурасын булдыру; 3) урман түшәмәсен жыю

Т/с	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
3.2	б) урман паркы зоналарында урнашкан урманнар	<p>Тыела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) агулы химик препаратлар куллану; 2) аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрән гамәлгә ашыру; 3) авыл хужалыгы алып бару; 4) файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару; 5) капитал төзелеш объектларын төзү, велосипед һәм йөгерү юллары һәм гидротехник корылмалардан тыш. <p>Урманнар урнашкан жирләрнең чикләрен мондый жирләрнең майданын киметүгә китерергә мөмкин итеп үзгәртү рөхсәт ителми.</p>
3.3	в) яшел зоналарда урнашкан урманнар	<p>Тыела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) агулы химик препаратлар куллану; 2) аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрән гамәлгә ашыру, әгәр күрсәтелгән эшчәнлек төрләрән гамәлгә ашыру урман утыртмаларын кисүне үткәргүгә яисә аучылык инфраструктурасы объектларын булдыруга китермәсә; 3) файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару; 4) авыл хужалыгын алып бару, печән чабу һәм умартачылыктан гайре, шулай ук печән чабу һәм умартачылык максатларында коймалар кую; 5) капитал төзелеш объектлары төзү һәм алардан файдалану, гидротехника корылмаларыннан, элемент линияләреннән, электрүткәргеч линияләрдән, жир асты торбаүткәргечләреннән гайре; <p>Урманнар урнашкан жирләрнең чикләрен мондый жирләрнең майданын киметүгә китерергә мөмкин итеп үзгәртү рөхсәт ителми.</p>
4.	Кыйммәтле урманнар	<p>Тыела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) капитал төзелеш объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, велосипед һәм йөгерү юллары, линияле объектлар һәм гидротехник корылмалардан тыш. 2) урман эшкәртү инфраструктурасын булдыру; 3) урман плантацияләре булдыру максатында урманнардан файдалану 4) урман түшәмәсен жыю
4.1	Су объектлары буйларында урнашкан тыюлыклы урман полосалары	<p>Линияле объектлардан, гидротехник корылмалардан һәм нефть һәм табигый газ табу, эзләү һәм чыгару өчен кирәкле объектлардан кала, капитал төзелеш объектларын төзү һәм алардан файдалану.</p>
4.2	Уылдык саклаучы урман полосалары	<p>РФ Урман кодексының 21 статьясының 6 өлешендә, 21.1 статьясының 2 өлешендә каралган очрактардан тыш, урман утыртмаларын тоташ кисү тыела.</p> <p>Сайланма кисүләр үзләрнен эйләнә-тирәлек хасил итү, су саклау, санитария-гигиена, савыктыру һәм башка төрле файдалы вазыйфаларын югалта баручы, саклагыч урманнарның максатчан билгеләнешен һәм алар үти торган файдалы вазыйфаларның сакланышын тәмин итүче урман утыртмаларын алмаштырырга ирек бирмәгән очракта гына</p>

Т/с	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		<p>саклагыч урманнарда тоташ кисүләр гамәлгә ашырыла. Бу категориядәге урманнарда бик зәгыйфь, зәгыйфь һәм уртача югары интенсивлыктагы урман утыртмаларына карата сайланма кисүләр алып барыла, интенсивлыгы һәлак булган, зыян күргән һәм кыйммәтсез агачларны кисү өчен Агач материалы әзерләү кагыйдәләрендә билгеләнгән бик югары интенсивлыкка ирешә ала торган санитар кисүләрдән тыш.</p> <p>Тыела:</p> <p>1) капитал төзелеш объектлары урнаштыру, линияле объектлардан, гидротехник корылмалардан тыш;</p> <p>2) урман эшкәртү инфраструктурасы ясау;</p>
5.	Эксплуатация урманнары	РФ Урман кодексының 25 статьясында каралмаган максатларда урманнарны файдалану тыела.

3.2. Махсус сакланучы урман кишәрлеге төрләре буенча чикләүләр

Урманнарның махсус сакланыла торган кишәрлекләрендә хокукый режим РФ Урман кодексының 119 статьясы, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Махсус сакланыла торган табигый территорияләрдә урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау, яңадан үрчетү үзенчәлекләрен раслау турында» 2021 елның 12 августындагы 558 номерлы боерыгы (алга таба – Үзенчәлекләр) белән регламентлана.

Махсус саклана торган урман кишәрлекләрендә аларның максатчан билгеләнеше белән файдалы үзлекләренә ярашмаган эшчәнлекне гамәлгә ашыру тыела.

Махсус саклана торган урман кишәрлекләре төрләре буенча чикләмәләр 19 нчы таблицада күрсәтелде.

19 нчы таблица

Махсус саклана торган урман кишәрлеге төрләре буенча чикләмәләр

Т/с	Махсус саклана торган урман кишәрлекләре төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
1.	Су объектлары, чокыр сөзәкләкләрендә урнашкан ярсаклагыч, туфраксаклагыч урман кишәрлекләре	<p>Махсус саклана торган урман кишәрлекләрендә, РФ Урман кодексының 119 статьясының 3 өлешендә күрсәтелгәннәрдән тыш, түбәндәгеләр тыела:</p> <p>1) РФ Урман кодексының 21 статьясының 6 өлешендә каралган очрактардан һәм сайланма кисүләр үз тирәлеген формалаштыручы, су саклау, санитар-гигиена, савыктыру һәм башка файдалы функцияләрен югалткан урман утыртмаларын саклык урманнарының максатчан билгеләнешен саклауны тәмин итүче һәм үзләренә файдалы функцияләрен үти ала торган урман утыртмаларына</p>

Т/с	Махсус саклана торган урман кишәрлекләре төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		<p>алыштыруны тәмин итмәгән очраклардан тыш, урман утыртмаларын тоташ кисү;</p> <p>2) авыл хужалыгы алып бару, печән чабу, умартачылык һәм товар аквакультурасы (товар өчен балыкчылык) чикләмә булып тора;</p> <p>3) капитал төзелеш объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, линияле объектлар һәм гидротехник корылмалардан тыш; Махсус саклана торган урман кишәрлекләрендә сайланма кисүләр уздыру фәкать һәлак булган һәм зыян күргән урман утыртмаларын кисү максатларында гына уздырыла.</p> <p>РФ Су кодексына ярашлы рәвештә су саклау зоналары чикләрендә тыела:</p> <p>1) туфракка ашлама кертү өчен агынты суларны файдалану;</p> <p>2) зиратлар, үлэт базлары, житештерү һәм куллану калдыклары, радиоактив, химик, шартлаткыч, агулы, агулый торган һәм агулы матдәләр күмелгән урыннарны урнаштыру;</p> <p>3) үсемлекләрнең корткычлары һәм авыруларына каршы көрәшү буенча авиация чараларын гамәлгә ашыру;</p> <p>4) транспорт чаралары белән хәрәкәт итү һәм аларны туктатып калдыру (махсус транспорт чараларынан тыш), аларның каты япмалы махсус жиһазландырылган юллардан һәм урыннарда хәрәкәт итүе һәм тукталып торуы искәrmә булып тора.</p> <p>Яр бие саклык полосалары чикләрендә су саклау зоналары өчен билгеләнгән чикләүләр белән берлектә түбәндәгеләр тыела:</p> <p>1) жирне эшкәртү;</p> <p>2) юыла торган грунт өемнәрен урнаштыру;</p> <p>3) авыл хужалыгы хайваннарын көтү һәм алар өчен жәйге лагерьлар, ванналар оештыру.</p>
2.	Урмансыз кинлекләр белән чиктәш булып торучы урман кырыйлары	Махсус саклана торган урман кишәрлекләрендә, РФ Урман кодексының 119 статьясының 3 өлешендә күрсәтелгәннәрдән тыш, түбәндәгеләр тыела:
3.	Урман-орлык плантацияләре, даими урман-орлык кишәрлекләре һәм урман орлыкчылыгының башка объектлары	1) РФ Урман кодексының 21 статьясының 6 өлешендә каралган очраклардан һәм сайланма кисүләр үз тирәлеген формалаштыручы, су саклау, санитар-гигиена, савыктыру һәм башка файдалы функцияләрен югалткан урман утыртмаларын саклык урманнарының максатчан билгеләнешен саклауны тәмин итүче һәм үзләренен файдалы функцияләрен үти ала торган урман утыртмаларына алыштыруны тәмин итмәгән очраклардан тыш, урман утыртмаларын тоташ кисү;
4.	Реликт һәм эндемик үсемлекләре булган урман кишәрлекләре	2) авыл хужалыгы алып бару, печән чабу, умартачылык һәм товар аквакультурасы (товар өчен балыкчылык) чикләмә булып тора;
5.	Сирәк һәм югалу куркынычы янаган кыргый жәнлекләрнең яшәү урыннары	3) капитал төзелеш объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, линияле объектлар һәм гидротехник корылмалардан тыш.
6.	Табигый мирас объектлары	Махсус саклана торган урман кишәрлекләрендә сайланма кисүләр уздыру фәкать һәлак булган һәм зыян күргән урман
7.	Махсус якланучы башка урман кишәрлекләре	

Т/с	Махсус саклана торган урман кишэрлеклэре төрлэре	Урманнардан файдаланудагы чиклүүлэр
1	2	3
		утыртмаларын кисү максатларында гына уздырыла.
8.	Тьюлы урман кишэрлеклэре	Тьюлы урман кишэрлеклэрэндэ түбэндэгелэр рөхсэт ителми: 1) урман утыртмаларын кисү; 2) агулы химик препаратлар куллану; 3) авыл хужалыгы алып бару; 4) файдалы казылмалар эзлэу һәм чыгару; 5) капиталъ төзелеш объектларын төзү һәм эксплуатацияләү

Искәрмә: Махсус якланучы урман кишэрлеклэре урнашкан жир һәм аларның майданы урманнар коруны проектлаганда күрсәтелә.

3.3. Урманнардан файдалану төрлэре буенча чиклүүлэр

Урманнардан файдалану төрлэре буенча чикләмэлэр түбэндәге таблицада китерелде.

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрлэре	Урманнардан файдаланудагы чиклүүлэр
1	2	3
1.	Агач эзерләү	Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләменнән (рөхсәт ителгән агач алу күләменнән) артып китүче күләмдә, шулай ук кисентеләрнең яшен бозып агач материалы эзерләү рөхсәт ителми (РФ Урман кодексының 29 статьясының 5 өлеше). Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Россия Федерациясе Урман кодексының 23 статьясында күрсәтелгән урманчылыктарда агач материалы эзерләү кагыйдэләрен раслау турында» 2020 елның 1 декабрэндәге 993 номерлы боерыгы белән расланган РФ Урман кодексының 23 статьясында күрсәтелгән урманчылыктарда агач материалы эзерләү кагыйдэләрененң 12 пункты нигезендә: а) елга һәм чишмә үзәннәрен сөйрәмә жир трассалары һәм урман юллары сыйфатында куллану рөхсәт ителми; б) диләнкедән читтә, алар белән чиктәш булган 50 метрлы полосаларда урман утыртмаларын, үсемчелек катламын һәм туфракларны зарарлау, урманнарны сәнэгать һәм башка төрле калдыктар белән чүпләү рөхсәт ителми; в) юлларга, күперләргә, урман ызаннарына, киптерү челтәренә, юл, гидромелиоратив һәм башка төрле корылмаларга, елга һәм чишмә үзәннәренә зыян салу рөхсәт ителми; г) аударылыган һәм асылынып төшкән, киселгән агачларны (киселгән һәм диләнкедә калдырылган агачларны исәпкә алып) калдыру, сакланьрга тиешле яшь шытымны зарарлау яисә һәлак итү тыела; д) чиктәш булып торучы, кварталлардагы, диләнкеләрдәге

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		<p>һәм башка баганаларны һәм тамгаларны юк итү тыела;</p> <p>е) кисүгә тиешле булмаган һәм Россия Федерациясенең Агач материалы эзерләү кагыйдәләре һәм урман законнары нигезендә сакланырга тиешле агачларны, шул исәптән орлык бирү чыганаclarын һәм плюс агачларын кисү һәм зарарлау тыела;</p> <p>ж) рөхсәт ителгән чоры (рөхсәт ителгән кичектереп торучорын да исәпкә алып) тәмамлангач агач материалы эзерләү, шулай ук файдалану хокукы туктатылгач яисә тәмамлангач агач материалы эзерләү рөхсәт ителми;</p> <p>з) билгеләнгән вакытына (рөхсәт ителгән кичектереп торуларны исәпкә алып) алып чыгылмаган агачны диләнкедә калдыру рөхсәт ителми;</p> <p>и) урман үзләштерү проектында яисә диләнке ясауның технологик картасында каралмаган урыннарда агач материалын чыгару, тарттыру (транспорт белән күчерү) рөхсәт ителми;</p> <p>к) диләнкене агач кисү калдыкларынан (агачларны кисеп аударганда һәм тарттырганда (транспорт белән күчәргәндә) диләнкедә барлыкка килә торган агач материалы калдыкларынан, шулай ук кәүсәләрне киселгән агачларның очлык өлешләрен үз эченә алган ботаклардан, тамыр өсте өлешеннән, сабакларынан, туздан) чистарту эшләрен үткәrmәү яки вакытында үткәrmәү рөхсәт ителми;</p> <p>л) сөйрәмә жирләрдән һәм төяү майданнарынан кала, туфракның өске уңдырышлы катламын юк итү рөхсәт ителми.</p> <p>Диләнкеләрдә агач материалы эзерләгәндә яшәргә яраклы, аларның табигый ареалы чикләрендә үсеп китүче (әгәр тиешле агач токомының урманнар составындагы майданы өлеше урманчылык майданының 1 процентыннан артып китмәсә) кыйммәтле агач токомнарын (имән, бук, корычагач, эрбет, юкә, күг, элмә, кара зирек, чәчә торган каштан) кисү рөхсәт ителми.</p> <p>Россия Федерациясе Кызыл китабына, Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән зат төрләре сакланырга тиешле.</p> <p>Агач материалы эзерләгәндә урман утыртмалары агачлары составында 3 һәм аннан да күбрәк берәмлектә кедр катнашучы өлгәргән, картайган урман утыртмаларын кисү рөхсәт ителми.</p>
2.	Чәер эзерләү	<p>Түбәндәгеләргә кирт салу тыела:</p> <p>а) юкка чыгарганчыга кадәр зарарлы организм чыганаclarында урнашкан урман утыртмаларына;</p> <p>б) урман янгыннары, зарарлы организмнар һәм башка тискәре факторлар нәтижәсендә зарарланган һәм зәгыйфьләнгән урман утыртмаларына;</p> <p>в) Россия Федерациясе законнары нигезендә агач эзерләү максатында өлгәргән һәм картайган урман утыртмаларын</p>

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		<p>тоташ яки сайланма кисүләр рөхсәт ителмәгән урманнардагы урман утыртмаларына;</p> <p>г) даими урман-орлык кишәрлекләрендә, урман-орлык плантацияләрендә, генетика резервацияләрендә урнашкан урман утыртмаларына, шулай ук плюс агачларына, орлыклыктарга, орлык чәчәклекләренә һәм полосаларына (Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Чәер эзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрена 911 номерлы боерыгы белән расланган Чәер эзерләү кагыйдәләренә 7 пункты).</p>
3.	Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу	<p>Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен үсемлекләренң түбәндәге төрләрен куллану тыела:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Россия Федерациясе Кызыл китабына һәм Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгәннәре; - наркотик матдәләр дип таныла торганнарны; - агачын эзерләү рөхсәт ителми торган агачларның һәм куаклыктарның төрләре (токымнары) исемлегенә кертелгәннәре. <p>Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу чикләнергә яки радиоактив матдәләр белән пычранган районнарда билгеләнгән тәртиптә тыелырга мөмкин.</p> <p>Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыю кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июленә 496 номерлы боерыгы белән расланган Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыю кагыйдәләренә ярашлы рәвештә:</p> <ul style="list-style-type: none"> - эрозиягә каршы урманнарда; су объектлары буйларында, чокыр сөзәклекләрендә урнашкан ярсаклагыч һәм туфраксаклагыч урман кишәрлекләрендә, фәнни яисә тарихи әһәмияткә ия урманнарда, шулай ук тулылыгы 0,8–1,0 тигез булган яшь агачларда һәм йомылмаган урман культураларында түмәр сагызын эзерләү рөхсәт ителми (13 пункт); - агачларны туз эзерләү өчен кисү тыела (14 пункт); - агач һәм куаклар кабыгын эзерләү рөхсәт ителми, әгәр бу эшчәнлек эзерләнгән урман продукциясенә сыйфатын киметүгә китерсә (15 пункт); - чыбык-чабык эзерләгәндә агачларны һәм куакларны, аларның очларын, ботакларын һәм сабакларын, корткычларга һәм авыруларга бирешмәгән, кору билгеләре күзәтелмәгән агачларның очларыннан кисәргә рөхсәт ителми (16 нчы пункт); - табигый һәм башка объектларны саклау функцияләрен башкаручы урманнарда, су саклау зоналарында урнашкан урманнарда кыйммәтле урманнарда түшәмәләрен жыю тыела (21 пункт); - сынау һәм эксперименталь кисүләр үткәргәндә, фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		<p>ашыру өчен тапшырылган урманнарда даими сынау майданнарында себерке һәм үрү өчен себеркеләр, ботаклар һәм куаклар, модель агачларын сайлап алу рөхсәт ителми (23 пункт);</p> <p>- сынау һәм эксперименталь кисүләр үткәргәндә агач яшеллеген эзерләү, фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен бирелгән урманнарда даими сынау майданнарында модель агачларын сайлап алу рөхсәт ителми (24 пункт).</p>
4.	<p>Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю</p>	<p>Төрләре Россия Федерациясе Кызыл китабына, Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән яки наркотик матдәләр булып саналган гөмбәләрне һәм кыргый үсүче үсемлекләрне эзерләү һәм жыеп алу рөхсәт ителми.</p> <p>Азык-төлек урман ресурсларын эзерләү һәм дару үләннәрен жыеп алу радиоактив матдәләр белән пычранган районнарда билгеләнгән тәртиптә чикләнергә мөмкин.</p> <p>Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Азык-төлек урман ресурсларын эзерләү һәм дару үләннәрен жыю кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 494 номерлы боерыгы белән расланган Азык-төлек урман ресурсларын эзерләү һәм дару үләннәрен жыю кагыйдәләрен раслау кагыйдәләренә ярашлы рәвештә:</p> <p>- жимеш бирә торган агачларны кисү һәм жимешләр эзерләү өчен ботакларны кискәләү тыела (13 пункт);</p> <p>- чикләвекләрне эзерләгәндә агачларны һәм куакларны кисү, шулай ук агачларга һәм куакларга зыян сала торган ысулларны куллану тыела (14 пункт);</p> <p>- гөмбәләр эзерләү аларның ресурсларын саклауны тәмин итүче ысуллар белән башкарылырга тиеш (15 пункт);</p> <p>- каен суы эзерләү өлгергән урман кишәрлекләрендә кисеренә кимендә 5 ел калгач рөхсәт ителә (16 пункт);</p> <p>- башка төрле азык-төлек ресурслары эзерләү аларның үрентеләре торышына зыян салмый торган ысуллар белән башкарылырга тиеш; үсемлекләрне тамырлары белән өзеп алырга, яфракларына (ботакларына) һәм тамырларына зыян салырга рөхсәт ителми (17 пункт).</p>
5.	<p>Аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру</p>	<p>Аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру тыела:</p> <p>- урман паркы зоналарында урнашкан урманнарда (РФ Урман кодексының 114 статьясының 2 өлешендәге 2 пункты).</p> <p>- шөһәр урманнарында (РФ Урман кодексының 116 статьясының 2 өлеше 2 пункты)</p> <p>- яшел зоналарда урнашкан урманнарда, әгәр күрсәтелгән эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру урман утыртмаларын кисүгә яки аучылык инфраструктурасы объектларын булдыруга китерсә (РФ Урман кодексының 114 статьясының 4 өлешендәге 4 пункты).</p>
6.	<p>Авыл хужалыгы алып бару</p>	<p>Су саклау зоналарында урнашкан урманнарда авыл</p>

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		<p>хужалыгы алып бару тыела, печән чабу, умартачылык һәм товар аквакультурасыннан (товар өчен балыкчылыктан) тыш (РФ Урман кодексының 113 статьясының 2 пункты).</p> <p>Саклагыч урманнарның яр бие чикләрендәге жирләрне сөрү, авыл хужалыгы хайваннарын көтү һәм алар өчен жәйге лагерьлар, ванналар оештыру тыела (РФ Су кодексының 65 статьясының 17 өлешендәге 1, 3 пунктлары).</p> <p>Урман паркы зоналарында урнашкан урманнарда авыл хужалыгы алып бару тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясының 2 өлешендәге 3 пункты).</p> <p>Яшел зоналарда урнашкан урманнарда, печән чабу һәм умартачылыктан, шулай ук печән чабу һәм умартачылык максатларында киртәләп алулардан гайре, авыл хужалыгы алып бару тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясының 4 өлешендәге 2 пункты).</p> <p>Шәһәр урманнарында авыл хужалыгы алып бару тыела (РФ Урман кодексының 116 статьясының 2 өлешендәге 3 пункты).</p> <p>Тыюлыклы урман участкаларында авыл хужалыгын алып бару тыела (РФ Урман кодексының 119 статьясының 3 өлешендәге 3 пункты).</p> <p>Махсус саклана торган урман кишәрлекләрендә, печән чабудан һәм умартачылыктан кала, авыл хужалыгын алып бару тыела (РФ Урман кодексының 119 статьясының 4 өлешендәге 2 пункты).</p> <p>Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдәләрен һәм Урман кишәрлеген бирмичә, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә генә урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 2 июлендәге 408 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдәләрен һәм Урман кишәрлеген бирмичә, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә генә урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдәләре нигезендә:</p> <ul style="list-style-type: none"> - урман культуралары, кыйммәтле агач токымнарының табигый яшь агачлары, үсеш алган яшь үсентеләр биләгән жирләрдә авыл хужалыгы хайваннарын көтүгә юл куелмый; - селекция-урман орлыклары, имән, чыршы-пихта, тал, каты яфраклы, чикләвекле плантацияләр үсә торган кишәрлекләрдә авыл хужалыгы хайваннарын көтү рөхсәт ителми; - урманнарны табигый торгызуга һәм ылыслы һәм каты яфраклы токымнар белән урманнарны торгызуга ярдәм итү буенча проектлана торган чаралар булган кишәрлекләрдә авыл хужалыгы хайваннарын көтү; - жиңел юыла торган һәм жылләтелә торган туфраклы кишәрлекләрдә авыл хужалыгы хайваннарын көтү.

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		<p>Урманнарны авыл хужалыгын алып бару өчен файдалану максатында урманнарны табигый торгызу һәм ылыслы һәм каты яфраклы токымнар, жиңел юыла һәм жылләтелә торган туфрактар белән торгызуга ярдәм итү буенча проектланган чаралар белән урман культуралары, кыйммәтле агач токымнарының табигый яшь үсентеләре, селекция-урман орлыклары, каен-пихта, тал, каты яфраклы, чикләвек плантацияләре биләгән урман фонды жирләрен куллану тыела.</p> <p>Авил хужалыгы хайваннарын көткәндә (коймаланган урыннарда яки бәйдә тотып көтүдән тыш) урман культураларын, питомникларны, табигый шытып чыккан яшь үсентеләрен һәм урманның башка кыйммәтле кишәрлекләрен бозуга юл куелмаска тиеш.</p>
7.	Балыкчылыкны гамәлгә ашыру, һәвәскәрләрчә балык тотудан тыш	<p>Балыкчылыкны гамәлгә ашырганда, һәвәскәрләрчә балык тотудан тыш, түбәндәгеләр рөхсәт ителми:</p> <p>а) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларына, үсемлекләр капламына һәм туфракка зыян салу;</p> <p>б) тапшырылган урман кишәрлеген һәм аның чикләрендәге территорияләренә төзелеш һәм көнкүреш калдыклары, агач калдыклары белән чүпләү;</p> <p>в) тапшырылган урман кишәрлеге мәйданнарын һәм аннан читтәге территорияләренә химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату.</p>
8.	Фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру	<p>Урманнарны фәнни-тикшеренү эшчәнлеге, белем бирү эшчәнлеге өчен кулланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми:</p> <p>а) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларына, үсемлекләр капламына һәм туфракка зыян салу;</p> <p>б) тапшырылган урман кишәрлеген һәм аның чикләрендәге территорияләренә төзелеш һәм көнкүреш калдыклары, агач калдыклары, бүтән калдыктар белән чүпләү;</p> <p>в) тапшырылган урман кишәрлеге мәйданнарын һәм аннан читтәге территорияләренә химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату (Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 27 июлендәге 487 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләренең 9 пункты).</p> <p>Агулы химик препаратлар куллану тыела (РФ Урман кодексының 112 статьясының 4 өлеше, 113 статьясының 1 өлеше, 114 статьясының 2 өлешенең 1 пункты, 4 өлешенең 1 пункты).</p>
9.	Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру	Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә табигый ландшафтлар, хайваннар

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		<p>дөнъясы объектлары, су объектлары сакланырга тиеш (РФ Урман кодексының 41 статьясындагы 6 өлеше).</p> <p>Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 908 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләре нигезендә:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә табигый ландшафтлар, хайваннар дөнъясына караган объектлар, үсемлекләр дөнъясы, су объектлары сакланырга тиешле (4 пункт); - Россия Федерациясе Кызыл китабына яки Россия Федерациясе субъекты кызыл китабына кертелгән сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны, лианаларны, башка урман үсемлекләрен саклау мөмкин булмаган очракта, урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану рөхсәт ителми. (4 пункт); - РФ Урман кодексының 41 статьясының 3 өлешендә күрсәтелгән эшчәнлекне гамәлгә ашырганда физик затларның яшәү урыннары булган объектларны урнаштыру рөхсәт ителми (5 пункт); - урманнардан рекреация эшчәнлеген алып бару өчен файдалану эйләнә-тирә мохиткә һәм кеше сәламәтлегенә зыян китерми торган ысуллар белән башкарыла (6 пункт).
10.	Урман плантацияләре утырту һәм аларны эксплуатацияләү	<p>Урман плантацияләрен булдыру һәм аларны эксплуатацияләү максатларында урманнардан файдалану очрагында:</p> <ul style="list-style-type: none"> - су саклау зоналарында урнашкан урманнардан файдалану тыела (РФ Урман кодексының 113 статьясының 3 пункты); - минус утыртмаларында плюс агачларын сайлау рөхсәт ителми. (Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман орлыкчылыгы объектларын (урман орлыкчылыгы плантацияләрен, даими урман орлыкчылыгы кишәрлекләрен һәм мондый объектларны) төзү һәм бүлеп бирү кагыйдәләрен раслау турында» 2015 елның 20 октябрәндәге 438 номерлы боерыгы белән расланган Урман орлыкчылыгы объектларын (урман орлыкчылыгы плантацияләрен, даими урман орлыкчылыгы кишәрлекләрен һәм мондый объектларны) төзү һәм бүлеп бирү кагыйдәләренең 7 пункты).
11.	Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү	<p>Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 497 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләре нигезендә:</p>

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		<p>- жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен, беренче чиратта, урман фонды жирләре составындагы урмансыз жирләр, шулай ук урманга әверелмәгән агачлар киселгән урыннар, аланнарны һәм аларга урман культураларын утыртканчы урманның табигый торгызылуы мөмкин булмаган башка урман үсемлекләре белән капланмаган жирләр; рекультивацияләнергә тиешле (эшләнелгән торфлыклар) (11 пункт) жирләр файдаланыла;</p> <p>- жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен – үстерү өчен үзгәртеп коруга билгеләнмәгән, азкыйммәтле утыртма кишәрлекләре файдаланылырга мөмкин (12 пункт);</p> <p>- РФ Урман кодексының 60.15 статьясы нигезендә Россия Федерациясе Кызыл китабына, Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән үсемлек төрләре очрый торган урман кишәрлекләреннән жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану тыела.</p>
12.	Урман питомникларын булдыру һәм аларны эксплуатацияләү	<p>Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман питомникларын төзү һәм аларны эксплуатацияләү кагыйдәләрен раслау турында» 2021 елның 12 октябрәндәге 737 номерлы боерыгы белән расланган Урман питомникларын төзү һәм аларны эксплуатацияләү кагыйдәләре нигезендә:</p> <p>- урман питомникларында кәлшәләр, чөчүлекләр үстерү өчен чөчүлек һәм башка төр үзенчәлекләре тикшерелмәгән урман үсемлекләре орлыкларын куллану рөхсәт ителми (9 пункт);</p> <p>- урман питомникларында урман үсентеләре орлыклары партияләрен аерым чөчү кулланыла; урман үсемлекләре орлыклары партияләрен катнаштыру рөхсәт ителми (11 пункт);</p> <p>- урман питомникларын төзү һәм аларны эксплуатацияләү өчен урман белән капланмаган жирләр кулланыла (13 пункт);</p> <p>- Россия Федерациясе Кызыл китабына яки Россия Федерациясе субъекты кызыл китабына кертелгән сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны, лианаларны, башка урман үсемлекләрен саклау мөмкин булмаган очракта, урман питомникларын төзү һәм аларны эксплуатацияләү өчен урманнардан файдалану рөхсәт ителми (14 пункт);</p> <p>- Россия Федерациясе Кызыл китабына, Россия Федерациясе субъектлары кызыл китапларына кертелгән үсемлек төрләре очрый торган урман кишәрлекләрен урман утыртмаларының утырту материалын (үрентеләр, чөчкәннәр) үстерү өчен файдалану РФ Урман кодексының 60.15 статьясы нигезендә тыела.</p>
13.	Жир асты байлыкларын геологик өйрәнүне гамәлгә	Яшел зоналарда урнашкан урманнарда һәм урман паркы зоналарында урнашкан урманнарда файдалы казылмалар

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
	ашыру, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару	<p>разведкалау һәм чыгару тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясының 2 өлешендәге 4 пункты, 4 өлешендәге 1 пункты).</p> <p>Шәһәр урманнарында файдалы казылмаларны разведкалау һәм чыгару тыела (РФ Урман кодексының 116 статьясының 2 өлешендәге 4 пункты).</p> <p>Жир астын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны разведкалау һәм чыгару максатларында урманнардан файдалану рөхсәт ителми:</p> <p>а) Урман кодексында билгеләнгән тәртиптә расланган Урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдәләре нигезендә агачларны кисеп аудару һәм бульдозерлар ярдәмендә агач үсемлекләреннән чистарту, чик буе полосаларын һәм урман кырыйларын кисү калдыклары белән чүпләү, урман кырыйларындагы агачларның ботакларына һәм скелет тамырларына зыян китерү, жәйге чорда яңа кисеп алынган агач материалын санитар куркынычсызлык кагыйдәләре нигезендә кәүсә корткычларына каршы саклык чараларын күрмичә урманда калдыру (саклау);</p> <p>б) урман утыртмаларын суга батыру һәм озак итеп су бастыру;</p> <p>в) урманнардан файдалану гамәлгә ашырыла торган жирләрдән читтә урман утыртмаларына, үсемлекләр япмасына һәм туфракка зыян китерү;</p> <p>г) урманнарны житештерү һәм куллану калдыклары белән чүпләү;</p> <p>д) урманнардан һәм аның читендәге территорияләрдән файдалану гамәлгә ашырыла торган жирләрнең майданнарын химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату;</p> <p>е) транспорт чараларының һәм башка механизмнарның ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буенча, шул исәптән урманнардан файдалану гамәлгә ашырыла торган жирләрдән читтә йөрүе (Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Файдалы казылмаларны геологик өйрәнү, эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану кагыйдәләрен һәм урман кишәрлеген бирмичә, сервитут билгеләп яки билгеләмичә генә, жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру максатларында урманнардан файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2020 елның 7 июлендәге 417 номерлы боекы белән расланган Файдалы казылмаларны геологик өйрәнү, эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану кагыйдәләренең һәм урман кишәрлеген бирмичә, сервитут билгеләп яки билгеләмичә генә, жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру максатларында</p>

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		урманнардан файдалану очраklары исемлегенең 18 пункты).
14.	Сусаклагычлар һәм башка ясалма су объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, диңгез һәм елга портларын төзү һәм киңәйтү, гидротехник корылмалар төзү, реконструкцияләү һәм эксплуатацияләү	Тыюлыклы урман кишәрлекләрендә капитал төзелеш объектларын төзү һәм эксплуатацияләү тыела (РФ Урман кодексының 119 статьясының 3 өлешендәге 5 пункты).
14.	Линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, алардан файдалану	<p>Урманнарны линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми:</p> <p>а) аларда урманнардан файдалану гамәлгә ашырыла торган һәм линияле объектларның саклау зоналарындагы жирләрдән читтәге урман утыртмаларына, үсемлек капламына һәм туфракка зыян китерү;</p> <p>б) урманнардан файдалану гамәлгә ашырыла торган жирләргә тоташкан территорияләрне төзелеш һәм көнкүреш чүп-чары, агач калдыклары белән чүпләү;</p> <p>в) урманнар файдаланыла торган жирләрне һәм урманнар файдаланыла торган жирләргә якын территорияләрне химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату;</p> <p>г) транспорт чараларының, механизмнарның ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буенча үтүе (Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнардан линияле объектларны төзү, реконструкцияләү, эксплуатацияләү өчен файдалану кагыйдәләрен һәм Урман кишәрлеген бирмичә, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә урманнардан линияле объектларны төзү, реконструкцияләү, эксплуатацияләү өчен файдалану очраklары исемлеген раслау турында» 2020 елның 10 июлендәге 434 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан линияле объектларны төзү, реконструкцияләү, эксплуатацияләү өчен файдалану кагыйдәләренең һәм Урман кишәрлеген бирмичә, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә урманнардан линияле объектларны төзү, реконструкцияләү, эксплуатацияләү өчен файдалану очраklары исемлегенең 15 пункты).</p> <p>Урман паркы зоналарында урнашкан урманнарда, велосипед һәм йөгерү юллары һәм гидротехник корылмалардан тыш, капитал төзелеш объектларын төзү тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясының 2 өлешендәге 5 пункты)</p> <p>Яшел зоналарда урнашкан урманнарда капитал төзелеш объектларын төзү һәм эксплуатацияләү тыела, гидротехник корылмалардан, элементә линияләреннән, электр тапшыру линияләреннән, жир асты үткәргечләреннән тыш (РФ Урман кодексының 114 статьясының 4 өлешендәге 3 пункты)</p> <p>Шәһәр урманнарында капитал төзелеш объектларын төзү тыела, велосипед һәм йөгерү юллары һәм гидротехник</p>

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		корылмалардан тыш (РФ Урман кодексының 116 статьясының 2 өлешендәге 5 пункты)
15.	Агач эшкәртү инфраструктурасы объектларын төзү һәм эксплуатацияләү	<p>Саклагыч урманнарда, шулай ук РФ Урман кодексында, башка федераль законнарда каралган башка очрақларда (РФ Урман кодексының 14 статьясындагы 2 өлеше) урман эшкәртү инфраструктурасын булдыру һәм эксплуатацияләү тыела.</p> <p>Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен урманнардан файдаланганда түбәндәге очрақлар булмаса тиеш:</p> <ul style="list-style-type: none"> - урманнарны пычрату (шул исәптән радиоактив һәм нефть матдәләре белән) һәм урманнарга башка төрле тискәре йогынты ясау; - гражданнарның урманнарда булуына чикләүләр кертелгән очрақта, транспорт чараларының урман кишәрлекләренә керүе (Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен урманнардан файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2022 елның 31 гыйнварындагы 54 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан агач материалын һәм башка урман ресурсларын эшкәртү өчен файдалану кагыйдәләренең 6 пункты).
16.	Дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру	<p>Капиталь булмаган корылмалар, урман инфраструктурасын булдыру белән бәйле булмаган корылмалар төзү өчен урман утыртмаларын тоташ кисү рөхсәт ителми, ә урманнардан файдаланганда РФ Урман кодексының 41 статьясына ярашлы рәвештә урман утыртмаларына сайланма кисүләр дә рөхсәт ителми.</p> <p>Урманнардан файдаланганда федераль законнарда ярашлы рәвештә торак йортларга кертелгән капитал төзелеш объектларын төзү һәм эксплуатацияләү рөхсәт ителми.</p> <p>Капиталь төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләү, капитал ремонтлау өчен урманнарны тулаем кисү рөхсәт ителми.</p> <p>Дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә дини һәм хәйриячелек билгеләнешендәге биналарны, корылмаларны, төзелмәләргә торгызу рөхсәт ителә.</p> <p>Кишәрлекне көнкүреш калдыклары белән чүпләү, ирекле маршрутлар буенча транспортта йөрү; урман утыртмаларына зыян китерү тыела.</p>

Гамәлдәге урман орлыкчылык объектларының нормативлары һәм параметрлары әлеге урман хужалыгы регламентында әзерләнми, урман орлыкчылык объектлары турында белешмәләр ел саен Россия Табигать министрлыгының «Дәүләт урман реестрын алып бару формаларын раслау турында» 2021 елның 24 декабрдәге 1007 номерлы боерыгы белән расланган 14-ГЛР формасы буенча яңартыла.